

57. Keskiviikkona 7 päivänä toukokuuta 1997

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Ed. Aapo Saaren /kesk ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta alue- ja työllisyyspolitiikasta 1806

Välikysymys 1/1997 vp
Keskustelu jatkuu

Mietintöjen pöydällepano

1) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 1859

Hallituksen esitys 201/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..,

Hallituksen esitys 9/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 7/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Aaltonen, Aho, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Antvuori, Brax, Halonen, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Ihamäki, Itälä, Jansson,

Joempalo, Juurola, Kanerva I., Kanerva S., Karhunen, Karjula, Kautto, Kemppainen, Kiviniemi, Knaapi, Korhonen R., Korkeaoja, Koskinen H., Krohn, Kukkonen J., Laitinen, Lapintie, Lehtosaari, Liikkanen, Lindroos, Lipponen, Markkula-Kivisilta, Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Prusti, Puisto, Rantanen, Rauramo, Rehula, Rinne, Ryhänen, Siimes, Skinnari, Suhola, Takkula, Tiilikainen, Tulonen, Uotila, Vanhanen, Vartiainen, Viitames, Viitanen, Väistö, Wahlström ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Aho, Jansson, Suhola, Ryhänen, Vartiainen, Markkula-Kivisilta, Kautto, Perho, Liikkanen, Uotila, Wideroos, Vanhanen, Rantanen, Knaapi, Väistö, Karjula, Rauramo, Takkula, Viitames, Pietikäinen S., Kemppainen, Kanerva S.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Huttu-Juntunen, Ihamäki, Lipponen, M. Pietikäinen, Rehula ja Skinnari sekä yksityisasioiden takia edustajat Antvuori, Huotari, Hurskainen, Itälä, Joempalo, Juurola, S. Kanerva, Kemppainen, Knaapi, R. Korhonen, H. Koskinen, J. Kukkonen, Lapintie, Lehtosaari, Lindroos, Perho, Puisto, Siimes, Takkula, Tiilikainen, Tulonen, Törnqvist, Väistö ja Wahlström.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1996

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kirjelmän ohella viime maaliskuun 13 päivästä on eduskunnalle annettu

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1996 (K 3/1997 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Ed. Aapo Saaren /kesk ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta alue- ja työllisyyspolitiikasta

Välikysymys 1/1997 vp
Keskustelu jatkuu

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä, hallituksen harjoittamaa alue- ja työllisyyspolitiikkaa koskevan ed. Saaren ym. välikysymyksen n:o 1 käsittelyä (VK 1/1997 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Keskityn tässä puheenvuorossa välikysymyksen viidestä osa-alueesta kahteen viimeiseen: aluepolitiikkaan ja maatalouteen.

Valtiovallan taholla on kiistatta tapahtunut aluepoliittisessa ajattelussa muutos. Tätä todistavat hyvin monet asiat. Johtavien hallituspuolueiden taholla uskotaan markkinavoimien kasvavoimaisuuteen. Markkinavoimien vapaa temmellys johtaa yritystoiminnan ja sen myötä myös asutuksen keskittymiseen. Näin on aina ollut ennen, näin on myös nyt.

Jo 1950-luvulla tämä kehityssuunta nähtiin. Seurauksena oli silloin keskustapuolueen, silloisen maalaisliiton, johdolla toteutettu tehokas aluepolitiikka. Asian taakse saatiin niin suuret poliittiset voimat, että säädettiin kehitysaluelait, perustettiin Kehitysaluerahasto, perustettiin valtionyhtiöitä kehitysaluemaakuntien talouselämän vetureiksi, perustettiin maakuntayliopistot muun muassa Ouluun, Kuopioon, Joensuuhun ja Vaasaan.

Muistan, kuinka yliopistojen perustamista maakuntiin vastustettiin pääosin nykyisten keskeisten hallituspuolueiden taholta. Nyt voidaan arvioida, oliko maakuntayliopistojen perustaminen viisas ratkaisu vai ei. Mielestäni se oli hyvin viisas. Esimerkiksi Oulussa yliopisto toimii maakunnan kehityksen veturina, eikä myöskään voida sanoa, että tieteellinen taso näissä maakuntayliopistoissa olisi mitenkään alhainen, niin kuin perustamisvaiheessa epäiltiin. Silloin varsinkin monet vanhat professorit näkivät, että vain näis-

sä kahdessa vanhassa etelärannikon yliopistossa voidaan antaa riittävän pätevää yliopisto-opetusta. Tämä historiasta.

Tuntuu, että nykyinen hallitus on alistunut markkinavoimien vietäväksi. Niiden aiheuttama kehitys koetaan luonnonlakina, jolle ei mitään mahdeta ja jolle ei kannata asettaa mitään esteitä eikä rajoituksia.

Tämä näkyy muun muassa aluepolitiikkaan suhtautumisessa. Kaikki vanha, investointituki-tyyppinen yritystoiminnan kannustaminen koetaan nykyajalle vieraaksi, vanhanaikaiseksi. Kehitysalueiden investointituet ovatkin ratkaisevasti vähentyneet: noin 800 miljoonasta markasta 550 miljoonaan markkaan vuosina 94–96, mukaan lukien EU-tuet. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan maakunnassa tämä on merkinnyt vähennystä 44 miljoonasta markasta 13 miljoonaan markkaan. Mikä pahinta, myös yritysten kansainvälistymistuki on vähentynyt. Viime vuodetakin tähän vuoteen määrärahavähennys on meidän alueellamme noin 30 prosenttia. Nyt tarvittaisiin juuri kannustusta pienyritysten kansainvälistymiseen.

On kiistaton tosiasia, että kansallinen aluepolitiikka on nyt unohtunut tai se on tahallisesti unohdettu. Sen on syrjäyttänyt EU-ohjelmien pyörittäminen. EU:n rakennepolitiikan periaate on kuitenkin se, että se on lisänä kunkin maan omalle kansalliselle aluepolitiikalle.

Rahojen vähennystä perustellaan sillä, että Tekesin rahoitusta on voimakkaasti lisätty. On tietysti hyvä asia, että tutkimusvaroja on lisätty ja ollaan vielä lisäämässä valtionyhtiöistä saaduilla myyntituloilla jopa 1,5 miljardia markkaa yhteensä lähimmän kolmen vuoden aikana. Ongelmana on vain se, että Tekesin rahoituksen ohjailussa ei ole minkäänlaista aluepoliittista näkökulmaa. Kyllä oman alueeni pienyrittäjät ovat tämän ongelman todenneet. Pienen yrityksen on käytännössä vaikea päästä hyvälläkään idealla Tekesin rahoituksen piiriin, varsinkaan jos sijaitsee vielä kehitysaluemaakunnassa. Valitettavasti käytäntö on tämä. Niitä ikään kuin ylenkatsotaan. Yrityksen pitäisi olla jo riittävän iso, että se tarpeeksi noteerataan.

Mielestäni Tekesin rahoituksessa voisi ainakin joiltakin osin olla aluepoliittista näkökulmaa. En toki edellytä, että se raha pitäisi kokonaan aluepoliittisin perustein jakaa. Ellei tähän päästä, mieluummin sitten niistä aika suurista rahamääristä osa ohjattaisiin KTM:n piireille, joilla tällä hetkellä on huutava pula rahoitukselta. Siellä tunnetaan pienyrittäjät ja siellä on ta-

vallaan laajempi palvelukenttä. Nehän toimivat tulevaisu elinkeinokeskuksissa.

Kansallista aluepolitiikkaa on vahvistettava, jos todella halutaan estää 60-luvun kaltainen muuttoaalto maaseudulta. Työn perässähän ihmiset lähtevät, harvemmin henkisen ilmapiiirin vuoksi, jonka pääministeri eilen totesi. Ehkä joku harva näinkin, mutta kyllä työn perässä lähdetään. Tiedän, kun omasta ikäluokastani aikoinaan 60-luvulla puolet lähti Ruotsiin töihin. Kun maakunnasta on työpaikkoja löytynyt, yksi ja toinen on sieltä palannut, nimenomaan sillä edellytyksellä, että on työpaikka.

Kansallisessa aluepolitiikassa on maaseutu- ja kaupunkipolitiikan välille rakennettava vuorovaikutussuhde, jonka piirissä valmistellaan usean alan hankkeita, jotka hyödyttävät molempia osapuolia. Tämä yhteistyö pitäisi nähdä. Nyt on pikemminkin tilanne se, että pyritään vetämään rajoja.

Arvoisa puhemies! Kun kuntatalous liittyy läheisesti aluepolitiikkaan, siitä muutama sana. Mielestäni kuntien pakkoliitokset eivät ole ratkaisu kunnallistalouden pitämiseksi hallinnassa sen vuoksi, että käytännön elämä osoittaa, että on pieniä kuntia, joissa palvelut ja talous ovat hyvässä kunnossa, ja suuria kuntia, joissa ne eivät ole. Parempi vaihtoehto pakkoliitoksille olisi nykyistä tiiviimpi yhteistyö esimerkiksi seutukuntien puitteissa. Hyvänä esimerkkinä voisi olla kuntien elinkeinotoimen järjestäminen yhdessä seutukunnan puitteissa, koska ihmiset myös seutukunnan sisällä liikkuvat kunnasta toiseen työmatkoja. Kuntajako on tavallaan liian pieni työssäkäyntialuejakoon.

Tiiviillä yhteistyöllä saadaan säästöjä. Se voidaan tuki ulottaa muuhunkin kuin elinkeinotoimeen, esimerkiksi johtaviin toimihenkilöihin. Esimerkiksi teknillinen puoli on monissa kunnissa tämänhetkiseen tilanteeseen liian vahvasti miehitetty, kun ei kovin paljon rakenneta. Samalla henkilöstöllä voitaisiin hoitaa seutukunnan puitteissa asioita.

Mutta kuitenkin säilyttämällä itsenäiset kunnat päätöksenteko säilyy lähellä palvelupisteitä ja kansalaisilla on luottamus palveluihin. Jos kunnat yhdistetään seutukunnittain, tapahtuu taas keskittyminen ja varat tarvitaan pitkän aikaa seutukunnan keskeisen kunnan keskuksen kehittämiseen.

Palvelujen etäännyttäminen on ajankohtainen ongelma monissa kunnissa. On syntynyt tavallaan ketjureaktio, kun kukin palveluorganisaatio yrittää keskittää ja kehittää toimintojaan yksin,

esimerkiksi verotoimistot, poliisi, Kela. Näiden pitäisi olla nykyistä paremmin keskinäisessä vuorovaikutuksessa, jolloin voitaisiin säilyttää tiheämpi palveluverkosto.

Arvoisa puhemies! Tämän puheenvuoron viimeisenä osana, niin kuin lupasin, puutun maatalouselinkeinon tämänhetkisiin ongelmiin. Välikysymyksen viimeinen kohtahan edellytti hallitukselta vastausta tähän kysymykseen.

Tosiasiassa on, että sekä taloustilanne että yrittäjäperheiden henkinen näköala on Suomen maataloilla tällä hetkellä huolestuttava. Hyvin pienellä joukolla menee toki hyvin, investoidaan, mutta hyvin suuri osa elää eräänlaista loppuliukuvaihetta ja lopun odottelua. Eilen täällä tuotiin hyvin puheenvuoroissa julki tästä asiasta tehtyjä tutkimuksia nimenomaan yrittäjäperheiden tämän hetken henkisestä ilmapiiiristä ja tulevaisuuden suunnitelmista. Ne ovat aika murheellista luettavaa.

EU-sopeutus aiheutti vuonna 95 sopeutustuet mukaan lukien 10 prosentin nettotulojen vähennyksen keskimäärin kaikilla Suomen maataloilla, viime vuonnakin 4—5 prosenttia. Kun tämä on keskiarvo, niin joillakin on todella paljon suurempi tämä vähennys. Neuvoteltu sopeutuspaketti oli minimiehto, jolla piti nippa nappa selviytyä tästä ylinopeasta siirtymävaiheesta EU:n täydelliseen hintatasoon ja maatalouspolitiikkaan.

750 miljoonan markan leikkaus vaikutti sekä taloudellisesti että erityisesti henkisesti lamaanuttavasti. Sukupolvenvaihdoksissa tällä hetkellä tämä näkyy. Etelä-Pohjanmaata pidetään aika hyvänä maatalousalueena, ja siellä on 12 000 maatilaa, joilla on normaalisti 400—450 sukupolvenvaihdosta vuosittain. Tämän hetken tilanne on 50. Se johtaa 30 vuodessa 1 500 tilaan 12 000:sta, ja tämä on aivan eri luku kuin virallisesti ennustetaan, kun sanotaan, että 40 prosenttia tilaluku vähenee.

Jotakin on tehtävä. Tämän mukana aluerakenne häviää näiltä seuduilta ja vaikeutuu muun muassa kotimaisen puun monimuotoinen käyttö, jolla nyt on lupaavat näkymät ja tavallaan selkeästi uutta valoisaa näköalaa maaseudulla. Hallituksen maataloustyöryhmän ehdotukset, joissa keskityttiin voimakkaasti sukupolvenvaihdoksien verotus- ja rahoitusongelmien ratkaisuun, pitäisi nopeasti toteuttaa.

Huonoon aikaan tuli myös Natura-suunnitelma, koska se on osalle näistä tiloista vielä lisäksi, koska yllättäen voitiin todeta, että tilan metsäalasta 30 prosenttia, jopa yli puolet, kuuluu

tähän salaisesti suunniteltuun Naturan laajenusosaan. Ainakin Etelä-Pohjanmaan oloissa ne ovat käytännössä talousmetsiä. Suot ovat jo ennestään suojeluohjelmassa. Nyt on laajennettu Naturaan suon reuna-alueita, joita metsänomistajat ovat omalla kustannuksellaan ojitaneet, jopa kahteen kertaan lannoittaneet. Nyt he toteavat, että joku muu taho määrääkin alueen käytöstä.

Hallituksen olisi palautettava Natura-ohjelma järkeviin puitteisiin. Meille taatusti riittävät ne vanhat suojelualueet, joilla on yleinen hyväksyntä ja jotka seutukaavaliiton toimesta aikoinaan laadittiin. Nytkin herättää ihmetystä, että ympäristökeskukset ovat päässeet salamyhkäisesti nämä suunnitteluvaramukset tekemään. Maakunnallinen liittohan on perinyt seutukaavoitukselta aluesuunnittelutehtävän ja sillä on kunnallinen kontrolli. Tämä olisi ollut luonteva elin myös näitä alueita suunnittelemaan.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan totean, että maataloudessakin on kuitenkin vielä mahdollisuuksia ja onneksi investoijia meillä on. Täytyy vain yhteiskunnan voiminkin kaikin tavoin kannustaa, että saataisiin mahdollisimman paljon yrittäjiä säilymään tällä alalla, koska sillä on suora työllisyysvaikutus, hyvin monimuotoinen työllisyysvaikutus myös metsien hyödyntämiseen.

Mutta mikäli nykyisen kaltainen aluepoliittinen suuntaus jatkuu ja jos se jatkuu vielä seuraavan vaalikauden, ennustan, että Suomen maakunnat ja maaseutu tulevat monilta osin saamaan jopa lopullisen iskun.

Edustajat Aho ja Jansson merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ranta-Muotio moitti Tekesiä siitä, että pienet yritykset eivät saisi tuotekehitystukea, mutta se ei pidä paikkaansa. Kyllä siellä hyvin tarkasti katsotaan, että parhaat anomukset hyväksytään. Siellähän nimenomaan pyritään pieniä yrityksiä erikoisesti pitämään silmällä, koska ne ovat kuitenkin niitä, jotka luovat perustan eteenpäin meneville toiminnoille. Minä en millään tavalla usko, että jos Itä- tai Pohjois-Suomessa olevalla pienellä yrityksellä on hyvä idea, se ei saisi rahaa. On aivan varma, että rahaa tulee, jos vain on hyvä aihe.

Sitten toinen asia, hallituksen päätös, kuinka

paljon tutkimus- ja tuotekehitysvaroja lisätään. Kolmen vuoden aikana se on kaiken kaikkiaan 3 miljardia markkaa. Ensimmäisenä vuotena on 500 miljoonaa, toisena 1 miljardi ja kolmantena 1,5 miljardia markkaa. Siitä tulee yhteensä 3 miljardia. Sen jälkeen tutkimus- ja tuotekehitysvaroista Suomen valtion osuus on joka vuosi 1,5 miljardia korkeampi kuin nyt.

Kun puhutaan palvelutyöpaikoista, niin eihän palvelutyöpaikkoja voi tulla, jos ei ole palveltavia eli ihmisiä tai yrityksiä. Siitä syystä ihmiset ja työpaikat vähitellen keskittyvät Suomessakin, ei sille mitään mahda. Se on järkevä ja normaali kehitys. Ennen maailmassa voitiin asua erikseen ja viljellä maata ja pärjätä siellä. Mutta nyt kun maataloudessa ei enää tarvita kovinkaan paljon väkeä, niin jos ei ole riittävästi ihmisiä taajamassa tai kirkonkylässä, ei siellä palvelutyöpaikkojaakaan voi ylläpitää. Kyllä minusta täytyy hyväksyä se, että ihmiset muuttavat työn perään ja työ on siellä, missä on ihmisiä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä välillä kerittiin kuulla jo tiurismin aakkoset jälleen kerran.

Varsinaisesti ed. Ranta-Muotio puheenvuorossa kiinnitin huomiota kahteen asiaan. Ensinnäkin ymmärrän erittäin hyvin sen, että kunta- jaotuksen osalta ed. Ranta-Muotio edustaa juuri sitä näkökantaa, minkä hän julkii toi, mutta ne perustelut. Jos näitä loogisesti noudatettaisiin, mitä te äsken sanoitte, niin sehän tarkoittaisi esimerkiksi meillä Oulun läänissä sitä, että Pudasjärven ja Taivalkosken kunnat hajoitetaan pienempiin kuntiin. Pitää hyvin tarkkaan mielestäni katsoa se, kun nykyistä kuntajaotusta puolustetaan, mitä käytetään siinä perusteena, koska teidän perusteillanne me todella päädyimme tuohon tulokseen.

Toinen asia on sitten maatalous. Kiinnitin tässä yhteydessä huomiota siihen, että lukuun ottamatta kansallisen tuen leikkausta maatalousvaliokunnassa, jonka varajäsenenä ed. Ranta-Muotio on kiitettävästi ollut takaamassa sen, että meillä on aina ollut päätösvalta paikalla, olemme olleet kaikissa asioissa yksimielisiä. Silloin tietysti on vähän vaikea välikysymystä tehdä, jos on samaa mieltä. Ainut asia on kansallisen tuen leikkaus. Siitä me äänestää rapsautimme ja sitä sopii arvostella aina.

Toinen asia on sukupolvenvaihdos. Juuri tätä asiaahan te kritisoitte. Maatalouspoliittinen työryhmä eli Mapoli esitti sen mallin, millä voisimme edesauttaa sitä, että sukupolvenvaihdos voisi

toteutua normaalilla tavalla. Siinähan se nyt ka-rahtaa. Arvostelu sinänsä nykyisyydestä oli oi-kea.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ranta-Muotio toi minun mielestäni aivan oikein sen näkökannan esille, että ihmiset muuttavat työn mukana tai sinne, missä työpaikkoja on vapaina, kun taas keskusta on koko ajan väittänyt, että Etelä-Suomeen tarkoituksenmukaisesti imetään väes-töä. Minun mielestäni hän toi esille aivan oikein myös Ruotsin esimerkin. Kun työpaikkoja puuttui Pohjanmaalta, niin ihmiset lähtivät Ruotsiin. Nyt on minun mielestäni kuitenkin erinomainen asia, että pystymme omassa koti-maassamme tarjoamaan työpaikkoja niille ih-misille, jotka ovat työtä vailla ja haluavat tänä päivänä tehdä työtä.

Esimerkiksi sain juuri tänään tiedon, että ne, jotka Helsinkiin muuttavat, eivät voittopuolisesti suinkaan muuta pohjoisesta tänne, vaan ni-menomaan paluumuutto ulkomailta on aivan merkittävä asia Helsingissä. Kun ajatellaan sitä, että pitäisi tehdä joitakin toimenpiteitä muuta maata varten, ettei tukitoimenpiteitä valtion ta-holta suunnattaisi Etelä-Suomeen, niin ei tänne ole suunnattu mitään tukimuotoja valtion tahol-ta. Täällä on itse omatoimisesti pystytty luomaan uusia työpaikkoja. Tämän paikan imevyys ja veto lähtevät oma-aloitteisuudesta, mitä toivoisi muiltakin alueilta Suomen maassa.

Maatalouteen puutun sikäli, että olin eilen sellaisessa tilaisuudessa, jossa kerrottiin, että esi-merkiksi traktorikauppa on noussut aivan suun-nattomasti. Ei edes oletettu, että tänä vuonna myydään niin paljon traktoreita kuin niitä on mennyt kaupaksi. Sen lisäksi uusia puimureita on myyty enemmän kuin vuosiin ja niin, että jopa ensi vuoden tilauksiin on jouduttu menemään. Kyllä todennäköisesti investointeihin tuntuu ole-van kuitenkin maaseudulla varaa, onneksi.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Ar-voisa rouva puhemies! Minäkin puuttuisin ed. Ranta-Muotion kuntarakennetta koskevaan kohtaan.

Eilen illalla käydyssä keskustelussa keskustan taholta tuotiin esiin kuntarakenteen muuttamat-tomuuden vaatimus. Luulen kuitenkin, että ne, jotka kuntarakenteen muuttamista ovat pohti-neet, eivät ole suinkaan tarkoittaneet sitä, että köyhät liittyisivät yhteen ja muodostaisivat jätti-kuntia, vaan ennen muuta sitä, että kuntaraken-

teesta tulisi sellainen, että se palvelisi ihmisiä parhaalla mahdollisella tavalla.

Näin on esimerkiksi kysyttävä pääkaupunki-seudulla: Onko siinä järkeä, että Espoon kokoi-sen kaupungin sisällä on toinen kaupunki Kau-niainen? (Ed. Mähönen: Ei mitään järkeä!) — Ei mitään järkeä! — Aivan yhtä hyvin voidaan ky-syä, onko järkeä, että pääkaupunkiseudulla on kuntia, joissa toisella puolella rajaa sijaitsee ter-veyskeskus, joka on vain toisten käytössä, ja toi-sella puolella rajaa ihmiset lähtevät terveyskes-kukseen pitkälle, pitkälle. Nämä ovat siis ihan käytännön asioita.

Kuntahan on ihmisten palveluyksikkö eikä mikään alueellinen pyhä koskemattomuus. Toi-voisin, että tällaista ajattelua harjoitettaisiin myös enemmän keskustan piirissä eikä kuvitel-taisi, että nyt joku haluaa viedä ne viimeisetkin mökkiläiset omaan kuntaansa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Ranta-Muotio on leppoisa ja hyvä sanankäyttävä, jota on mielenkiintoista kuunnella. Minulle jäi hiukan epäselväksi se asia, keitä ovat ne maanviljelijät, jotka pärjäävät hy-vin. Niistä puhutaan aina ja nyt kun ed. Ranta-Muotio on asiantuntija, hän voisi lausua, keitä he ovat.

Minun mielestäni he ovat niitä, joilla on josta-kin syystä 200 hehtaaria peltoa, mies on pankin-johtajana Arsenalissa ja vaimo on sairaanhoitaja tai joku muu. Keväisin käydään roiskaisemassa hiukan jyviä pellonlaidassa, että muodolliset vaatimukset EU:hun nähden täytetään. Viljelys-tä ei saada mitään eikä saataisikaan, kun sen tuotantopanokset ja toisaalta esimerkiksi viljasta saatava tulo vastaavat suunnilleen toisiaan, hyvä jos viljasta saa tuotantopanosten hinnan. Mutta saa tietysti hehtaarituesta ja tällä tavalla nämä ovat sellaisia, jotka ovat suhteellisen hyvin mene-tyviä.

Tulevaisuudessa käy niin kuin Heikki Haavis-to aikanaan ennusti, että viljelypuoli tullaan hy-vin helposti laiminlyömään vallan. Tehdään vain se muodollinen, mitä tarvitsee tehdä, että saa-daan hehtaarituet, eikä sekään ole tulevaisuuden kannalta erinomainen asia. En oikein tiedä ke-tään, joka menestyisi tälläkään kertaa, ja kun siirtymäajan tuen menevät pois aikansa, niin entäs sitten Niskavuori, kuinkas sitten suu pan-naan?

Mitä tulee traktoreihin, ed. Dromberg, niin meilläpäin en ole nähnyt yhtään uutta traktoria. En tiedä, mihin ne oikein viedään, salakuljete-

taanko ne Brasiliaan vai mihin, mutta olisi mukava tietää. (Ed. Bryggare: Ne tuodaan sieltä!) — Ne viedään sinne takaisin voitolla, edustaja.

Joka tapauksessa, mistä kannattavuus löytyy, ed. Ranta-Muotio? Sanokaa nyt, että tämä runsaslukuinen ja valistunut kansa kuulee, ketkä ovat Suomessa tänään hyvin menestyviä maanviljelijöitä, kun minä en sellaisia tiedä.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ranta-Muotion puheenvuoron johdosta haluaisin todeta seuraavaa.

Pääministeri Lipponen totesi eilen, että keskustalle ei riitä pieni valhe, vaan tarvitaan iso valhe. Ed. Ranta-Muotio jatkaa tällä keskustan eilen aloittamalla vääristelevällä linjalla.

Hän totesi puheenvuorossaan (Ed. Ala-Nisilä: Missä vääristeli?) — hetkinen, täältä se tulee — seuraavaa: ”Nykyhallituspuolueet pääsääntöisesti vastustivat maakunnallisten yliopistojen perustamista.” Muistaakseni ja tietääkseni päätökset tehtiin suhteellisen suuren yksimielisyyden vallitessa ja voin todeta sen, että ilman yksimielisyyttä maakunnallisia yliopistoja tuskin olisi perustettu. Vaikka ed. Ranta-Muotion heitto hyvin sopiinkin jossain tupaillassa tehtäväksi, niin vakavassa eduskuntakeskustelussa tämän tapainen asioiden vääristely ei ole paikallaan.

Olen sitä vastoin täysin samaa mieltä ed. Ranta-Muotion kanssa maakunnallisten yliopistojen merkityksestä maakunnille, siitä olemme yhtä mieltä, mutta muissa asioissa kyllä taitaa ed. Ranta-Muotion muisti pätkiä.

Ed. Suhola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a n t a - M u o t i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksikin ed. Tiurille Tekes-asiasta.

Olen viimeksi maanantaina eteläpohjalaisten pienyrittäjien kanssa keskustellut ja mukana oli hyvin innovatiivisia yrittäjiä, muun muassa Suomen ensimmäisen puupellettitehtaan perustaja. Heillä on se käsitys, että pienten yrittäjien on vaikea käytännössä Tekesin rahoja saada. Väitämäni perustuu siihen, että KTM:n piiri paremmin tuntee ne asiat.

Ed. Pulliaiselle vain toteamus, että maatalouspoliittisen työryhmän hyvät esitykset pitäisi saat-
taa voimaan. Pelkään, että niiden käy samoin kuin maaseutupoliittisen työryhmän, ettei ole

ensimmäistäkään toimenpidettä hyvistä esityksistä toteutettu.

Ed. Dromberg viittasi traktorikauppaan. Se on todella noussut johtuen siitä syystä, että muutamiaan vuoteen sitä ei käyty juuri lainkaan, ja nämä harvat — onneksi niitä on — jotka ryhtyivät EU-olosuhteissa investoimaan, ovat niitä hankkineet.

Ed. Aittoniemelle on vaikea luetella, ketkä menestyvät, en tiedä, onko nyky-Suomessa olemassaakaan hyvin menestyviä maatalousyrittäjiä. Kun katsoo Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tilastoja ja verotilastojakin, niin heitä ei juuri ole. Mutta yritteliäitä kyllä löytyy ja kunnassa on muitamia, jotka ovat nyt lähdössä EU-peliin mukaan. On vain iso kysymys, onko viisasta Suomessa lähteä tähän tanskalais-hollantilaismalliseen kovaan suuryrityspeliin, jossa me ilmeisesti kuitenkin pitkän päälle häviämme, vai pitäisikö meidän löytää joitakin erikoisaloja, niin kuin luomutuotantokin on.

Ed. Metsämäelle totean, että toki hän oli oikeassa, että yksimielisyyttä näiden yliopistojen perustamiseen tarvittiin käytännössä, mutta kyllä muistan, että oli vastustavia ääniä.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa rouva puhemies! Kun kävelin käytävää, niin Sulo Aittoniemi totesi, että Kärämäki sai puheenvuoron. Toteankin tässä alussa, että aion käyttää tämän puheenvuoron nimenomaan pienen kunnan kepulaisessa kunta politiikassa mukana olevana ja myös evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluvana ihmisenä.

Haluankin hiukan ihmetellä arvoisan pääministerin kannanottoja, kun hän pohti maaseutua ja sitä, että maaseutu on ahdasmielistä johtuen siitä, että siellä ovat kepulaiset vallassa, ja uskonto on toinen kysymys, joka ahdasmielisyyttä luo. Hän tavallaan avasi sylinsä ja totesi, että hyvät ihmiset tulkaa avaraan kaupunkiin. Siellä on vapaus tehdä mitä tahansa.

Mielestäni tällaiset vertailut ja vertaukset ovat aika vaarallisia sen takia, että ne voivat kyllä mennä nuoriin ihmisiin, joilla on haaveita, kuvitelmia kaupungista, että siellä ne ihanaudet ovat. Se saattaa myös heitä suunnata muuttoliikkeen osalta entistä voimakkaammin kaupunkien suuntaan.

Mielestäni ei voi myöskään vertailla kaupunkien ja maaseudun henkistä tilaa tai ahdasmielisyyttä toisiinsa, koska ihmiset asuvat näillä alueilla täysin erilaisissa olosuhteissa. Maaseutuväestöä on vähän. Kunnissa melkein ihmiset tunetaan. Se kyllä aiheuttaa myös määrättyä mo-

raalia siellä ja myös sen, että kaikkien asiat tiedetään ja tunnetaan, jota kautta voi kyllä tulla tunne siitä, että tilanne on hiukan ahdasmielinen. Mutta se johtuu nimenomaan siitä, että väestöä on vähän ja tunnetaan hyvät ja pahat teot ja niistä myös puhutaan.

Mutta väitän, että maaseudun ilmapiirissä on myös myönteisiä asioita. Myönteistä on se, että kun toisensa tunnetaan, niin myös voidaan toisia auttaa. Jos puututaan toisen ongelmiin, siinä voidaan antaa myös apua, joka päästää sen ihmisen siitä ongelmakentästä, jossa hän kaupungissa voi pyöriä oikeastaan pientä ympyrää.

Varsinaisesti lähdän puheenvuorossani liikkeelle maaseutupolitiikasta, sitten hiukan tutkailen pienten kuntien asemaa, aluepolitiikkaa muuttuneessa tilanteessa ja myös elinkeinopolitiikkaa.

Omalla alueellani on tapahtunut ihan selvä muuttoliike, joka on suuntautunut alueen sisällä kunnista lähinnä Ouluun ja Oulun lähiympäristöön. Viime vuoden aikana noin 3 000 ihmistä kunnista siirtyi Oulun alueelle eli pieni kunta suurin piirtein vaihtoi asuinpaikkaa siirtymällä lähemmäs kaupunkia. Kärsämäen kunnan osalta muuttotappio oli 103 henkeä viime vuonna. 3 600 asukkaan kunnassa se on aika suuri menetyks.

Tämä on siis todellinen tilanne, joka vallitsee, eli muuttoliike on käymässä. Ihmiset ovat menemässä työn perään, ja silloin nouseekin olennaiseksi kysymykseksi, mihinkä työpaikat tulevaisuudessa syntyvät. Syntyvätkö ne kaupunkeihin vai voiko meillä olla sellaista aluepolitiikkaa, maaseutupolitiikkaa, joka antaa myös mahdollisuuden elinkeinotoiminnan syntymiselle maaseudulle taikka maaseutukuntiin? Tällä vauhdilla, mikä nyt on, työpaikat ovat todella syntymässä kaupunkeihin, mikä aiheuttaa tämän muuttoliikkeen voimistumisen.

Työpaikkojen syntymismahdollisuutta tutkailtaessa on syytä pohtia sitä, mikä on peruselinkeinon tilanne. Millä tavalla suomalainen maaseutu voi peruselinkeinonsa kautta työllistää ihmisiä, ne ihmiset, jotka siellä ovat taikka jossakin tapauksessa jopa enemmän kuin mitä tällä hetkellä peruselinkeinon parissa työskentelee? Minä väitän, että siihenkin meillä on mahdollisuudet, mutta se kyllä edellyttää, että maaseutupolitiikan linjaa ja suuntaa muutetaan. Lähdetään siitä, että Suomi ei pärjää maatalouspolitiikassa suuruuden ekonomialla, vaan meidän täytyy käyttää niitä vahvuuksia, mitkä meillä on olemassa, ja ne vahvuudet ovat puhdas ruoka,

puhdas maaperä, jolla me voimme tuottaa edelleen sellaista elintarviketta, joka maailmalla minun mielestäni on kysyttyä. Ainakin Suomessa on havaittavissa, että kotimaisuusuosio on kasvamassa ja kotimaista ruokaa halutaan käyttää, koska tiedetään, että se on turvallista.

Myös tilarakenteen suurentaminen on virheelinen linja siinä mielessä, että meillä ei ole olemassa pääomia, joilla me voimme hyvin huomattavasti rakennemuutoksen kautta kasvattaa tilakokoa. Se mahdollisuus on hyvin rajallinen. Toisaalta tehokkuuden ja tilakoon kasvattamisen kautta me helposti menetämme sen valtin, mikä meillä tällä hetkellä on eli puhtaan ruoan.

Mutta maaseudun elinvoimaa ei enää turvaa ainoastaan peruselintarviketuotanto, perusmaatalous, vaan siihen tarvitaan myös uusia vaihtoehtoja, uusia mahdollisuuksia. Niitä kyllä löytyy, mutta niihin valitettavasti tarvitaan rahoituksia ja nämä rahoitukset nyt tällä hetkellä eivät pelaa. Aika suuri osa Suomen maaseudun rahoituksista tulee tänä päivänä EU:n suunnasta. Se johtuu siitä, että meidän aikaisempi aluepolitiikkamme on murrettu, tavallaan rahoitusjärjestelmämme on aika pitkälle purettu ja yhä enemmän tällä hetkellä aluepoliittista rahoitusta tulee Euroopan unionin suunnasta. Silloin on hyvin tärkeää se, millä tavalla tämä rahoitus toimii, kohdentuuko se oikealla tavalla niihin hankkeisiin, joita maaseudulla tällä hetkellä on. Minä väitän, että ei kohdennu. Siihen on olemassa yksinkertaisesti sellainen syy, että me olemme unionin järjestelmässä rakentaneet niin byrokraattisen järjestelmän, että sen läpi pääseminen on aika monessakin tapauksessa suorastaan mahdotonta. Yritykset, yrittäjät eivät jaksakaan enää taistella sitä byrokratiata vastaan, ja monta kertaa kintaat lyödään tiskiinkin tai sitten toteutetaan hanke liian pienimuotoisena, jolla ei ole mahdollisuuksia menestyä.

Otan esimerkiksi vaikka työvoimahallinnon puolelta sosiaalirahastojärjestelmän. Siellä on käsittelymekanismi, joka tarkoittaa sitä, että aluetasolla on jo 12 eri käsittelytapahtumaa hankkeen osalta, ennen kuin se on läpäissyt tämän seulan. Se on liian byrokraattinen. Toisaalta meillä on myös ohjelmaperusteinen järjestelmä, jossa lähdetään siitä, että tutkaillaan asiaa eri ohjelmien kautta. Jos rahoituskuviot eivät sovi johonkin ohjelmaan, se nakataan toiseen karsinaan, jossa jälleen tutkaillaan, sopiiko se sen rahoituksen piiriin, all right, ei sovi, nakataan jälleen seuraavaan. Tämä byrokratiapallottelu pyörii ja toimii liian tehokkaasti, mikä estää hankkeiden toteutumisen.

Toivonkin, että tähän löytyisi järjestelmä muutoksen kautta, eli työvoima-elinkeinokustusten perustaminen toivottavasti auttaa tämän byrokratian poistumista, mutta siihen on kiinnitettävä huomiota sen takia, että kun olen muuttosta tutkaillut, olen havainnut, että edelleen nykyiset päälliköt jatkavat aika itsenäisinä eri lohkoilla eikä uudesta keskuksesta ei välttämättä tule kokoava keskus vaan uusi byrokratia, joka toimii entisen byrokratian jatkeena.

Arvoisa puhemies! Maaseudun työpaikkojen osalta mielestäni on myös syytä pohtia sitä, mikä ovat meidän vahvuksiamme. Maatalouden elintarviketuotannon lisäksi on olemassa raaka-ainevaroja, joita on pystyttävä hyödyntämään. Ne voivat maaseudulla työllistää ihmisiä, pitää ihmisiä siellä. Silloin tulee mieleen energia, silloin tulevat mieleen myöskin puut ja sitä kautta tulevat mahdollisuudet.

Me emme voi Suomessa mielestäni harjoittaa niin totaalista suojelujärjestelmää kuin olemme harjoittaneet. Me olemme ainakin pohjoisimman Suomen osalta aika tavalla totaalisesti suojelleet siellä hyödynnettävissä olevat metsät ja sitä kautta vaikeuttaneet siellä elinkeinotoiminnan kehittymistä. Esimerkkinä voin kertoa vaikka Ivalossa olevasta seurakunnan sahasta, joka on ongelmissa sen takia, että raaka-aine alkaa olla liian kaukana eikä sinne kannata enää etelästä kuljettaa tukkia. Sen jälkeen kun raaka-aine loppuu, loppuu myös toiminta.

Energiapolitiikan osalta on ihan selvä linja, joka vallitsee. Kotimaisen energian etu purettiin ja aiheutettiin tilanne, että tässä maassa investoidaan lähinnä hiileen. Silloin kotimainen vaihtoehto osaltaan vähentää maaseudun työpaikkoja.

Näitä linjoja on muutettava ja lähdeittävä siitä, että suojelun osalta ensinnäkin meidän pitää ymmärtää se, että myös ihminen on määrätynlainen eliölaji, jolla täytyy olla mahdollisuus elää ja olla luonnon kanssa ja myös hyödyntää järkevästi luontoa. Energiapolitiikan osalta mielestäni on tutkailtava tilannetta uudelleen sen takia, että Euroopan unionin Vihreä kirja määrittää bioenergian kehittämistarpeen aika voimakkaaksi, ja meillä on pystyttävä satsaamaan myös bioenergian kehittämiseen ja sitä kautta maaseudun työpaikkoihin.

Elinkeinopolitiikka on hyvin keskeinen asia muuttoliikkeessä sillä tavalla, onko elinkeinopolitiikalla ja elinkeinoilla mahdollista luoda uutta työllisyyttä myös haja-asutusalueille. Mielestäni meillä on olemassa aika hyvät rahoitusjärjestelmät, mutta viittaan aikaisempaan puheenvuoro-

ni osaan, jossa totesin, että ne eivät toimi. Tämä on todellinen ongelma sen takia, että rahoitukset eivät pyöri niin kuin pitäisi. Meidän alueellamme se näkyy sillä tavalla, että kun suurempia teollisuuden investointitarpeita liikkuu maakunnassa, on havaittavissa, että Ruotsin puolelta, ennen kaikkea Haaparannasta tulee näille yrityksille tarjouksia, jotka ovat huomattavasti parempia rahoituksellisesti kuin kotimaiset tarjoukset. Siellä siis prosentit ovat paljon korkeampia kuin Suomessa pkt-sektorin rahoitusten osalta.

Tässä voi olla yhtenä syynä se, että Suomessa elinkeinotukea maksetaan ainoastaan yhden luukun periaatteella. Jos KTM rahoittaa, silloin työvoimahallinto tai Kera tai muut eivät rahoita. Silloin yleensä prosentti jää aika pieneksi. Se on meidänkin kuutosalueellamme maksimissaan 35, jota en ole kuullut kyllä meidän alueellamme saavutetun. Ruotsissa tilanne näyttää olevan hiukan erilainen eli hankkeisiin voidaan kohdentaa elinkeinotukea KTM:n puolelta, sitten myös sosiaalipuolelta ja työvoimahallinnon puolelta, eli eri rahoitusmuotojen kautta rahoituskokonaisuuksia järjestetään. Mielestäni Suomessa myös on tätä järjestelmän muutosta pohdittava ja saatava aikaan se, että nämä järjestelmät toimisivat nivoutuen hyvin toisiinsa.

Vihoviimeiseksi lopuksi lyhyesti kuntapuolelta. Meidän alueemme näkökulmasta katsottuna näyttää siltä, että sisäasiainministeriön laskelmat osoittavat, että pohjoisessa ja itäisessä Suomessa pienet kunnat ovat siirtymässä miinuskatteelle lähivuosina ja osittain jo tänä vuonna on aika moni kunta siirtynyt. Tämähän tarkoittaa sitä, että nykyisen toiminnan pyörittämiseen kunnan täytyisi ottaa velkaa, jos aikoo toimintansa tason säilyttää. Mielestäni tässä asiassa on tilannetta tutkailtava sillä tavalla, että on valtakunnalle edullista pitää huolta siitä, että myös pienessä kunnassa palveluvarustuksen taso voidaan säilyttää sellaisena, että ihmiset eivät ainakaan sen takia lähde muuttamaan muualle päin Suomea. Koska siellä on olemassa rakennettu infrastruktuuri, sitä pitää tehokkaasti käyttää hyväksi. Se on yhteiskunnan kannalta edullista.

Kuntien liittäminen toisiinsa on mielestäni paikallaan sellaisissa tapauksissa, joissa on kysymys reikäleipäkunnasta, sellaisista kunnista, joiden taajamat ovat hyvin lähellä toisiaan. Minun mielestäni siellä on järkevää kuntaliitokseen olemassa, mutta ei voi perustella sitä, että pohjoisen köyhiä kuntia pantaisiin yhteen, jolloin taajamien etäisyydet muodostuisivat 40–50 kilometriä pitkiksi, mikä antaisi vaikeuksia ihmisille

hyödyntää ja käyttää niitä palveluja, joita uuden kunnan kautta tulisi.

Haluan myös viitata kuntalakiin, joka antaa kunnille aika laajat mahdollisuudet yhteistoinnin osalta. Omalla alueellani seutukunta toimii aika tehokkaasti. Me pyrimme elvyttämään elinkeinotoimintaa alueella, mutta myös yhtenä elementtinä on kuntien välisen yhteistyön parantaminen. Siinä on tutkailu myös siihen suuntaan, että voisimme sillä tavalla pitää palveluvarustuksemme mahdollisimman hyvänä säästöistä huolimatta. Säästöjen taso kylläkin tällä hetkellä vaarantaa todella kuntien peruspalvelut, jotka kuntalain mukaan ovat kuntien perustehtäviä.

Toivon, että tulevaisuudessa, jatkossa löytyy synergia siitä, että me voisimme puhua Suomessa suomalaisesta maaseutupolitiikasta, löytäisimme yhteisen linjan, jossa lähdettäisiin todella siitä, että pienillä satsauksilla me voimme tämän maan pitää edelleen asuttuna laitojaan myöten.

Edustajat Ryhänen, Vartiainen, Markkula-Kivisilta ja Kautto merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Byrokratiaa on ja sitä on purettava. Metsien suojelussakin on oltava jokin tolkkua. Tulen juuri viime yönä Tutkaksen matkalta Saksasta perehtymästä Saksan metsätodellisuuteen, jos niin voi sanoa. Meidän on terävöitettävä omaa politiikkaamme. Koko Euroopassa tiedetään, mitä ovat pohjoiset metsät.

Varsinaisesti pyysin puheenvuoron todetakseksi valituksella sen, että ed. M. Koski yhtyi siihen keskustan kuoroon, joka valittaa työpaikkojen katoamista maaseudulta. Kannattaa muistaa, että tulevaisuudessa monet työpaikat ovat paikkaan sitomattomia, ne ovat etätyöpaikkoja. Etätyömahdollisuuksia on vaikka kuinka paljon.

Ihmettelen, milloin keskustassa oivalletaan se, että ennuste toteuttaa itse itsensä, myös negatiivinen ennuste. Mitä enemmän te hoette maaseudun kurjuutta ja sitä, miten sieltä kaikki pakenee, sitä enemmän nuoret kokevat, että heidän on pakko sieltä pelastautua, jolloin pahimmat maaseudun viholliset löytyvät teidän omasta piiristänne.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Markku Koski on aivan oikeassa, kun hän teki äsksen byrokraatiakuvauksen. Byrokraattisuus on todellinen on-

gelma tänä päivänä silloin, kun on kysymys EU-rakennerahastovarojen käytöstä. Niitähän on jäänyt koko EU-alueella viime vuonna harvinaisen paljon käyttämättä eli yli 500 miljoonaa ecua. Yksi syy johtuu myös jäsenvaltioista. Esimerkiksi Suomessa juuri rakennerahastoja hallinnoidaan tavattoman monimutkaisesti ja byrokraattisesti. Tämä aiheuttaa todella ongelmia yrityksille ja yhteisöille.

Nytkin ministeriöiden ja nimenomaan sisäministeriön asettamat vaatimukset ovat erittäin kohtuuttomia. Voisi todeta esimerkkejä muun muassa juuri innovatiivisuushankkeista. Itse saatuin eilen olemaan eräässä tilaisuudessa, jossa moitittiin kovasti sitä, että synenergiainfrastruktuurihankkeet eivät saa rahoitusta yksinkertaisesti sen takia, että nämä ovat niin moderneja ja uuden tyyppisiä. Ministeriössä on myös hyvin vanhakantaista ajattelutapaa. Me tarvitsisimme hyvin laajaa asennemuutosta, todella laajemmaltikin.

Asennemuutosta tarvittaisiin mielestäni myös siihen, että teknologiahankkeet yleensä saavat rahoitusta silloin, kun ne ovat ns. kansallisia hankkeita. Viitataan tällä Tekesin, Sitran, Vtt:n ja Suomen Akatemian rahoihin. Jos esimerkiksi kehitysalueelta tehdään ehdotuksia, ne katsotaan alueellisiksi eikä kansallisiksi. Mutta pääkaupunkiseudun hankkeet ovat aina ilman muuta kansallisia, vaikka ne olisivat kuinka suppeita.

Ed. Perho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tuoda esille ed. Markku Kosken puheenvuoroon yhden seikan. Hän toi puheenvuorossaan esille sen pienten kuntien ongelman, että ne ovat vaikeuksissa valtionosuuksien pienenemisen jälkeen. Totta tietenkin on, että tietyt pienet kunnat joutuvat vaikeuksiin. Mutta ei se koske ainoastaan pieniä kuntia. Täytyy sanoa, että pääkaupunkiseudulla esimerkiksi oma kuntani Vantaa saa tänä vuonna 500 miljoonaa markkaa valtionosuutta mutta ensi vuonna ainoastaan 170 miljoonaa. Toisin sanoen tällä hetkellä se on myös suurten kuntien ongelma, että valtionosuus vähenee näin paljon. Esimerkiksi hallintovaliokunnassa todettiin se, että kaikkein kipeimmin tämä on koskenut Lapin läänin kuntia ja samoin myös Uudenmaan läänissä tiettyjä kuntia. Toisin sanoen nämä on-

gelmat ovat yhteisiä niillä alueilla, missä ne esiintyvät.

Esimerkiksi verraten Vantaata Turkuun ja Tampereeseen, joissa valtionosuus säilyy edelleenkin 500 miljoonana, tuntuu jotenkin kohtuuttomalta, että jokin Turku, joka on saman kokoinen kaupunki kuin Vantaa, saa huomattavasti enemmän, vaikka Vantaalla on paljon lapsia. Tätä painotusta ei ole otettu huomioon myöskään valtionosuuksissa niin voimakkaana kuin esimerkiksi ikääntyvien vanhusten osuutta. Se taas tukee huomattavasti maaseutua ja niitä kuntia, jotka siellä ovat. Toisin sanoen sopeutumisen täytyy tapahtua kunnan ehdoilla ja tulosaajattelun sekä toimintojen järkiperaistamisen nimenaan myös seudullisesti tietyiltä osin.

Ed. Liikkanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Drombergin toteamukseen toteaisin näin, että mielestäni valtionosuusjärjestelmän muutos vaatii uudelleentutkailua. Siellä oli muistaakseni aikoinaan lausuma siitä, että jos se tuo ongelmia määrättyille kuntaryhmille, asiaan on palattava. Mielestäni tämä tilanne on tällä hetkellä eli tilannetta on tutkailtava uudelleen. Minä puhun pienen kunnan näkökulmasta, mutta en ollenkaan kiistä sitä, että ongelmia on myös suuremmissa kunnissa. Mutta pienissä kunnissa tilanne on se, että siellä on tällä hetkellä jo toiminnot supistettu niin paljon kuin suinkin eli kouluja on lakkautettu, ihmisiä on pantu pihalle. Seuraava vaihtoehto on se, että peruspalveluja ruvetaan lakkauttamaan. Nyt ollaan siinä vaiheessa menossa, koska ei voida enää ottaa velkaa ja pitää yllä näitä palveluja velanotolla. Oli ilo kuulla, että hallituksen pahat teot kohdistuvat myös ed. Drombergin alueelle, en minä tätä kiistä.

Ed. Kokkonen totesi, että keskustalaiset puhuvat aina kielteisesti maaseudusta ja maaseudun työpaikoista. Puheenvuorossani toin ainoastaan esille tilastoja, jotka kertovat, mikä on tapahtuva totuus tällä hetkellä. Väitän, että oma näköykseni ja näkökulmani on positiivinen. Pyrin siihen, että rakennan yhteistyötä enkä reviä sitä mihinkään suuntaan. Näen sen sillä tavalla, että Suomessa tarvitaan yhteinen näkemys näissä asioissa. Se ei voi olla ainoastaan jonkin puolueen näkemys vaan suomalainen näkemys. Ainoastaan sillä tavalla me voimme pärjätä unioni-

järjestelmässä, jossa kansat taistelevat eduistaan, eivät puolueet. Nyt Suomelle on käymässä huonosti siinä mielessä, että meillä ei ole olemassa yhteistä kansallista näkemystä, joka olisi koko kansan näkemys. Tämä on huono, koska me taistelemme keskenämme ja meidän linjamme on hyvin hajanainen unionin suuntaan.

Ed. Uotila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vehkajoki: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi haluaisin kommentoida hieman ed. Ranta-Muotien puhetta siltä osin, kun hän puhui maakunnallisten yliopistojen perustamisesta. Nimittäin ainakin Vaasan yliopiston perustamisvaiheisiin liittyi jonkinlaisia ryppyisiäkin vaiheita. Kepulaiselle Etelä-Pohjanmaalle oli jossakin määrin vaikea pala, että tämä yliopisto oli tulossa nimenomaan Vaasaan. Nyt, kun yliopisto on olemassa, on nähty, että mainittu maakunta ja sen tutkimuksia tarvitsevat organisaatiot pyrkivät kenties mieluummin etsimään yhteyksiä muista yliopistoista kuin Vaasasta.

Arvoisa puhemies! Sitten päivän tekstiin. Minua ihmetyttää keskustan välikysymyksen aihe ja ajankohdan valinta, kun samoista kysymyksistä on juuri eduskunnassa keskusteltu aluepoliittisen selonteon yhteydessä. Jokainen tietysti kuitenkin ymmärtää, että välikysymyskeskustelu ei pääty hallituksen kaatamiseen vaan on enemmän tarkoitettu opposition omaan käyttöön.

On ahdistavaa lukea kepun välikysymystä ja katastrofin maalausta hetkellä, jolloin kansalaiset uskovat enemmän kuin koskaan maamme nousuun lamasta. Kansalaiset eivät näytä uskovan, että kepun maalaama katastrofi siis olisi tulossa. Kepu on alentunut välikysymyksessään myös huudahduksiin, jotka ovat meille tuttuja aivan eri poliittisista ympyröistä. Maaseudun lohduttomasta henkisestä ilmapiiristä on puhuttu paljon. Voidaan kuitenkin sanoa, että muun muassa MTK on tehnyt parhaansa ylläpitääkseen lamamielialalaa. Valittamiseen vaipuminen on verottanut energiaa tärkeältä rakennustyöltä ja mahdollisuuksien näkemiseltä.

Arvoisa puhemies! On oikein, että alueelliseen kehitykseen kiinnitetään huomiota. On demokratian kannalta myös tärkeää, että elinmahdollisuuksia on olemassa Ruuhka-Suomen ulkopuolella. Kehityksen tarkastelussa on syytä ottaa riittävän pitkä aikaperspektiivi. Jos välikysymyksen tekijät ja keskustan puheenjohtaja Aho

olisivat näin menelleet, he olisivat muun muassa huomanneet ja muistaneet, että sotien jälkeinen suuri muuttoliike on toteutunut silloin, kun maalaisliitto-keskusta johti tätä maata. Miksi hallitukset, joissa maalaisliitto-keskusta oli silloin mukana, eivät muuttoa estäneet? Miten paljon hallitukset ylipäättään voivat tässä asiassa suoraan vaikuttaa, on hyvä kysymys. Kenties noina suuren muuttoliikkeen vuosina jo menetettiin terveen kehityksen kannalta ns. kriittinen massa maaseudun kunnistamme. Keskustan johdolla vastapainoksi kehitettiin tuolloin voimakas tukipolitiikka, joka pahimmillaan aiheutti kansaa jakavaakin närää.

Ed. Aho muisteli puheessaan menneitä pilkaten muun muassa 70-luvulla esitettyä kasvukeskusehdotusta, joka keskustan vastustaessa todellakin pantiin sivuun, joten puutun tähän asiaan minäkin. Satuun juuri tuohon aikaan olemaan yhdyskuntasuunnittelun jatkokoulutuksessa, jossa mainittu ehdotus tutkittiin harjoitustyönä läpikotaisin. Minä väitän, että kepu teki aluepolitiikan kannalta historiansa suurimman virheen, kun hylkäsi tuon ehdotuksen. Olsimme aivan varmasti voineet pelastaa monia keskuksia ja niiden vanavedessä myös takamaita, jos olisimme tarttuneet tuohon esitykseen. Syrjäseutujen piinaa vain pitkitetiin mutta ei ratkaistu, kun näin ei menetely.

Kun 70-luvun toisella puoliskolla siirryin Vaasan läänin seutukaavaliiton palvelukseen ja heti pian tämän jälkeen liiton luottamustehtäviin, minulle tarjoutui mahdollisuus seurata kepun aluepolitiikkaa varsin läheltä. Kysyn: Minkä lisäarvon kepu toi päätöksentekoon?

Kunnittaisia väestösuunnitteita laadittaessa jouduimme äänestelemään pikkukuntiin väestönlisäystä, vaikka kehitys oli niissä pitkään jatkunut miinusmerkkisenä. Jotta liiton alueväkiluku ja sitten koko Suomen väkiluku ei olisi kasvanut epärealistisen suureksi, väestönkasvukunnat luovuttivat paperilla kasvutaransa pikkukunnille, näin siitä syystä, että olivat näissä liitoissa poliittisessa vähemmistössä. Näinkö pikkukunnat olivat autettuja? Eivät olleet.

Toinen mieleen jäänyt piirre oli se, että kepu ylipäättään vastusti kaikkea suunnittelua. Nyt nautimme noitten otteitten hedelmistä. Toistamme mielellämme fraasia, että suomalaiset haluavat pitää koko Suomen asuttuna, pohtimatta kuitenkaan tarkemmin, mitä tämä tarkoittaa ja voimmeko ihan oikeasti allekirjoittaa tuosta joka sanan. Väitän, että emme ole voineet koskaan tarkoittaa sitä, että päättipä kansalainen

itse asettua asumaan mihin tahansa niemeen tai notkoon, hänelle pitäisi toimittaa samat palvelut kuin keskuksissa asuville. Näin ei ole ollut eikä tule olemaan.

On myös aivan eri asia puhua suhtautumisesta vanhaan asutukseen kuin uudisasutukseen. Haluan muistuttaa, että itsehallinnolliset kunnat ovat pitkälle vastuussa siitä yhdyskuntarakenteesta, joka niissä on. Se on kallista tai vähän edullisempaa. Näin on varsinkin uudisasutuksen osalta. Näyttää on sille, että kunnat ovat olleet aivan liian liberaaleja esimerkiksi poikkeuslupakäytännössään. Yleiskaavatasoinen maankäytön suunnittelu laahaa edelleen jäljessä varsinkin monissa maalaiskunnissamme. Kesämökkit ovat siirtyneet ikään kuin varkain ympärivuotiseen käyttöön, kun asiasta ei kunnissa piitata ja lupia vakituiseen asuttamiseen annetaan.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointipolitiikan uudistuksista totuttiin maksamaan keskustapuolueelle kovaa hintaa. Niinpä sekä peruskoulu- että terveyskeskusjärjestelmä toteutettiin ensin kepun kannatusalueilla. Tämä tapahtui parhaiten kasvuvuosien aikana. Kun tuli Ruuhka-Suomen vuoro, rahat ehtyivät ja palvelujen rakentaminen näillä alueilla viivästy. Kuntien väestökehitykseen nähden parhaina vuosina toteutettiin monia täysin ylimitoitettujakin investointeja. Myös valtionapuvirkojen perustaminen kannatti, vaikka ei olisi ollut tarvettakaan, koska eniten valtionosuutta saavat kunnat nettosivat jokaisesta virasta kunnan budjetissa.

Alueelliset erot saattavat olla kasvussa mutta tämä ilmiö ei totisesti ole syntynyt tämän hallituksen kahden vuoden toiminnan aikana. Aikana, jolloin hallintomme oli varsin keskittynyttä, emme liioin kenneet poistamaan näitä eroja. Kunnittainen tarkastelu 70- ja 80-luvun sosiaali- ja terveystaloudista esimerkiksi osoittaa, että erot jo tuolloin pikemminkin kasvoivat kuin kustuivat valtion ohjaustoimista huolimatta. Alueellisten, siis laajempien erojen keskinäinen tarkastelu osoittaa, että suurten alueiden välillä kuitenkin tasaantumista tapahtui.

Miten tämä oli mahdollista? Kuntien itsehallinto on tuo taikasana. Muistan elävästi, miten saimme lääninhallituksessa tehdä hartiavoimin työtä, että eräissä syvimmissä kepuhallinnassakin olisi perustettu päivähoitolain lupaama vaihtoehto eli kunnan ensimmäinen päiväkotitoiminta. Toinen suuren taistelun alue olivat sosiaalityöntekijät ja kotipalvelun henkilöstö. Monissa kepujohtoisissa kunnissa ei kerta kaikkiaan olisi haluttu tällaisia palveluja tarjota tai niitä laajentaa. Ehkäpä

kunnan johto koki ne liian sosialistisiksi. Kun virkoja jäi näiltä kunnilta yli, muut kunnat perustelivat niitä valtion kiintiöt käyttääkseen aivan kunnallistaloudellisistakin syistä. Ottivat siis lahjan vastaan. Lähtökohtatilanne ennen lamaa oli siis se, että maaseudulle oli saatu itse asiassa parempi palvelurakenne julkiselle sektorille kuin Ruuhka-Suomen kaupunkeihin.

Arvoisa puhemies! Tähän päivään. Mielestäni alueellista ja väestöryhmittäistä kehitystä on tarkasti seurattava. Tilastoja on aiheellista käyttää tasapuolisesti ja analyysin on oltava rehellistä. Mielestäni hallituksen on paremmin perehdyttävä viime vuosien tulonjakokehitykseen. Analyysistä ei saa unohtaa nyt eletävää vuotta 97, joka tulee tutkijoidenkin mukaan verotusratkaisujen takia lisäämään eri väestöryhmien välisiä tuloeroja.

Toinen seikka, joka vaatii tunnustamista, johdopäätöksiä ja korjauksia, on se, että paljon sairastavien pienituloisten ihmisten tilanne on palvelumaksujen ja lääkekustannusten valtavan nousun takia koko 90-luvulla kehittynyt taloudellisesti varsin epäsuotuisaan suuntaan. Tämän tulonjakotilastot unohtavat. Kansalaiset odottavat myös tutkijoiden analyysistä siitä, mihin ja keiden taskuun pankkikriisin miljardit lopulta upposivat ja mikä pankkikriisin tulonjaollinen vaikutus oli.

Työllisyserot ovat Suomessa historiallista perua. Tuotantoelämän yksipuolisuus on kuitenkin ollut ja on vammamme. Tulonsiirtojärjestelmä on avointen aluepoliittisten tukien ohella ollut merkittävä alueellisia toimeentuloeroja taasoittava tekijä. Tästä kepu haluaa vaieta. On turhaa tänäänkään vähätellä julkisen sektorin työpaikkojen merkitystä, vaikka niitä on vähennetty. Kunnissa, joissa on vähemmän avoimen sektorin työllisyysmahdollisuuksia, julkisen sektorin työpaikat olisivat mitä tervetulleimpia.

Viime vuosien kehitys on valitettavasti tyhjentänyt valtion työpaikkoja nimenomaan alueilta, jolloin valtion työpaikkojen suhteellinen painopiste on siirtynyt etelämmäksi tai kaikkein suurimpiin keskuksiin. Mikä pakko valtion keskusrastojen tai muiden valtion laitosten on sijaita Helsingissä aikana, jolloin tietoyhteydet ovat historian parhaat? Siirrettäköön edes nämä työpaikat alueille kompensoimaan alueellisia eroja.

Työllisyyden kannalta olennaisinta eivät ole tietoon ja osaamiseen perustuvat palvelut. Nämä ovat tärkeitä kehitysvetureita mutta hyvin koulutetun eliitin työpaikkoja. Suurten massojen työllistymisen kannalta ei ole paljon vaihtoehto-

ja. Meidän on ilmiselvästi hyväksyttävä matala-palkkainen työ palvelusektoreilla ja oltava valmiit täydentämään näiden ihmisten toimeentuloa sosiaalisilla tulonsiirroilla. Näin on meneteltävä, jos mielimme pitää työntekoa ja toimintaa ensisijaisena. Toimeentulo seuraa tästä ratkaisusta.

En hyväksy maaseudun ja kaupunkien vastakainasettelua. On tarpeetonta ja osin loukkaavaakin kärjistää ja väittää, että keskusten ihmisillä olisi virikkeellinen ympäristö. Ääneen lausumaton samanaikainen väite nimittäin on, että näin ei olisi maaseudulla. Eikö puhdas ympäristö, koskematon luonto anna muka virikkeitä? Tiedämme toisaalta, että on myös huonoa kaupunkiympäristöä, kovinkin huonoa. Pienituloisilla ihmisillä kaupunkien slummituvissa lähiöissä on vain rajalliset mahdollisuudet osallistua kaupunkien keskustojen tarjoamiin virikkeisiin jo siitä yksinkertaisesta syystä, ettei työttömyyspäivärahalla ole varaa matkustaa niistä nauttimaan. Tämän vuoksi tarvitaan tehokasta kaupunkipolitiikkaa.

En usko, että nuoret suurin massoin pakenevat kepun tai uskonnollisten liikkeiden luomaa ahdistavaa ilmapiiriä muuttaessaan keskuksiin. (Ed. Manninen: Kertokaa se Lipposelle!) Kyllä he etsivät rehellisesti parempia ja kilpailukykyisempiä elinmahdollisuuksia. Näin on aina ollut. Nuoret ja viriilit liikkuvat. Älkäämme myöskään tehkö hölmöjä kaikista niistä, jotka toisuskoina ovat kuitenkin jääneet alueille. Mutta kepu havahtukoon ja miksei myös ruotsalainen kansanpuolue! Moniarvoisuuteen pitäisi alueilla olla varaa. Kenties selviytymisstrategiatkin voisivat näin löytyä paremmin.

Muuttoliike on käynyt aina yhteiskunnalle kalliiksi, sillä se jättää yhdessä päässä niin julkisia kuin yksityisiäkin investointeja tyhjiilleen, toisessa päässä taas kuumentaa suhdanteita. Voimme jälleen toistaa toivomuksen, että muuttoliike olisi hallittua. Varautuminen muutoksiin on tässä ensiarvoisen tärkeää. Jokainen alue, seutukunta, kunta pinnisteltköön itse vahvuksiensa löytämiseksi. Niitä aivan varmasti on. Omintakeisille vahvuuksille ja yhteistyölle on hyvä rakentaa.

Eilen juuri vastasin Oulun yliopiston puhelinhaastatteluun, jossa tiedusteltiin monipuolisesti mielikuviani Kainuusta. Kysyjä puhui rehevää murretta. Koin tuokion erittäin miellyttäväksi ja lähentäväksi. Olemme samaa kansaa ja tarvitsemme toisiamme. Jokaisen suomalaisen varpaanväleissä on vielä multaa ja siellä se pysyy.

Maaseudun ja kaupunkien vastakkainasettelu on tässäkin mielessä turhaa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on väärin syyttää istuvaa hallitusta esimerkiksi muuttoliikkeen käynnistymisestä. Mitään pakkomuuttoa ei ole käynnissä, se on hävytön väite. Muuttoliike on paras mahdollinen merkki siitä, että talouskasvu on käynnistynyt. Kepu ei ole huomannut, että myös sen hallitsemat maakuntakeskukset ovat jo tässä kehityksessä voittaneet. Historia tulee aivan varmasti toistumaan ja talouskasvu heijastuu aikanaan myös ympäristöön.

Edustajat Wideroos ja Vanhanen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja, kun te puhutte Suomen keskustasta, niin käyttäkää oikeaa nimeä. Älkää käyttäkö kepu-nimeä, se ei meidän virallinen nimitys ole enää ollut vuosikymmeniin. Se ei ole koskaan ollut puolueen virallinen nimi. Emme mekään täällä puhu sossuista ja muista, vaan puhumme sosialidemokraateista.

Mutta mitä itse asiaan tulee, niin kun te asutte siellä Vaasan korkeudella, niin menkääpä käymään Ruotsissa. Ei Pohjois-Ruotsi ole enää kokonaan asuttuna, se on hyvin pitkälti autioitunut. Suomi ja Norja, jotka ovat Euroopan maaseutumaisimpia maita, ovat onnistuneet vielä pitämään koko maan asuttuna. Tämä on tärkeä saavutus Suomelle. Ruotsissa tässä ei enää ole onnistuttu, vaan Tukholman yläpuolella on aika hiljaista. Menkääpä, ed. Vehkaoja, käymään siellä, kun Vaasasta on lyhyt matka sinne.

Mitä tulee kuntien rooliin, mielestäni täällä aivan liian vähän puhutaan siitä, että kunnat ovat alueensa kehittämiskeskustoja ja osaamiskeskustoja. Minä hyväksyn vapaaehtoiset kuntaliitokset, mutta tällaisten pakonomaisten kuntaliitosten esiin nostaminen on 60-luvun ajattelua, joka ei ole tämän päivän modernia alueellista kehittämistä. Näin se, ed. Vehkaoja, tämäkin asia on.

Mitä, arvoisa puhemies, tulee pankkitukiasiaan — siitä pääministerikin eilen heitti, joistakin kapinoivien pankkien suurista maitotileistä — niin kyllähän pankkituki on valtava tulonsiirto ollut lähinnä Helsinkiin. Maakunnista on siirretty rahaa tänne, koska täällä oli pankkikriisi, täällä oli kiinteistöjen arvon suuri romahdus. Tänäkin päivänä osuuspankkijärjestön sisällä jat-

kuvasti maakunta tuo rahaa Helsingin murheiden maksamiseen. Arsenalin kautta kaikki kiinteistöt maakunnista siirtyvät Arsenalin omistukseen. Pankkikriisi on ollut iso tulonsiirto maakunnista Helsinkiin, jos se tosiasiallisesti perataan ja katsotaan.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Vehkaojan joksinkin ristiriitainen ja hieman hyökkäävä puheenvuoro kaipaa kyllä joitakin kommentteja.

Ensinnäkin, miksi keskusta halusi välikysymyksen. Yksinkertaisesti, ed. Vehkaoja, siitä syystä, että aluepoliittisessa selonteossa hallitus esitti vain tilastoja ja katsauksia eikä lainkaan ratkaisuja suuriin ongelmiin, kuten vahvaan muuttoliikkeeseen, joka on juuri meneillään, ja työttömyyteen, joka ei ole puolittumassa, toisin kuin pääministeri eilen uskalsi ennustaa.

Mitä tulee sitten, ed. Vehkaoja, keskustan huudahduksiin, niin haluanpa todeta, kun olen seurannut tätä keskustelua eilen erityisesti, että ne eivät kyllä läheskään vedä vertaa pääministerin suvaitsemattomuudelle. Jos hänen eilistä puheenvuoroaan jotenkin luonnehtisi, niin voi sanoa, että se oli harvinaisen visto puhe.

Ed. Vehkaoja, te ette oikein ymmärrä, mikä on keskustan aluepolitiikan ydin. Se on juuri se, että koko maasta tulee kantaa huolta. Esimerkiksi peruspalvelut tulee taata kaikille ihmisille riippumatta siitä, missä päin Suomea he asuvat. Keskustan aluepolitiikka ei ole siis ketään vastaan. Me olemme yhtä lailla huolissamme kasvu- ja keskustan hallitsemattomista ongelmista kuin maaseudun autioitumisesta. Luulen, että tämä myös ymmärretään Suomessa, että keskusta tätä mieltä todella on. Meillä on tavattoman paljon myönteisiä tuloksia menneisyydestä aluepolitiikasta, jota on myös sitten sosialidemokraattinen puolue ollut tukemassa. Minusta on aika hämmästyttävää, että ed. Vehkaoja hyökkäsi tällä tavalla myös menneisyyden hyviä tuloksia vastaan.

Sanonpa tässä lopuksi, ed. Vehkaoja, että näyttää siltä, että keskusta on ainoa porvarillinen puolue tässä maassa, joka tuntee vastuunsa myös pääkaupunkiseudun ulkopuolisesta Suomesta. Tämäkin keskustelu on osoittanut sen, että kokoomus on näivettynyt pelkästään Kehä III:n sisäiseksi liikkeeksi, eikä ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Vehkaoja laajassa puheenvuorossaan totesi muun muassa siitä, että hallituksen pitäisi paremmin perehtyä esimerkiksi verotarkaisujen vaikutuksiin vähäosaisille ja hän toi esille muun muassa sairauskuluasiat. Tämä oli ihan myönteistä kuultavaa.

Haluaisin tähän lisätä myös sen, että olisi erittäin välttämätöntä, että hallitus perehtyisi näihin asioihin varsin nopeasti ja ottaisi tarkasteluun mukaan myös tulonsiirtojen leikkausten vaikutukset, koska kiistatta on väistöryhmiä, joita ne ovat koskettaneet poikkeuksellisen kovasti. Sosiaali- ja terveystieteiden kiinnitti huomiota mietinnössään työttömyysturvan peruspäivärahan korjaamiseen ja se on saanut yleistä hyväksyntää, mutta on myös muita asioita.

Todella rohkenisin toivoa sitä, että tästä talosta löytyisi yhteistä tahtoa siihen suuntaan, että jo tulevassa budjetissa kyettäisiin tätä kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta korjaamaan niin vero- kuin muillakin ratkaisuilla.

Ed. R a n t a - M u o t i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vehkaoja oli varsin tyytyväinen nykyhallituksen aluepolitiikkaan. Tämä hieman ihmetyttää, mutta ehkä kun me lennämme aina tuolta Helsinki-Vantaalta Vaasaan yhdessä, häneltä jää näkemättä Vaasan lääni muilta osin kuin Vaasan kaupungin osalta, jossa onneksi on voimakasta vientiteollisuutta. Vaasan läänihän on tämän hallituksen aikana budjettipolitiikassakin mielestäni kärsinyt. Vain 143 miljoonaa markkaa on valtion investointeja koko Vaasan läänisiin, mikä on ennätyshän tälle vuodelle.

Seutukaavaliiton aikaan, minäkin olin silloin 70-luvun alussa mukana, oli todella sellaisia ennusteita, että väkiluku Vaasan läänissä oli jyrkässä laskussa. Valtioneuvoston kanslian ennusteet I ja II olisivat johtaneet siihen, että väkilukumme olisi vähentynyt, mutta pienissä kunnissa ryhdyttiin vastatoimenpiteisiin, ja niin vain kävi, että kaikki ne kunnat ovat vielä hengissä. Väkiluku, joka silloin kääntyi nousuun, on nyt taas vähenevässä suunnassa.

Päivähoitopaikoista toteaisiin, että esimerkiksi omassa Vaasan läänin maalaiskunnassani ei ole mitään ongelmia. Siellä on päiväkotia, päivähoitopaikkoja, mutta olen ymmärtänyt, että sosiaalidemokraattisjohtoisissa etelän kaupungeissa näistä on puutetta.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on ehditty syyttää ed. Vehkaojan puheenvuoroa ristiriitaiseksi. Näin teki ed. Isohookana-Asunmaa.

Minusta se ei ollut ollenkaan ristiriitainen, vaan hyvinkin linjakkaasti edeten totesi yksinkertaisesti sen, että muuttoliike voi olla merkki yhteiskunnan onnistumisesta, mutta se voi samaan aikaan olla myös merkki yhteiskunnan epäonnistumisesta. Se on kysymys, joka riippuu mitä suurimmassa määrin siitä, minkä näkökulman valitsee. Nyt keskusta on valinnut hyvin yksiniitisen, hyvin yksioikoisen näkökulman, joka sumentaa kaiken sen kapean raiteen ulkopuolelta, mitä pitkin te ajatte.

Ed. Ala-Nissilä, olitte pahoillanne siitä, että Suomen keskustaa nimitetään toisella nimellä kuin te itse haluatte. Ei minua pahastuta laisinkaan, jos te kepulaiset kutsutte meitä sosialidemokraatteja sossuiksi tai demareiksi tai miksi kulloinkin kutsutte. Ei poliittinen arvostus ja arvovalta kulje sen mukaan, minkä nimen kukin itsellensä valitsee tai valitsee käytettäväkseen muista.

Ed. Isohookana-Asunmaa, jotta pysyisimme totuudessa, pääministeri Lipponen ei puhunut työttömyyden puolittumisesta eilen. Hän sanoi, että olemme lähestymässä puolittumistavoitetta, ja se on olennaisesti eri asia kuin se, mitä te äsken sanoitte hänen väittäneen.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun puheenvuoroni oli aika paljon historiapainotteinen, niin varmasti kuulijalle saattoi jäädä sellainen ajatus, että se oli ristiriitainen, mutta niin se olikin. Menneen ja tämän päivän osalta on kovin ristiriitaista tämä meidän touhumme. (Välihuuto) — Kepu on vastuussa myös menneestä.

Haluaisin todeta, että en puhunut kuntien pakkoliitoksesta sanaakaan. Sen sijaan halusin torjua keskustapuolueen väitteet siitä, että maassamme olisi menossa pakkomuutto.

Kun ed. Ala-Nissilä pyysi minua katsomaan Merenkurkun toiselle puolelle Ruotsiin, olen sen myöskin tehnyt ja totean, että esimerkiksi Uumajan seutu on Ruotsinkin mittapuissa varsin viriiliä aluetta. Siellä on esimerkiksi erittäin korkeatasoinen, monipuolinen yliopisto, joka myös palvelee Suomen puoleista nuorisoa.

Haluaisin lopuksi todeta ed. Ranta-Muotiolle, että taisi olla muuten juuri Teuvan kunta yksi niistä, joissa piti nähdä erityisen suurta vaivaa, että sinne se ensimmäinen päiväkotia saatiin vai-

toehdoksi kansalaisille, siis ensimmäinen päivä-koti, jotta siellä asuvilla demareillakin olisi mahdollisuus panna lapsiansa edes yhteen ainoaan päiväkotiin.

Aluepolitiikkaan en tietenkään voi olla tyytyväinen, mutta olen halunnut puheenvuorossani alleviivata sitä, että kahden vuoden aikajänne sen onnistumisen arviointiin on aivan liian lyhyt ja väärä. Se, missä tänään olemme, on erittäin pitkän historiallisen kehityksen tulos.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Kun eilen kuunteli hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja keskustelun aikana, on jäänyt ihmettelemään monen puheen osoitetta. Miksi niin monessa puheessa maalitauluna näyttää olevan edelleen Ahon hallitus? Ed. Vehkaojahan ei tyytynyt vain Ahon hallituksen moittimiseen, vaan syyllisti kaikki hallitukset, joissa maalaisliitto — keskusta on ollut mukana.

Välikysymys on kuitenkin osoitettu Lipposen hallitukselle. Sen toimia on nyt aika arvioida. Sille osoitetaan aikanaan äänestyksessä joko luottamusta tai epäluottamusta. Taitaa olla vain niin, että Lipposen hallituksen tekojen puolustamiseen ei ole riittävästi aineksia ja siksi yritetään vieläkin lyödä edellistä hallitusta. Kansaa ei kuitenkaan hämätä. Viimeiset gallupluvut kertovat, että keskusta on ohittanut sosialidemokraatit ja noussut suurimmaksi puolueeksi. Galluptulos ei ole vaalitulos, mutta kertoo kansan mielialoista tällä hetkellä.

Keskustan välikysymyksen lopussa on yhteenvedonomaaisesti nostettu esille viisi tärkeää kysymystä, joissa perätään hallitukselta vastauksia näihin keskeisiin asioihin. Pääministerin vastaus oli ylimalkainen ja yliolkainen. Mitään ei myönnetä, vaan kaikki selitetään parhain päin. Ehkä se on aina pääministerien tapa. Silti olisin odottanut toisenlaista vastausta. Ei ilkeilyllä yhteisymmärrystä rakenneta. Yhteistyötarjouksetkin menettävät merkityksensä, jos hallituksen johto käyttää jatkuvasti ala-arvoista kieltä niitä kohtaan, jotka uskaltavat arvostella hallituksen politiikkaa.

Hallitus itse lupasi toimikautensa alussa puolittaa työttömyyden. Työministeri jopa ihailtavan rohkeasti sanoi tässä salissa kyselytunnilla: ”Hallitus on epäonnistunut, jos se ei tässä onnistu.” Lupa on sittemmin yritetty häivyttää ikään kuin sitä ei olisi koskaan ollut olemassa-kaan. Hallitusohjelmaa ja toimikauden alussa annettuja lupauksia on turha tehdä tyhjiksi; ne on dokumentoitu. Vieläkin suurempi ristiriita on

edellisen kauden oppositiopuolueiden, jotka nyt istuvat hallituksessa, oppositiokaudella esittämien puheiden ja lupausten sekä samojen puolueiden ja poliitikkojen nyt hallituskaudella harjoittaman politiikan välillä. Työttömyys on kaukana puolittumisuralta.

Maan äärialueilla muutos työttömyysluvuissa on ollut olematon ja kohennus on saatu aikaan lähinnä välillisin keinoin, kuten nuorten pakko-koulutuksella. Koulualan ihmisenä en arvostele koulutuksen lisäämistä, mutta entisenä opinto-ohjaajana en voi hyväksyä ja pitää järkevänä sitä, että nuoret pakotetaan taloudellisilla sanktioilla uhaten vastaanottamaan koulutusta, johon heillä ei ole mitään kiinnostusta. Kaiken lisäksi tämän pakkokoulutuksen päässä on useimmilla odottamassa työttömyys. Sen tietävät nuoret, sen tietävät koulut, ja sen tietävät työvoimaviranomaiset, mutta tällä keinolla lykätään ongelmia kahden tai kolmen vuoden päähän. Sittenhän onkin jo ongelmia ratkomassa taas uusi hallitus.

Lapin läänin työvoimapiirissä on viimeksi julkistetun tilaston mukaan työttömiä 22 400, mikä on 24,6 prosenttia työvoimasta. Vuoden aikana työttömien määrä väheni noin 1 200:lla. Kunta-kohtaisesti tarkastellen korkein työttömyysaste oli Sallan kunnassa, missä työttömiä oli 35,9 prosenttia työvoimasta.

Nämä luvut kertovat karua kieltä siitä, kuinka kaukana työttömyyden puolittamisurasta maan äärialueilla edelleen ollaan. Työttömyyden alueelliset erot ovat tosiasiaa kasvaneet jyrkästi. Tätä edistää se, että työllisyysmäärärahojen jako tapahtuu nykyisin aikaisempaa enemmän työttömien määrän eikä suhteellisen työttömyyden perusteella. Näin valtiovallan toimenpiteet painottuvat alueille, joilla muutoinkin syntyy talouden kasvun myötä paremmin ja nopeammin työpaikkoja.

Muuttoliike on kiistatta voimistunut. Hallituksen toimenpiteet edistävät sitä kaiken aikaa. Muutto aiheuttaa ongelmia sekä muuttajien lähtöalueilla että siellä, mihin he muuttavat. Toisaalla palvelut jäävät käyttämättä. Toisaalla niitä ei ole tarjota, vaan ne on yhteiskunnan rakennettava. Ed. Dromberg minusta havainnollisti aivan oikein äsken täällä keskustelun aikana sitä, kuinka näitä ongelmia on todellakin sekä syrjäisillä alueilla että myös pääkaupunkiseudun kunnissa.

Parempi olisikin, että työ liikkuisi eikä ihmisten tarvitsisi liikkua työn perässä. Tähän valtiolta voisi vaikuttaa, jos se sitä todella tahtoisi.

Valitettavasti vain aluepolitiikan keinoista on vähitellen luovuttu ja vanhoja hyväksi koettuja keinojakin vesitetty.

Todella hämmästyttävä oli pääministerin puheenvuoro, jossa hän arveli ihmisten muuttavan pois ” - - päästäkseen usein ahdistavasta yksipuolisesta, tarkoitan siis muun muassa poliittisesti ja uskonnollisesti yksipuolisesta kulttuurista henkisesti avarampaan maailmaan.” Ei pohjoisessa ahdistaa poliittinen tai uskonnollinen ilmapiiri, vaan etelän hallitusherrojen kuristusote. Se on välinpitämättömyyttä pohjoisen ongelmista.

Siitä ei ole aikaa kuin puolitoista viikkoa, kun hallintoministeri Backman kävi Kemijärvellä julistamassa puolueensa oppeja siihen malliin, että jopa Lapin sosialidemokraatit kiirehtivät julkilausumalla paikallisessa sanomalehdessä sanoutumaan irti oman ministerinsä mielipiteistä. Miten ministeri Backman sitten lappilaisia valisti? Odotin, kun ministeri Backman oli täällä äsken, että hän olisi tarkentanut, mitä hän todella tarkoitti puheessaan.

Lehtitietojen mukaan, useamman lehden mukaan, ei siis yksin keskustalaisten lehtien mukaan, hän sanoi olleensa aina sitä mieltä, ettei nurkkia kannata lämmittää. Edelleen hän on sanonut, että peruselinkeinot joutavat Lapissa romukoppaan. Tämän olen lehdistä lukenut. Maatalouden varaan ei hänen mukaansa kannata Lapissa mitään laskea, vaan loppujenkin olisi aika siirtyä turistien passaajiksi. Aivan johdonmukaista puhetta sateenkaarihallituksen ministeriltä. Tällaisin opeinhan hallitus on toiminut kaiken aikaa.

Ajatustaan, ettei nurkkia kannata lämmittää, ministeri oli selventänyt sanomalehden mukaan sanomalla, että yhdestä uunista riittää huoneessa lämpöä jokaiseen nurkkaan. Se varmaan tarkoittaa sitä, että kun täällä Helsingissä lämmitetään tarpeeksi suurta uunia ja tarpeeksi tehokkailla lämmitysaineilla, niin siitähän koko Suomi lämpiää. Tuo tuntuisi aivan uskomattomalta ellen olisi nähnyt, että näinhän hallitus tosiasiaa on toiminut. Lämpö ei vain näytä riittävän joka nurkkaan, vaan ihmiset ovat lähteneet liikkeelle. Eivät ihmiset maaseutualueilla kylmissään hytise keskustan tai uskonnollisten liikkeiden takia vaan sen takia, että hallitus on romuttanut aluepolitiikan ja jakaa sääliä maan kahtia ja toisaalta jakaa myös ihmiset kahtia menestyjiin ja syrjäytymään tuomittuihin.

Sanonpa vain, että onneksi maaseutualueilla on arvaamattoman paljon iloa ja turvaa hengen

liikkeistä ja maaseutua puolustavista poliittisista liikkeistä. Niitä tarvitaan nyt enemmän kuin ehkä koskaan aikaisemmin, kun Suomea kaiken lisäksi ajetaan ns. Euroopan kovaan ytimeen. Saapas nähdä, kuinka kaukaa Suomen perukoita sitten kuvitellaan lämmitettävän.

Jos Suomi halutaan pitää asuttuna laidasta laitaan, tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa tehokasta aluepolitiikkaa. Jokaisella alueella on omat vahvuutensa, mutta myös omat puutteensa. Vain jakamalla mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti sitä yhteistä hyvää, mitä koko kansantalous tuottaa, edistämme koko kansan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kansaa jakavan kahtiajaon sijasta odotamme pohjoisessakin hallitukselta rakentavaa ja koko kansaa kokoavaa politiikkaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Kortenieni kanto huolta nuorten työttömyydestä, ja siitä on huolta kannettavakin. On todettava, että nuorten työttömyyden tärkein syy on ammattitaidottomuus. Sen tähden koulutus on siihen juuri oikea tapa vastata.

Lapin läänin muuttoliikkeestä haluaisin todeta viimeisen Lapin liiton tilaston mukaan, että vuosina 1990—1996 Lapin läänistä on 95 ihmistä muuttanut pois. (Ed. Manninen: Viime vuonna 1 507!) — Tämä on se tieto, joka minulla tässä on, joka varmasti sekin on oikea. (Ed. Manninen: Se on väärä tieto!)

Mutta tästä poliittisesta ilmapiiristä minusta on aika hyvä puhua tässä nyt. Kuulosti hyvin synkältä, mitä ed. Kortenieni sanoi, ja hänenkin suussaan elivät ne sanat, jotka ovat eläneet pohjoisen lehdissä sen jälkeen, kun ministeri Backman Lapissa oli. Minä olen siinä tilaisuudessa, hyvät edustajat. Minä en kuullut ministeri Backmanin sanovan, että Lapin peruselinkeinot joutavat romukoppaan.

Minulta tingattiin sen jälkeen, kun tämä tilaisuus oli ollut, jonkin haastattelunauhan perusteella, että ministeri Backman on näin sanonut — ja olen kuullut, ettei se kuitenkaan ihan niin ollut — että jos hän näin olisi sanonut, mitä mieltä olisit. Totta kai minä Lapin kansanedustajana sanoisin, että en minä tietenkään voi olla samaa mieltä. Minun mielestäni peruselinkeinot ovat kyllä muutakin kuin maatalous. Minä kemiläise-

nä olen sitä mieltä, että kun Kemin taivaalle on noussut sahan piippu ennen kuin kirkontorni, niin kyllä metsäteollisuus ja metsätalous on myös yksi Lapin peruselinkeinoista aivan samalla tavalla kuin matkailu. Ne eivät todellakaan jouda romukoppaan.

Eilen illalla tätä asiaa käsittelin aika myöhäisessä vaiheessa eduskunnan puhujakorokkeelta, joten kun punainen valokin vilkkuu, en voi tätä pidemmälle todeta, mutta tosiasia on, että poliittinen ilmapiiri voi olla joskus hieman ahdistavakin.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvin monelta osin ed. Korteniemen puheeseen voi yhtyä nimenomaan alueellisen näkökulman tarkastelun kautta. Kyllä muuten puheesta kuului läpi ihan selvästi tyyli, joka on verrannollinen Pilatuksen käsien pesuun. Kaikki syy vyörytetään jonnekin muualle, yritetään hakea lähtökohtia, ja kumminkin ed. Korteniemi tietää tasan tarkalleen, etteivät aluepoliittiset ongelmat ole syntyneet yhden yön aikana eivätkä yhden kuukauden aikana. Niiden ongelmien alkusyynä ovat edellisen hallituksen toimet, vientivetoisen strategian luominen tähän yhteiskuntaan, joka ohjaa väestökehitystä niihin kaupunkeihin ja niihin suuntiin, missä on vientiteollisuutta. Se on ehkä ollut pahin virhe, mikä on tehty. Luultiin ja luotettiin, että se tuo tasapuolisen kehityksen koko tähän maahan. Nyt pikku hiljaa se tasapuolinen kehitys lähtee toteutumaan, kun vientivetoisen strategian kautta onneksi, voi sanoa, kansantulo kasvaa riittävästi ja sillä pystytään saamaan jonkinlaisia työllisyysvaikutuksia aikaan myös muualle.

Toinen iso asia, joka koko ajan puuttuu keskustan puheista, on se, missä luuraa ajatus ja idea jalostusarvon nostoon, tuotantorakenteen monipuolistamiseen. Te puhutte jostakin työreformista, joka on puhtaasti työntekijöitten asemaa hankaloittava asia. (Ed. Ala-Nissilä: Päinvastoin!) Ei sillä luoda mitään uutta, ei sillä saada uusia työpaikkoja tähän maahan. Uusia työpaikkoja syntyy siten, että luodaan tietoisella päätöksellä järjestelmiä, jotka mahdollistavat tuotantorakenteen monipuolistamisen ja jalostusarvon noston. Siellä on se vastaus, ei missään työreformissa.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin hyvä, että ed. Korteniemi kuvasi äsken niitä tunteja, joita pohjoisen ihmisillä tänä päivänä

on, ja esimerkiksi kertoi konkreettisin luvuin, mikä on työttömyystilanne Lapin läänissä. Voisin kertoa Oulun läänin osalta, että esimerkiksi Taivalkoskella on tällä hetkellä työttömyys yli 34 prosenttia, Pudasjärvellä yli 30 prosenttia. Ed. M. Korhonen, te olette hallituspuolueen kansanedustaja, miksi te ette luo niitä työpaikkoja? Täällä vain sanotte, että pitää luoda, ja moittitte keskustan ehdotuksia. Teillä on itsellänne valta nyt luoda niitä työpaikkoja omalle alueellenne, jos te haluatte ja jos teillä on kykyä. (Ed. Elo: Miten kävi työttömyyslukujen keskustan valtakaudella?)

Ymmärrän sen, että ed. Rask tajuaa, mitkä ovat pohjoisen ihmisen elämän mentaliteetti ja elämän tunnot tällä hetkellä, mutta en tiedä, millä ihmisen keinolla saisi esimerkiksi ed. Kekkonen etelän kansanedustajana ja sosialidemokraattisen puolueen yhtenä johtohenkilönä ymmärtämään, mitä me pohjoisessa haluamme. Te äsken yrititte todistella, että pääministerin sanonta, että työttömyys on lähestymässä puolittumisuraa, pitää paikkansa. Ei se näiden tilastojen valossa, ed. Kekkonen, pidä paikkaansa, ja nuo ret ihmiset saavat siellä koulutuksen ja odottavat, että saavat siellä myös työpaikan. Kyllä aluepolitiikan täytyy tarkoittaa, ed. Kekkonen, sitä, että valtion toimilla edesautetaan myös pohjoisen ihmisen mahdollisuuksia työllistyä. Tukeahan tulee tänä päivänä pääasiassa eteläiseen Suomeen, esimerkiksi mämmuttimaiset telakkatuet.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olenko ymmärtänyt niin, että vastauspuheenvuoro annetaan aina edelliselle varsinaiselle puhujalle? Minä tarkoitin tällä ed. Korteniemeä, joka siis oli varsinainen puhuja korokkeella, ja haluaisin vastata hänelle sen osalta, että minä olen keskustellut ministeri Backmanin kanssa ja ne tiedot, joita ed. Korteniemi puhui Backmanin sanoneen, perustuvat lehtitietoihin, jotka alun perin ovat ilmeisen epätarkkoja, ja kun ed. Korteniemi vielä pani paremmaksi ja siteerasi näitä epätarkkoja lehtitietoja hyvin epätarkasti, niin lopputulokseksi tuli kuva, joka ei vastaa lainkaan sitä, mitä ministeri Backman Lapissa todellakin on sanonut. Hän ei ole romukopista puhunut siellä yhtään mitään.

Mutta varsinainen ajatus, jonka ed. Korteniemi esitti, että työn pitäisi liikkua, siitähän saisi vaikka kuinka monta hauskaa teoriaa. Mutta mitä se tarkoittaa? Jos kirkko pitää rakentaa ed. Korteniemen kotipitäjään, niin kirkko pitää ra-

kentaa juuri sinne kotipitäjään ja se työ, jota kirkon rakentaminen edellyttää, ei liiku siitä kotipitäjästä yhtään mihinkään. (Ed. Ala-Nissilä: Huono esimerkki!)

Mitä tulee Lapin muuttoliikkeeseen, minulla on se käsitys, että viime vuonna Lapista muutti vähemmän ihmisiä pois kuin vuosikausiin sitä ennen eli alle sata henkilöä. Mutta herra puhemies, ei näillä puheenvuoroilla, mitä sosialidemokraattien puolelta tulee, ole millään tavoin tarkoitus kiistää sitä, että lähtö on aina kipeä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa vaati, että pitää kuunnella pohjoisen ihmisen tunteja. Pitää kysyä, kuka niitä tunteja siellä luo ja minkälaisia tunteja. Jos me katsomme keskustalaista lehdistöä Pohjois-Suomessa, niin se on se lehdistö ja keskustalaiset kansanedustajat, jotka jaatte siellä tätä maata kahtia ja yritätte tehdä Etelä-Suomen ja Pohjois-Suomen välille selvää jakolinjaa. Riippumatta tosiasioista, Holkerin hallituksen aikana, jossa kokoomus ja sosialidemokraatit olivat yhdessä, jaettiin Pohjois- ja Itä-Suomeen rahaa enemmän kuin koskaan. Silloinkin te väititte, että maata jaetaan kahtia. Tosiasioilla ei ole teille mitään merkitystä. Te käytätte tätä oman politiikanne välineenä pyrkinessänne itse jakamaan tätä maata kahtia.

Jos otamme vielä viime vuosikymmenet, koska tapahtui suurin Suomen maaseudun tyhjenys? Se tapahtui 1960-luvulla, kun sadattuhannet ihmiset muuttivat pois maaseudulta. Silloin politiikasta vastasi keskustapuolue. Miettikää sitä, mitä te teitte silloin muuttoliikkeen ehkäisemiseksi. Ette ainakaan riittävästi. Myös teidän pitää katsoa peiliin.

Kun täällä pääministeri Lipposta arvosteltiin siitä, että hän on sanonut, että eräissä keskustajohtoisissa kunnissa ilmapiiri on poliittisesti painostava, niin kyllä minun täytyy sanoa, että kun minä olen käynyt tupailloissa Pohjois- ja Itä-Suomessa, mutta erityisesti Pohjois-Suomessa ja Pohjanmaalla, kokoomuslaiset siellä valittavat, että keskustajohtoisissa kunnassa on äärimmäisen vaikeata tuoda omaa poliittista mielipidettä esille. Kuntaa johtaa keskusta, pankkia johtaa keskusta, osuusliikettä johtaa keskusta ja jos siellä esittää toisenlaisia mielipiteitä, joutuu sen valtaryhmittymän ulkopuolelle ja jopa työn saannissa saattaa olla vaikeuksia. Otan vielä yhden esimerkin. Useissa Lapin kunnissa on tilattu keskustalainen lehti kaikille kuntalaisille. On mahdotonta kuvitella, että kokoomus tai sociali-

demokraatit tekisivät jotakin tämän tyyppistä Etelä-Suomessa, joten tältä osin täytyy sanoa, että toivon, että nuo pohjoisen kunnat voisivat avautua myös poliittisesti, koska se antaisi paremmat edellytykset myös työnteolle ja yrittämiselle näissä kunnissa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lappi on Suomen vaurainta seutua bruttokansantuotteella laskettuna yhdes- sä Ahvenanmaan kanssa. Tämä on tietysti vähän harhaanjohtavaa Lapin osalta tietyistä syistä. Minä epäilen, että tämä vauraus ei ole syntynyt maanviljelyksestä; onhan siellä toki puikulape- runa, joka on tunnettu tuote, mutta jos katso- taan, että Lappi alkaa Rovaniemen korkeuksilta, niin kyllä sen, joka siellä ajaa ja vähänkin maan- viljelyksestä ymmärtää, tietää, että se ei ole maanviljelyksen todellista ominta aluetta.

Lapissa on kasvumahdollisuudet nimen- omaan matkailun, kaivostoiminnan ja porota- louden osalta. Tietysti maataloudessakin tietyillä erikoistumisilla on mahdollisuutta ja luontaista- louden puitteissa, mutta jos Lappi haluaa vau- rautensa säilyttää, niin kuin tietysti haluaa, ja kun sinne on luotu infrastruktuuri aikamoisilla satsauksilla vuosikymmenien aikana, niin kyllä sitä pitää pystyä käyttämään muuhun kuin maa- talouteen. Minä olen joskus ihan suoraan sanot- tuna piruuttanikin aiheuttanut keskustelua La- pin olosuhteista, mutta tässä olen ihan selkeästi tosissani. Lapissa ei ole satsattu riittävästi muun muassa matkailuun, vaan on pyritty tähtäämään maatalous- ja luontaiselinkeinoihin. Se on mie- lestäni Lapissa väärin. Siellä on ihan muut aihe- piirit ja olosuhteet, joissa Lappi tulee menesty- mään. En usko, että ministeri Backman on tällä tavalla siellä sanonutkaan, mutta jos hän on sa- nonut lievemmin ja sivistyneemmin tämän asian, niin silloin hän on mielestäni ollut ihan oikeassa.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korteniemi jatkoi sitä keskustelua, minkä hallituksen toimia mistäkin asiasta pitää syyttää. Kun puhutaan aluepoliit- tisten ongelmien kärjistymisestä syrjäseuduilla, niin siinä kyllä syllisiä löytyy aika pitkältä ajal- ta, koska sen kärjistymisen tosiasiallinen syy on maanviljelijäväestön ikääntyminen, se, että nuo- ret ovat muuttaneet pois ja tavallaan maata on jäänyt viljelemään koko ajan ikääntyvä väestö. Tämä on edennyt kuin kello. Siinä ei ole tapahtu- nut mitään muutosta minkään hallituksen aika- na, vaan se on mennyt aivan tasaisesti. Nyt ollaan

siinä tilanteessa, että tavallaan sen tien päähän on tultu. Tämän ilmiön selittämiseen eivät todellakaan hallitusten vaihtumiset ole vaikuttaneet mitään.

90-luvun innovaatio on ollut se, että eräät suuret kaupungit kuten Lahti, Pori, Kotka ja Imatra ovat alkaneet menettää hyvin koulutettua nuorta väkeä. Esimerkiksi Lahdessa työttömyys on samaa luokkaa kuin Lapissa. Kyllä sieltä Sallan kokoinen kaupunki löytyy, jossa varmasti työttömyys on korkeampaa kuin Sallassa.

Sitten henkiseen ilmapiiriin. On kyllä pakko sanoa, kun edustaa puoluetta, joka keskustalaisissa kunnissa ei ole kovin vahvoilla, että vain keskustalaisessa kunnassa voi tapahtua sitä, että sinulle ilmoitetaan, että jos asut kunnallisvaaliehtokkaaksi väärässä puolueessa, et tule samaan tästä kunnasta koskaan työpaikkaa. Minä pidän sitä kyllä poliittisena ilmapiirinä aika masentavana.

Ed. Rantanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Saarnio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin miellyttävää, että voin löytää ed. Korteniemestä hyvän ystävän. Nimittäin helsinkiläisenä pitkäaikaisena kunnallispolitiikkona minunkin vihollisiani ovat etelän herrat. Nimittäin ne samat etelän herrat, jotka reissaavat Lapissa ja Välimerellä ja tuntevat ilmeisesti Lappia paremmin kuin omaa pääkaupunkiseutuaan, eivät toki tiedä, että Myllypurossa ja Kontulassa puhumme samanlaisista työttömyysprosentteista kuin Lapin kunnissa. Silloin puhumme tietysti ihmismääristä, jotka ovat hieman toisenlaisia. Tässä mielessä näillä asioilla ei meidän mielestäni pitäisi kilpailla, vaan nähdä työttömyyshuolet todellakin yhteisenä. Näille etelän herroille, jotka eivät ota vakavasti työllisyysasioita, meidän on suunnattava sanamme.

Mitä tulee Lapin työllisyyteen, olisi tietysti mielenkiintoista, jos entinen ministeri Isohookana-Asunmaa kertoisi, mitkä työttömyysluvut olivat silloin, kun hän oli hallituksen jäsen.

Ed. Eli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oikeastaan aloittaisin oman vastauspuheenvuoroni siitä, mihin ed. Saarnio lopetti. Kysymys on siitä, mikä on keskustan uskottavuus, kun se esittää kritiikkiä. Kun keskustan hallitusaikana työttömyys kohosi kolminkertaiseksi

vuoden 1991 tasoon verrattuna, niin ministeri Isohookana-Asunmaa oli silloin kulttuuriasioista vastaavana ministerinä, mutta kuitenkin hallituksen ministeri. Ehkä entinen ministeri Isohookana-Asunmaa vastaa, mitkä olivat silloin työttömyysluvut Taivalkoskella ja eräissä muissa kunnissa, jotka hän mainitsi.

Minä ymmärtäisin, jos keskustan aikana tämän maan talous olisi pantu nousuun ja työllisyyttä olisi parannettu. Kritiikki olisi paljon enemmän oikeutettua. Sillä olisi uskottavuutta. Tällä kritiikillä, mitä nyt, ed. Ala-Nissilä, tekin esitätte, ei ole uskottavuutta. Kukaan ei usko siihen kykyyn, että te pystyisitte hoitamaan näitä asioita paremmin.

Mitä tulee lupauksiin ja tavoitteisiin, itse kyllä jonkin verran sordinoa pistäisin sekä lupausten että tavoitteiden osalta. Minä olen sitä mieltä, niin kuin monet kerrat olen todennut, että on ensisijaisesti kysymys raha- ja talouspolitiikasta. Tehtiin valtavan suuri virhe ylikireällä veropolitiikalla. Meidän pitää pikku hiljaa vapauttaa työn verotusta ja niin me pääsemme sitten parempiin työllisyyslukuihinkin.

Mitä koulutukseen tulee, niin varmasti koulutus, ed. Korteniemi, on aina parempi vaihtoehto kuin passiivisuus, mutta siitä me kaikki kansanedustajat olemme samaa mieltä, että myös työllisyyskoulutuksen laatuun pitää kiinnittää huomiota, pitää antaa henkilöille, jotka siellä ovat, todelliset valmiudet työelämään.

Vielä lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin kyllä, että Lappi on mielestäni oman kohtuullisen osuutensa valtion rahoista saanut ja voitaisiin ottaa esille monia kuntia, jotka ovat joutuneet tyytymään paljon pienempiin osuuksiin.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyydestä minä haluaisin todeta sen, että edellisen hallituksen loppupuolella työttömyys alkoi rajusti vähetä, niin kuin huomaatte, kun katselette vuoden 1995 tilastoja. Havaitsette tilastoista myös sen, että viime vuoden loppupuolella itse asiassa työttömyys ei ollut oikeastaan lainkaan vähentynyt Ahon hallituksen viimeisiin metreihin verrattuna, siitäkään huolimatta, että työttömyyttä on yritetty vähentää valtavilla koulutus- ja tukitoimenpiteillä, mikä on tietysti ihan hyvä asia.

Ed. Martti Korhonen voi varmasti täällä tarkentaa, mutta luultavasti Taivalkosken työttömyysluvut eivät pitkään aikaan ole olleet niin korkeat kuin mitä ne ovat tällä hetkellä. Todella-

kin yli 34 prosenttia. Saa hakea kyllä aika kaukaa lukua, joka menee tämän yli.

Tämä kaikki on merkityksellistä myös siitä näkökulmasta, että tällä hetkellä toisin kuin Ahon hallituksen aikana tuotanto ja talous kasvavat neljän prosentin vauhtia vähintään. Meilähän oli edellisen hallituksen aikana todella ongelma sen takia, että Holkerin hallituksen aikana tuottavuus oli rajusti laskenut. Meidän bkt oli pudonnut kuusi, seitsemän prosenttia. Oli todella työ nostaa bkt edes nolleen, saati sitten kasvuralle, (Ed. Elo: Ahon hallituksen aikana bkt laski 13 prosenttia!) — mutta siinä onnistuttiin. Sen jälkeen onnistuttiin myös työttömyyttä vähentämään, ja nyt tämä hallitus ei ole onnistunut työttömyyden vähentämisessä sillä tavalla kuin on itse luvannut.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa herra puhemies! Etten unohda, haluan ensimmäiseksi lausua puhemiehelle ja puhemiehille kiitokset siitä, että vaikka puheenvuoroa joutuu odottamaan hieman pitempään, vastauspuheenvuorokeskusteluissa on ollut hyvin paljon ytyä tämän välikysymyskeskustelun aikana.

Niin kuin salissa on jo useampaan kertaan todettu, Suomen keskustan välikysymys osuu valitettavan ruuhkaiseen aikaan, vaikka välikysymystä on tietysti tiedetty odottaa jo pitkään. Onhan jokakeväinen opposition välikysymys muutotermein ilmaistuna Must. Keskustan välikysymys on vain tehty ihme kyllä tällä kertaa loppuunkalutusta aiheesta, josta eduskunta on keskustellut hallituksen eri selonteiden yhteydessä jo aikaisemmin. Mutta totta on, että asiasta ei ole näyttänyt nykyistä valmiimpaa tulevan. Työttömyys jatkuu ankarana ja kansa äänestää jaloillaan, liikkuu ja etsii uusia asemia entisten menetettyjen sijaan.

Keskustan välikysymyksessä ja varsinkin sitä tukevista puheenvuoroista on hallitusta syytetty maan eri osien eriarvoistamisesta ja kansan kasaamisesta tiettyihin aluekeskuksiin ja pääkaupunkiseudulle. Tiettyjen alueiden kasvua on tosiasiaa tapahtunut, mutta syyn sysääminen hallitukselle ja sen politiikalle on itsepetosta. Ymmärrän, että se on keskustalle eräänlaista ihmisistä luopumisen tuskaa. Eivät näitä ihmisiä ole mitkään aluekeskukset houkutelleet. He ovat joutuneet tekemään usein henkisesti ja taloudellisesti raskaat päätöksensä aivan itse omassa itsessään. He ovat joutuneet pohtimaan, odottaako kirjastoautoa tienvarressa hangassa pakkasessa vai lähteäkö toisten työt-

tömiin joukkoon lukemaan päivälehtiä kirjastojen lukusaleihin.

Ihmisten omien mahdollisuuksien etsiminen on johtanut tiettyihin ongelmiin näissä, jopa slummiutuneiksi kuvatuissa asutuskeskuksissa. Vastaanottavat kunnat joutuvat järjestämään näille ihmisille kunnalliset palvelut, lasten päivähoidon, terveys- ja muut sosiaalipalvelut ja useissa tapauksissa vieläpä asunnonkin. Eivät Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Turussa, Tampereella, Kuopiossa, Jyväskylässä jne kunnallispoliitikot ja kunnalliset muut päättäjät niin yksinkertaisia ole, että he haalisivat lisää työttömiä, lapsiperheitä ja eläkeläisiä kuntiinsa vain asukaslukea kasvattamaan. Päinvastoin uudet työttömät lisäävät esimerkiksi Helsingissä lähes 50 000 työttömään nousevan työttömien armeijan määrää, lisäävät työttömyyden kiroa eivätkä tuo ainakaan helpotusta yhä suuremmaksi paisuvaan pitkäaikaistyöttömyyteen.

Hallituksen kaataminen keskustan välikysymykseen olisi epärehellisyyttä ja todellista poliittista teatteria. Paavo Lipposen sateenkaarihallitus on kilvoitellut niine eväineen, jotka sille juuri välikysymyksen jättänyt keskustan hallitus jätti jälkeensä.

Hallituspuolueetkaan eivät ole päässeet nykytilanteesta helpolla. Joka päivä niiden edustajien on vastaaminen yhä kriittisempiin ja yhä tuskastuneempien kansalaisten kysymyksiin.

Hallitusvastuu tarkoittaa kuitenkin myös vastuun kantamista vaikeinkin aikoina. Alueelliset ongelmat eivät ole maassamme vain maakuntien välillä, vaan yhä suurempaa eriarvoisuutta on myös ns. hyvinvoivien alueiden sisällä. Pitkäaikaistyöttömyys alkaa näkyä muun muassa pääkaupunkiseudulla ja johtaa väkisin vähä vähältä yhä useamman kansalaisen putoamiseen yhteiskunnan ulko- tai ainakin laitapuolelle. Oikeassa keskustasta on varmasti siinä, että virallisten tilastojenkin mukaan yli 400 000 kansalaisen kokema työttömyys on vaarana jatkaa kansaamme uudella tavalla. Helsingissä ei esimerkiksi voi olla vaikuttamatta se, että joka kuudes kaupunkilainen on joutunut tilapäisesti tai pitempiaikaisesti turvautumaan sosiaalitukeen.

Tässä tilanteessa syyttelyn sijasta maassamme pitäisi koota kaikki voimat yhteen pohtimaan, miten nykyisten resurssien puitteissa voisimme parantaa kansalaisten työllisyystilannetta ja kehittää elämänlaatua niin maaseudulla kuin taajamissakin. Tuskinpa mikään puolue hallituksessa tai oppositiossa saa syytettä liiallisesta aloitteelli-

suudesta ja liiallisen mielikuvituksen käytöstä asioiden hoitamisessa.

Siitä huolimatta, että tällaisista puheista saa helposti tuulihatun ja hieman onnellisen hyväuskoisen ihmisen leiman, jaksaa näitä leimoja kantaa yhtä helposti kuin omia leimojaan jaksavat kantaa ne, jotka koettavat edetä nykyisessä viidakossa kauan koetelluin ja huonoksi havaituin eväin. Vanhat keinot ja lämmittelypuheet työreformista ilman asiallista uutta sisältöä osoittautuvat varsin nopeasti tylsiksi aseiksi nykyongelmien edessä.

Se, löytyykö ylipäättään uusia keinoja kansalaisten elämäntilanteen helpottamiseksi, on vielä itse asiassa kokematta, sillä niillä kokeneilla voimilla, joita asiaan on valjastettu, on ollut tarjottavanaan vain varsin koeteltuja menetelmiä. Professorityöryhmien työttömyyslääkkeitä olisi voinut arvata jo ennalta, ennen kuin tuloksia näiden vanhojen herrojen ideariihestä oli edes julkistettu.

Toisaalta ja toisaalta, yhtäältä ja kahtaalta osoittaa kyllä ajattelun syvällisyyttä mutta villoja ratkaisuille niissä on varsin vähän. Voimalathan alkavat olla jo vanha keksintö ja puuta käyttivät raaka-aineena jo muinaiset kiinalaiset. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, etteikö meidän pitäisi myös hoitaa kansallista puujalkaamme ja jopa kasvattaa sitä. Tämän alan kehittämisestä ed. Kalli käytti eilen iltayöstä mielestäni hyvän ja toiveita herättävän puheenvuoron.

Ainoina metodeina työllisyystilanteen parantamiseksi eivät yksinkertaisesti voi olla vanhat tottötyömaat ja vielä työssäolevien syyllistämisen. Näillä keinoilla levitetään vain yhä suurempaa epävarmuutta ja näköalattomuutta muutoinkin syrjäytymisvaarassa olevien kansalaisten keskuuteen. Myöskään patkätöyt eivät tuo ongelmiimme ratkaisuja. Niitä on yhteiskunnassamme tehty kautta aikain mutta työläisten ja palkansaajien elintason kohoaminen on kuitenkin perustunut vakinaiseen työsuhteeseen, tiettyyn vuosipalkkaan, jota vastaan on saanut myös lainaa. Työmarkkinoille manattu jousto ei voi näin edellyttää vain työläisten tinkimistä palkka- ja työeduistaan.

Totta kai voidaan tehdä pienyrityksissä aivan omia sopimuksia ja sopimuskäytäntöjä, kunhan pidetään huoli siitä, että työllä on tietty sovittu alin hintansa. Eihän mikään estä tänäkään päivänä sitä, että tässäkin talossa on lukuisia paremmin ansaitsevia henkilöitä kuin päätöksiä vääsivät kansanedustajat.

Toivottavasti keskustan hallitukselle esittämä

väläkysymys on pannut myös siihen vastannutta virkakoneistoa pohtimaan yhteiskuntamme ja yhteisömme nykytilaa. Onko todella niin, että olemme selvinneet lamasta voittajina ja että Suomessa meillä on poikkeuksellisen korkea sosiaaliturva ja suojaverkko? Tutustuminen monen EU-maan järjestelmiin paljastaakin yhtäkkiä monet totuuskina markkinoidut asiat vain uskomuksiksi. Toissailtana elinkeinopoliittisen selonteon keskustelun yhteydessä toin jo tästä esiin lääkekorvausjärjestelmämme, jota meille on markkinoitu jotenkin ainutlaatuisena ja erityisen korkeana. Tosiasiassa Suomi on lääkekorvauksen osalta Euroopan jälkijunassa, mutta totta taas tietysti on, että esimerkiksi äitiysloma- ja äitiyskorvausjärjestelmässä olemme todella Euroopan kärkimaita.

Nykyisistä vaikeuksista selviäminen merkitsee myös hallituksessa itsestäänselvyyksien kyseenalaistamista ja uusien ratkaisujen etsimistä. Mikä kumma meitä estää kehittämästä esimerkiksi omaa verotuspolitiikkaamme niissä puitteissa, mitkä EU-direktiivit ja terve järki antavat? Myös EU:n sisällä voisimme aktivoitua kehittämään esimerkiksi yleiseurooppalaista koneveroa, joka tekisi ihmistyöstä jälleen arvostettua ja tavoiteltua ja koneiden kanssa kilpailevaa.

Ongelmiemme ratkaisut ja velkaantumistiemme päättäminen ns. uudistuksineen ja leikkauksineen ei voi perustua siihen, että köyhiltä ottamalla saadaan aina paras tulos, vaikka totta onkin, että köyhiä on yhtä paljon kuin kesällä karpäsiä ja rikkaita taas maassamme yhtä vähän kuin suojeltuja valkoselkätikkoja tai saimaanorppia.

Hallitusta vaihtamalla kuitenkin nykytilanne ei parane, vaikka vasemmistoliitollekin hallituksen eräät ratkaisut ovat olleet raskaita ja vaikeita. Myös tuskastumista työllisyystilanteen hitaaseen paranemiseen on keskuudessamme paljon. Mutta siitä olemme vakuuttuneita, että helpoja ratkaisuja yhteiskunnassamme ja kansalaistemme nykyongelmiin ei ole ja että vaikeita ratkaisuja tehtäessä on parempi olla salissa kuin pihalla.

Edustajat Knaapi ja Väistö merkitään läsnä oleviksi.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Saarnion puhe piti asioita sisällään hyvin monelta eri kantilta. Ehkä

oppositionkin olisi syytä lueskella sitä puhetta joskus yön hiljaisina hetkinä ja ottaa opikseen. Muutamaa asiaa haluaisin hieman kommentoida. Tämä ei ole kyselytunti eikä kyselyihin varmaan pysty vastausta antamaan, mutta kun työttömyysprosentista niin paljon puhutaan ja kun väitetään, että se on tämän hallituksen tuoma ongelma, niin minä nyt haluan aivan selvyyden vuoksi tuoda kotikaupungistani Oulusta esimerkin. Kun Ahon hallitus lähti liikkeelle, Oulun kaupungissa oli työttömiä 5,3 prosenttia, tarkasti sanoen 2 621 kappaletta. Kun Ahon hallitus lopetti, Oulun kaupungissa oli 11 581 työtöntä ja työttömyysprosentti oli 22,7.

Minusta on kohtuutonta, että se porukka, joka tähän maahan on tuonut ongelman nimeltä työttömyys, yrittää arvostella hallitusta, joka on painanut selvästi työttömyyttä alaspäin, tuonut tähän maahan 100 000 uutta työpaikkaa ja jonka päätavoitteena on tälläkin hetkellä edelleenkin työttömyyden puolittaminen, ei työttömyyden räjähdysmäinen kasvattaminen, kuten oli Ahon hallituksen täysin epäonnistuneen talouspolitiikan, täysin epäonnistuneen elinkeinopolitiikan ja täysin epäonnistuneen aluepolitiikan strategia. Kyllä tässä on aivan selvä ero, ja se ero on kuin yöllä ja päivällä. Tämä hallitus tavoittelee työllisyyden paranemista. Päätavoite on työttömyyden puolittaminen ja sitä tavoitetta kohti pitää edelleen pyrkiä.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä luulen, että ed. M. Korhonen tietää, että se, mitä hän sanoi, ei pidä alkuunkaan paikkaansa. Paikkansa pitää ainostaan se, että työttömyysluvut nousivat Ahon hallituksen aikana. Mutta olisi mielenkiintoista kuulla, mitkä olivat ne päätökset, jotka aiheuttivat työttömyyden. Ed. Korhonen tietää varsin hyvin, että se oli holtiton luotonanto ja luotonotto 80-luvulla, kun tähän maahan virtasi miljardeja ja Holkerin hallitus antoi ymmärtää, että lama ei tule ja Suomi voi ottaa lisää velkaa melkein kuinka paljon hyvänsä. Kukaan ei nykyisestä hallituksesta tai silloisesta oppositiosta ole vielä esittänyt, mitä olisi pitänyt tehdä toisin. Kyllä te puhuitte velkaelvyttämisestä silloin, mutta missä tilanteessa oisimme tänä päivänä, jos niin olisi menetelty.

Nyt olosuhteet ovat olleet sellaiset, että meillä on ollut valtava talouskasvu, suuri vaihtotaseen ylijäämä, ja siitä huolimatta työttömyys on parantunut vain 20 000—30 000:lla. Minä luulen, että koskaan aikaisemmin, nyt en tiedä, vaan luulen, ettei koskaan aikaisemmin ole ollut näin

huonoa kehitystä silloin, kun olosuhteet ovat olleet niin otolliset kuin ovat olleet vuosina 95 ja 96.

Ed. Karjula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Minusta me elämme vähän samanlaisia jälkiaikoja kuin vuonna 45, kun suomalaiset isämme ja isoisämme tämän maan pelastivat. Se on sellaista jälleenrakennuksen aikaa. Romahdus on samanlainen ollut nyt rauhanoloissa. Yhteiskunnallinen tilanne ja kansakunnan taloudellinen tila romahtivat saman verran kuin koko sota vei kansalaisilta. Se maksoi Suomelle noin 150 miljardia. Niin tämäkin keikkuilu.

Kun puhutaan Ahon hallituksen aloittamisajoista, niin kansakunnan velka oli lähes nolllilla silloin. Kun Ahon hallitus lopetti, velkaa oli yli 300 miljoonaa, niin kyllä tässä jotakin on. Edellisen hallituksen aikana syntyi kaksi kertaa sota-korvausten hinta velkaa tälle kansakunnalle.

Kun oppositio esitti välikysymystä, niin pakokohan tässä on oma kritiikkinsä, nämä pakolliset sinnekin päin sanoa. Minusta näyttää, että tällainen resuava keskustalainen politiikka, mikä tämänkin välikysymyksen yhteydessä on esillä, on vähän samanlaista juonnoltaan kuin ... (Ed. Kankaanniemi: Kuin viime kaudella demareilla mutta ei ihan niin pahaa nyt!) — Näihin tuloksiin liittyvät kyllä edellisessä hallituksessa ed. Kankaanniemenkin suuret seikkailut. Niitä voidaan tarkastella erikseen. (Ed. Kallis: Olisi mielenkiintoista kuulla, mitä ne seikkailut olivat!) — Ed. Kankaanniemellehän kuului meidän kaukaisempi lähialuepolitiikkamme. Palataan siihen toisen kerran. (Ed. Kallis: Ei kun nyt mielellään!) — Ei kun toisen kerran.

Mutta siihen, minkälaisen arvosanan voi antaa tällaisesta toiminnasta, niin minusta keskustassa on vielä 10 prosenttia sellaisia kansanedustajia, jotka tietävät mitä "muatallous" on. He ovat itse siellä mukana. Nämä kaupunkiagronomit hyvin vähän tietävät. Vaikka ed. Vehkaoja totesikin, että kaikilla on multaa varpaissa, niin hyvin vähän tuota näyttää olevan, juuret ovat hukassa. (Ed. Vähänäkki: Sinuhe sanoi, että son-taa varpaissa!) — No, minä en puutu Sinuheen, te voitte ottaa siitä oman erityisen argumentin.

Minulle tulee mieleen, että ne, joilla on vielä maatalous elinkeinona, saattavat löytää, kun käyvät iltaisin laarilla, pienen kotieläimen sieltä

laarista: rotan. Se on sellainen elukka, että se syö ja paskantaa samaan paikkaan. Jos tälle politiikalle pitää antaa sama arvosana, niin se ei hyvältä näytä.

Täällä on käytetty minun mielestäni muutamia hyviä puheenvuoroja. Muun muassa ed. M. Koski kosketteli ansiokkaasti elinkelpoisen maaseudun asioita. Nämä asiat ovat myös minua lähellä. Kannatan sellaista politiikkaa, että näillä asioilla ei harrastella, vaan saataisiin jotakin pysyvää aikaan. Mutta kun jatkuvasti toimitetaan, että se syntyy enemmän ja parempaa tekemällä, niin myöskään välikysymyskeskustelun yhteydessä ei ole keskusta yhtään sellaista argumenttia tuonut, joka olisi konkretiaa. Arvioita kyllä on, ja niitähän tässä joutuu varmasti esittämään itse kukin. Kysymys on vain siitä, millä tavalla ne painotetaan, ja kuka niitä käynnistää ja onko energiaa käynnistää uusia asioita.

Ensinnäkin, jos ajatellaan, että valtaosalla maan alueista maatalouden jalostusarvosta syntyy 80 prosenttia tukiaisten kautta. Jos se markoiksi muutetaan, mitä siellä liikkuu rahaa? Voi tämänkin perään kysyä; mitä jos tämän maan kaikissa tehtävissä ja asioissa olisi niin, että jalostusarvon hinnasta olisi yhteiskunnallista rahaa 80 prosenttia, jolla elinkeinot ja toiminta pyöriivät. Varsin useissa puheenvuoroissa opposition puolelta on hyökätty nimenomaan telakkatukea kohtaan ja vientiteollisuutta vastaan. (Ed. Järvilahti: EU:ssa on yhteinen maatalouspolitiikka!) — Niin näkyy olevan, kovin on yhtenäinen ja me maksamme. (Ed. Järvilahti: Näin on! — Ed. Väistö: Saadaanko tilalle, siitä on kysymys!) — Saadaan, jos tuotteemme kelpaavat sinne, sitten saadaan. (Ed. Kallis: Miksi ei kelpaisi?) — En minä tiedä, kun joittenkin mielestä pitää vanikkakin tilata muualta; onko siellä papanoita seasaa.

Joka tapauksessa ainut mahdollisuus maatalouden sisällä on pohjata ja panostaa sille, että puhdas ruoka ja myös tuotantomenetelmät yltävät yli yleiseurooppalaisen hömpötyksen myös mainosmielessä. Nämä tuotteet ovat myös eurooppalaista ruokaa sen jälkeen. Siihen pitää panostaa ne miljardit, mitkä menevät nyt monissa asioissa aika typeräänkin kouhotukseen, myös maaseudulla. Kohdentamisongelmia.

Minusta maatalouden ympärillä olevat oheiselinkeinot on ne, joita pitäisi nyt myös kyetä synnyttämään.

Energiatuotannon ympärillä meillä harrastellaan. En kiistä sitä, etteivät viimeinen ratkaisu energiaverotuksen yhteydessä ja kotimaisten

biotuotteiden, puun ja turpeen, ympärillä tapahtuneet ratkaisut ole kyseenalaisia. Nyt on ensimmäiset hälyttävät esimerkit olemassa siitä, mitä typeryyksiä tehtiin. Tämä näkyy tänä päivänä turpeen ympärillä olevassa yritystoiminnassa. Ne yrittäjät, jotka ovat panostaneet kalliisiin koneisiin, pientuottajat ja ne, jotka ovat Vapon ja muitten isompien tuottajien töissä, ovat hätää kärsimässä. Tällä alueella on pakko hallituksen myös heilauttaa vähän muunlaista kirvestä kuin edellinen oli.

On käsittämätöntä, että Suomesta kannattaa Merenkurkun yli hiissata laivalasteittain haketta Ruotsiin. Meidän politiikkamme ei kyllä ole terveellä pohjalla. Täällä kerätään metsästä risut ja haketetaan ne ja siitä huolimatta ne kannattaa viedä Ruotsiin, siellä on hinta parempi kuin täällä. (Ed. Hellberg: Tukiaiset ovat suuremmat!) — Niin, tukiaiset. Mutta tuottaja saa siitä kuitenkin paremman hinnan, olkoon mikä hinta hyvänsä. (Ed. Hellberg: Saksasta viedään puutalojakin poltettavaksi Ruotsiin!) — Täältä joutaisi viedä puupäitä poltettavaksi.

Jos ajatellaan biopuolta ensinnäkin energiakysymyksenä, niin tänä päivänä se vastaa noin prosenttia kansantaloudessa käytetystä energiämäärästä. Minusta kunnianhimoinen tavoite tällä puolella on, että tällä prosentilla työllistetään laiteyrittäjinä ja niiden käyttäjinä 6 000 ihmistä ympäri maaseudun. Jos tämä nostetaan 5 prosenttiin, niin ei se aivan samassa suhteessa nouse, mutta kyllä siinä 10 000 työpaikkaa syntyy.

Jos tuotantotoimintatapaa muutetaan, kuten olen joskus aikaisemmin sanonut, niin että tämä energiaketju tuottajan omasta metsästä myyntiin asti on yksi yhtiö, ne samat ihmiset tuottavat raaka-aineen ja heille mahdollistetaan pitkäaikaisin lainoin ja investointituin laitosverkoston rakentaminen taajamiin, niin he saisivat tästä yritysmuodon, joka työllistäisi useita tuhansia ihmisiä maaseudulla. Edullisilla lainoilla nämä kyetään turvaamaan. Ja se on itsenäinen yrittäjä eikä mikään kunnallinen laitos, jossa voidaan maaseudulla syytellä, ettei laitokseen pääse lämmittäjäksikään kuin kekulainen. Ei sitten tarvitse syytellä. Tämän tyyliin kehitykseen toivoisin meillä voitavan sitoutua.

Tämähän ei ole mahdollista, ennen kuin sitoudutaan tähän suureen energiapäätökseen, joka tulee muutaman viikon päästä täällä esille. (Ed. Järvilahti: Kertokaa tämä Lipposelle ja Kalliomäelle!) — Olen kertonut! (Ed. Väistö: Mikä oli vastaus?) — Myönteinen! (Eduskunnasta: Tuleeko se näkymään?) — Kyllä tulee näkymään. —

Se edellyttää kyllä farisealaisen kaavun riisumista tässä salissa yhdeltä sun toiselta, että tämä malli voidaan panna käytäntöön. Se edellyttää tähän maahan puhtaan energiantuotannon avaamista, nimenomaan uusien ydinvoimaloitteiden rakentamista. Vaikka ed. Saarnio jo sanoi, että savupiipputeollisuuden ja energiakysymysten ympäriltä se ei synny, se vain syntyy. Näin se vain on.

Sitten lappalaisten parkuun. Suhteellisesti ottaen sinne kertyy asukasta kohti rahaa enemmän kuin mihinkään muuallle Suomenniemelle. Kysymys on kuitenkin siitä, että se on ollut pitkäjänteisen sodanjälkeisen teollistamispolitiikan tulosta. Tässä yhteydessä voidaan jälleen puhua ns. Kekkosen perinnöstä.

Kaikki parku ja valitus ja sota, mitä vieläkin käydään vesivoiman ja energia-asioitten ympärillä samoin kuin puunjalostustuotannon osalta, on ollut se kasvu- ja voimavara, joka on pohjoisen Suomen ja keskisenkin Suomen osalta mahdollistanut rakentaa myös puunjalostusteollisuuden energian puitteissa aikanaan silloin, kun ei ydinvoimaa ollut. Sen aikaiset isännät näkivät yhteiskunnallisen kehityksen ja ne tarpeet, mihin pitää mennä. Minä uskon, että tänäkin päivänä tässä salissa lähikuukausina tullaan tämä asia tarkastelemaan hyvin perinpohjaisesti.

Tällä hetkellä meillä on tietysti yksi perusongelma, tällainen viherpipeltäminen, joka on nyt joka paikassa. Meillä on koulut täynnä koulutettuja tohtoreita, maistereita, joille ei ole omasta mielestään oikein järjestäistä tekemistä löytynyt. Ne kulkevat kaiket päivät ja talvet tuolla savotoilla ketjut ja lukko kainalossa ja sitovat itsensä puihin, kun niillä ei ole muuta tekemistä. (Ed. Kallis: Mitä niille pitäisi tehdä?) — Kaataa se puu, että pääsevät liikkumaan. Nimittäin minä käytän tällaisesta toiminnasta sanontaa, että ne ovat ekoterroristeja. Miten sitten muualla terroristeja kohdellaan?

Jos tämän maan lainsäädännön sisällä kaikki lupamenettelyt täyttävillä toimenpiteillä ja asioilla toimivat yhteisöt ja yhtiöt hankkivat puuta tai muut yhteisöt toimittavat ottamaansa tehtävää yhtiömuotoisena tai yritysmuotoisena, niin eihän meidän kotiinkaan joka ukko voi tulla mellastamaan, kyllä meiltä lähtee täyslaitasella. Eihän tästä mitään tule, jos tällamoisten tilapäisten tunnekuohujen, tilattujen tunnekuohujen pohjalta toimitaan; jos ei muuten saada suomalaista teollisuutta sekaisin, niin tilataan Saksasta kouhottajat tänne. (Eduskunnasta: Entä Natura?) — Natura pitää pysäyttää.

Minä toivon, että tästä salista löytyy kannattajakuntaa tälle ajatukselle. Se pitää panna vähäksi aikaa ainakin jäihin, että tulee aikaa miettiä, mihin ollaan menossa. Estetään vielä maataloudenkin harrastaminen tässä maassa, ei muuta kuin naturoihin. (Eduskunnasta: Sehän se on demarien politiikka!) — Minusta näyttää, että Torniossa terästehtaalla menee nyt lujaa. Pannaan vain naturat pystyyn, niin ei mene kauan, ja pyydetään Ruotsista apua, niin kyllä tämäkin saadaan sekaisin.

Noin laajemmin aluepolitiikkaa tarkastellen minusta, kun on meidän ylin päätösvaltamme hukassa, niin ... (Välihuuto) — Alkää kuvitelkokaan, että päätöksiä siunaatte. (Eduskunnasta: Teoriassa!) — Sanottiin, että teoriassa. Niinhän se oli. Jo muutamassa puheenvuorossa todisteltiin, että teoriassa tämä ei onnistu, kun käytännössä se on näin. Se on kuin sosialismin kuiva-harjoittelu aikoinaan. Se ei onnistunut.

Mutta, ministeri Backman jos huoneessaan kuuntelee, minulla on selvä näkemys henkilökohtaisesti siitä, että niillä alueilla, joilla kuntaliitokset eivät ota onnistuakseen, pitää valtiovallan osata käyttää harkintavaltaansa ja edesauttaa hyvinkin radikaalisti järkeviä kuntaliitoksia, sillä muuttoliikettä ei rajoiteta sillä, että pannaan juna-aikataulut sekaisin. Ihmiset menevät sinne, missä heillä on parempi olla. Kun puhuttiin Taivalkoskelta, minä kysyin ed. Olinilta, kun siellä työttömyys nousi, onkohan siellä ollut muuttoliikettä, onko Taivalkoskelle yhtäkkiä muuttanut ihmisiä. Ei selvinnyt.

Kun valtion lahjarahaa on jaettu oikein urakalla viime vuosien aikana vaikka minkälaiselle yrittäjän vipeltäjälle, yleensä hänelle on ilmestynyt ensimmäisenä purjepaatti nurkalle ja paljon muuta, joka ei liity yrittämiseen. Johtajasta on äkkiä tullut johtaja. Tällä puolella tarkentaminen on paikallaan. Mutta miltä tuntuisi tällainen takaperoinen toimintamalli, jos yhteiskunnan, valtion toimesta suunnattavia investointivaroja suunnattaisiin vähän jälkikäteen yrittäjille 100 000—150 000 markkaan syntyynyttä työpaikkaa kohti ja pysyvyyttä mitattaisiin sillä, että se annetaan, kun firma on pitänyt väkensä vuoden töissä? Kun uusia työpaikkoja vuoden ajan on kyennyt luomaan, sen jälkeen on uuteen yritykseen tällainen raha saatavissa nuppia kohti, ettei anneta kuvittelulle tulokselle vaan sille, mitä on tapahtunut. Silloin yrittäjä on varmasti vakava yrittäjä, jos hän vuodenkin pitää ihmistä töissä. Tämän muotoista palkitsemista uusyrittäjälle minä esittäisin harkittavaksi. (Eduskunnasta:

Entä työttömät ja orvot?) — No, minustahan he ovat silloin töissä. Eiväthän he silloin työttömiä ole. Nimittäin uusien työpaikkojen luomiseen nämä rahat pitää panna eikä siihen, että makuul-la maksetaan.

Joka tapauksessa, vaikka minäkään nyt en mikään hirveä luonnon saastuttaja ole, kerään monenlaiseen laatikkoon kotitaloudessakin kaikki jätteet, tämän kouhotuksen ympärillä pitää jokin järki tulla. Toivon, että edustajatoverit suhtautuvat Naturaan riittävän kriittisesti.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partanen käytti, niin kuin aina, mielenkiintoisen puheenvuoron, ja kai siellä sellaisena punaisena lankana, jos punaista vielä voi käyttää, oli se, että vain työllä ja yrittämisellä tätä maata rakennetaan.

Mitä erityisesti tulee ympäristökysymyksiin, jos niin olen ymmärtävinäni, kyllähän nyt asia on niin, että meillä erityisesti ympäristöministeriö on erityisesti tämän hallituksen aikana muuttunut lähinnä suojeluministeriöksi, jonka tärkein tehtävä on vain suojella. Ennen kaikkea, mikä on kaikista ikävintä, metsäpolitiikkaa ja metsätaloutta ajatellen siitä saattaa olla kohtalokkaat seuraukset koko suomalaiselle kansantaloudelle ja yhteiskunnalle, jos toteutuvat kaikki ne ohjelmat ja suunnitelmat, joita sillä puolella on tällä hetkellä tekeillä, ja myös jopa sellaiset, että metsäasioita ainakin kaavailaan muutettavaksi maa- ja metsätalousministeriöstä ympäristö- tai kauppa- ja teollisuusministeriöön. Sillä saattaa olla arvaamattomat seuraukset. Nämä pitäisi ehdottomasti pysäyttää. Aivan samaa mieltä olen ed. Partasen kanssa, että Natura-ohjelma on pysäytettävä.

Mitä tulee kuntaliitoksiin, siinä en yhdy ed. Partasen käsityksiin. Maatalouskysymyksistä ja tukiaisista meidän kaikkien tässä salissa on vain hyväksyttävä se, että tukiaisia pitää kovasti hakea Euroopan unionista, kun siellä ollaan mukana. Tässä suhteessa myös hallitus on kai menettänyt hyvinkin taitamattomasti tai viivytellen, koska on julkisuudessa ollut tietoja, että esimerkiksi naudanlihan markkinointiin olisi EU:lta ollut saatavissa rahaa mutta Suomi ei ole edes hakenut sellaista. Jos tämä pitää paikkansa, se on anteeksiantamatonta tällaisena aikana.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun tätä keskustelua on yleensäkin kuunnellut, on voinut havaita sellaisen myönteisen seikan, joka tuli myös ed. Partasen äsken käyttämässä puheenvuorossa esiin, eli sen, että tässäkin salissa pikkuhiljaa muuallakin kuin vasemmistoliiton ja keskustan piirissä on alettu tunnustaa se seikka, että meillä on suomalaisessa puhtaassa ruokatuotannossa erittäin suuri voimavara. Muistan vain aikaisempia keskusteluja vuonna 94 tai siihen suuntaan, kun itsekin sain tässä salissa keskustalaisen leiman, kun uskalsin näistä asioista vähän tähän sävyyn puhua. (Keskustan ryhmästä: Hyvä leima!) Minusta on tosi hyvä asia, että tämä voimavara puhtaassa ruoka-asiassa tunnustetaan.

Esimerkiksi viimeaikaiset viestit EU-maista kaikkein hullun lehmän tauteineen, sikaruttoineen jne. ovat kantaneet tänne sellaista viestiä, joka herättää myös suomalaista kuluttajaa. Totta kai on ikävää, että tällaisia asioita tapahtuu, mutta ne ovat myös herättelleet suomalaista kuluttajaa. Kaikki tällaiset asiat pitäisi kyetä kääntämään meidän omaksi eduksemme ja kyetä kuluttajille entistä selkeämmin myös osoittamaan se seikka, että nämä ovat tosiasioita, että Suomessa tuotetaan puhtaampaa ruokaa aina vilja-tuotteista, lihatuotteista ja maitotaloustuotteista lähtien. Pienenä esimerkkinä on vaikkapa se, ettei meillä ole satapäisiä karjoja, ja kun karjat ovat Suomessa terveitä, me saamme myös huomattavasti puhtaampia maitotaloustuotteita. Mutta kuten sanoin, olen todella iloinen siitä, että tällainen myönteisyys edes tässä kohdassa on valtaamassa alaa.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lausun myös tyytyväisyyteni edustajatoveri Partasen puheenvuoroon. Siinä kuului selkeästi kokemuksen ja viisauden rinta-ääni. Ei se ollut yön pimeydessä lukulampun loisteessa kirjoitetun puheen lukemista eikä hyvän ystävän kirjoittaman puheen semminkään.

Ensiksikin hän totesi Holkerin hallituksesta sen tosiasian, että vastoin sitä, mitä eräät keskustalaiset ovat sanoneet, tosiasiaa Holkerin hallitus lyhensi valtion velkaa. Se oli viimeinen hallitus, joka sitä on meillä varsinaisesti lyhentänyt.

Sitten puun hyödyntämisestä. Ed. Partanen kajosi energiapuolella hyödyntämiseen. Olisin ottanut esille professori Eero Paloheimon, entisen kansanedustajan, nykyisen tehtävän. Hän nimenomaan tutkii puun mekaanista hyödyntämistä, ettei suomalaista lankkutavaraa viettäisi

Tanskaan, jossa siitä valmistetaan huonekaluja ja kuljetetaan sitten ympäri maailmaa, kun Suomi oli tällä alalla nimenomaan tunnettu parikolmekymmentä vuotta sitten ja edelleen taloja pitäisi tehdä enemmän puusta.

Lopuksi olisin lausunut tyytyväisyyteni siihen asiaan, että vihdoinkin on aluepoliittinen ajattelu Suomessa saanut järkeä taakseen. Meillä on monta vuosikymmentä harjoitettu aluepolitiikkaa siten, että etelässä kerättyjä verovaroja on viety pohjoiseen, rakennettu teitä, joilla ei ole kulkijaa, kouluja, joissa ei ole kunnolla kävijää, ja yrityksiä, joilla ei ole yritysidea. Nyt on järki kädessä, etsitään kasvukeskuksia, mihin se uuni, joka lämmittää koko samaisen alueen, rakennetaan.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Partanen puhui energiapolitiikasta niin kuin odottaa sopii, koska se on hänen erikoisalansa. Siinä tuli ilmi ydinvoima-asia tietysti mutta sen lisäksi puu ja puun käyttö. Siinä suhteessa annan täyden tunnustukseni ja tuen sille, että näin pitäisi menetellä kuin ed. Partanen sanoi ja pohti, miten Ruotsiin kannattaa haketta viedä mutta ei Suomessa polttaa, eli jotakin pitäisi tehdä. Mutta mitä hallitus teki? Viime syksynä muistamme energiaverouudistuksen ja hiilen käytön sen suhteen. Nyt poltetaan entistä enemmän ja entistä edullisemmin hiiltä eli mennään ed. Partanen, energiapolitiikassa juuri päinvastaiseen suuntaan kuin mihin te olisitte halunnut ja mihin mekin haluaisimme tätä viedä eli kotimaisen suosimiseen.

Vähän meitä hämmästytti 80 prosentin luku maatalouden tuessa. Ei ole tainnut olla koskaan eikä ole tänäkään päivänä tuo tuki sentään 80:tä prosenttia.

Sitten tuki työllistävälle yrityksille oli ajatus, eli ed. Partanen voisi lukea kristillisen liiton eduskuntaryhmän työllisyysohjelman. Meillä on juuri samanlaiset ajatukset, eli pitäisi työllistämistä tukea, esimerkiksi työttömyysvakuutusmaksu vapauttaa sillä tavalla, että se loisi työpaikkoja. Tässä suhteessakin voi täysin yhtyä siihen, mitä ed. Partanen sanoi.

Näyttää siltä, että sosialidemokraattisessa ryhmässä on erittäin vahva kuntien pakkoliitos-ajattelu. On mielenkiintoista nähdä, miten kokoomus tähän asiaan tarttuu ja miten vasemmistoliitto, vihreät tarttuvat eli näemmekö hyvin pian kuntien pakkoliitoksia ja tuovatko ne sen hyödyn ja edun, jota niillä ajetaan. Suurlääneihin jo päästiin sosialidemokraattien Backmanin joh-

dolla. Päästäänkö suurkuntiin? Kaikkeen suureenhan sosialidemokraatit näyttävät olevan ihastuneita.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Partasen energialinjaukseen sen verran voi todeta, että hän kytki suuren energiaratkaisun eli ydinvoiman samaan puuvoiman kehittämisen kanssa. Minusta se on vaarallinen tie sillä tavalla, että niitä ei pitäisi kytkeä tässä vaiheessa yhteen, koska hallituksen linjahan ainakin tätä ennen on ollut aika vahvasti se, että tämän hallituskauden aikana ei lisälupia ydinvoiman rakentamiseen anneta. Sen sijaan puuvoimakysymys on hyvässä myötätulessa, ja aikaisemmin, muutama päivä sitten kuultiin ministeri Kalliomäen lausuma siitä, että ei pidä hätäillä, että energiapolitiittisen selonteon yhteydessä hän tuo puuvoimakysymyksestä oman esityksensä. Siinä mielessä se on myönteinen seikka. Mutta ei kytketä niitä sillä tavalla vahvasti toisiinsa, sillä sitten viivästyvät molemmat.

Ed. Partasen puheenvuorossa oli rotta viljasii-
lossa -vertaus. Minä en oikein ymmärtänyt hänen filosofiaansa, tarkoittiko hän sitä, että tässä MTK ja keskustapuolue ilmeisesti ovat olleet vähän niin kuin vanhoilla vaoilla eikä ole rohjetu uusia asioita katsoa sillä tavalla. Meillähän olisi ollut paljon uusiakin mahdollisuuksia eikä tampata siilon pohjalla entisiä viljoja.

Sen sijaan eräs merkittävä seikka tuossa hyvässä puheenvuorossa jäi huomioimatta. Se on välikysymyksessä oleva asia, jossa arvostellaan, että markkinavoimat suosivat keskittymistä. Sen minä haluaisin nähdä, kuka fakiiri pystyy keskittymisilmiön katkaisemaan, kun tiedetään vuosisadan alusta, mitä on tapahtunut maailman laajuisesti yritysten keskittymisten puolella monikansallisiin yhtiöihin. Toivoisin, että siihen löydetäisiin viisautta. Nimittäin se ajan myötä tulee syömään meiltä paljon asioita pois, se vaikuttaa työllisyyteen ja vaikuttaa kaikkeen, pääomat keskittyvät, jolloin me olemme samassa veneessä ihan perusteellisesti.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partanen sekoitti puheensa alussa kansantalouden ja valtiontalouden. Holkerin hallituksen jäljiltä kansantalous rakentui velan kuplalle. Valtiontalous oli toki kunnossa, niin kuin täällä todettiin, mutta sittemmin romahduksen myötä kansantaloudesta velka siirtyi budjettiin, niin kuin hyvin muistamme. Ne ovat olleet tietysti vaikeita aikoja ajatellen työllisyyt-

täkin ja niitä ongelmia, missä yhteiskunta Holkerin hallituksen jäljiltä oli.

Perusmaatalouden osalta minusta keskeinen kysymys on, mikä on jatkossa niiden tilojen tilanne, joiden viljelijät ovat 45—50 vuoden iässä. Ellei nyt saada riittävästi investointeja ja ellei saada riittävästi luotua sellaista myönteistä tulevaisuuskhoa, näille tiloille ei tule jatkajia. Se on ongelma. Se on koko maatalouden ja maaseudun kannalta hyvin ongelmallinen tilanne. Jos tilarakenne murenee ja perustilat häviävät, ei meillä ole myöskään muuta elinvoimaista maaseutua tai muuta yrittäjyyttä juuri maaseudulla.

Energiaveron osalta tehtiin suuri virhe, kun kotimaisen energian käytön osalle tuli lisäkustannuksia. Kyllä se tulee näkymään myös työpaikkoina hyvin selkeästi.

Suojelun osalta olen ed. Partasen kanssa samaa mieltä. Natura-hanke pitää saada aisoihin, pitää sallia elämisen edellytykset maaseudulla.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta maatalouden kohdalla on myös sisäisiä ongelmia. Ne eivät ole hallituksesta lähtöisin. Kyllä Keski-Suomessa vanhat pienviljelijäpariskunnat ovat ottaneet aika usein yhteyttä myös allekirjoittaneeseen; pieniä ihmetysten aiheita siitä, millä tavalla asioita on MTK:n kautta hoidettu. Tilakoon ja tuotantosuuntien välillä mennään jo rehun hintaan asti. Eräs pienviljelijäpariskunta soitti, että kun talon ohi pyyhkäisee jumalaton rekka, niin se ökytalon isäntä saa sen rekkalastillisen rehua samaan hintaan kuin tämä pienviljelijä muutaman tuhannen kiloa sinne ladon perälle. (Ed. Mölsä: Ei pidä paikkaansa!) — Kyllä se pitää paikkansa. Käykääpä omilla tonteillanne, sieltä löytyy uusia paikkoja, sanoi hammaslääkäri. — Se rehun hinta ja ne pienet määrät eivät ole missään suhteessa siihen käyttöarvoon nähden sille pienviljelijälle.

Se, mitä tulee ed. Lahtelan laarihommaan, niin minä puhun politiikan sisällöstä, että tämä on samanlaista hulinaa. Tässä ei sen kummempaa ole. Tällaiselle käsittelylle yhteiskunnassa, tuolla ulkopuolellahan annetaan suurin piirtein sellainen arvo. Ja millä sitä itse kukin lisää omalla touhullaan, on sitten eri asia.

Se, mitä tulee puun käytön lisäämiseen, niin mielestäni me tekisimme viisaan päätöksen eduskunnassa, jos me varaisimme muutaman miljoonan mekaanisen puunjalostuksen osaamiseen, lisäämiseen ja sen ymmärtämiseen. Vaikka Italia on viinimaa, siellä puoliviinissä kaikki asiat touthutaan, niin Pohjois-Italiassa ei ole tällä hetkellä

työttömiä. Koko Pohjois-Italia on työllistetty. Siellä on pienimuotoisen metalliteollisuuden ja puunjalostusteollisuuden, huonekalujen, mekaanisen puunjalostusteollisuuden mekka Euroopassa tänä päivänä. Sinne oppikierrokselle kaikki.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa herra puhemies! Ed. Partasen puheenvuoron jälkeen tuntuu tietysti tylsältä käyttää paperista puheenvuoro, mutta näin aion tehdä, kun olen sen kirjoittanut. Tuntui äskettäin välillä siltä, että ed. Partasella on oma kyselytunti.

Ed. Vähänäkille toteaisin, että ihan asiapitoisen vastauspuheenvuoro, mutta en aivan hyväksy sitä, kun hän totesi, että Etelä-Suomesta on siirretty varoja itäiseen ja pohjoiseen Suomeen ja rakennettu siellä teitä ja mahdollistettu se elinmahdollisuus siellä. Näinhän on pitänytkin tehdä. Toki tässä tukipolitiikassa on kritisoitavaakin, mutta tännehan me olemme sieltä pohjoisesta ja Itä-Suomesta antaneet henkisen pääoman, kun meidän nuoremme ovat tänne muuttaneet.

Arvoisa herra puhemies! Tehty välikysymys ja siitä käyty keskustelu ovat eräässä mielessä olleet hyvin mielenkiintoisia. Aihe on hyvä ja kiinnostava, mutta kysymyksen täydellistä aitoutta ainakin itse henkilökohtaisesti epäilen, ja tämähän on käynyt esille myös muissa käytetyissä puheenvuoroissa.

Oppositio perustaa kysymyksensä siihen ilmeiseen tosiasiaan, että kansalaisten poliittinen muisti on lyhyt, siihen, etteivät edellisen hallituskauden aikanaan syrjäytetyt ihmiset enää muista, mitä kaikkea silloin tapahtui. Täällä ed. Korteniemi totesikin, että kansaa ei hämätä. Totean siihen, että toivottavasti ei, vaan muistetaan tämä kokonaisuus, mitä valtakunnassa on tapahtunut.

Ahon hallitus teki karkeita virheitä. Niitä teki myös edellinen hallitus. Virhearviointeja tapahtuu varmasti tässä istuvassa hallituksessa ja kenties seuraavissakin. Kun virhearviointeja ja virheitä tehdään, ne on myös pystyttävä tunnustamaan.

Henkilökohtaisesti olen ihmetellyt sitä, että keskustan taholta syylliset ovat löytäneet Holkerin sinipunahallituksesta ja Lipposen sateenkaarihallituksesta, mutta siihen välille on jäänyt neljä vuotta kestänyt musta aukko. (Ed. Mölsä: Nousun aika!) — Nousun aikaako on, että työttömyys nousee 100 000:sta 500 000:een? Tässä mielessä minä ihmettelen tätä välikysymystä, kun viime hallituskaudella todellakin työttö-

myys räjähti käsiin ja työttömät lisääntyivät 100 000:sta 520 000:een ja valtionvelka 60 miljardista markasta 340 miljardiin markkaan. Tämäkö on sitä nousun aikaa?

Nyt keskusta kysyy välikysymyksessään, miksi työttömyyttä, johon se itsekin on osittain ja tuntuvalta osin syyllinen, ei ole saatu puolitettua tai jopa kokonaan poistettua. Hallitus asetti tavoitteekseen työttömyyden puolittamisen, ja urheilukisoissahan myös asetetaan tavoite. Muun muassa Suomi — Kanada-ottelussa Suomen tavoitteena oli voitto, mutta kas kummaa, Kanada teki maalin ja voitti. (Ed. Mähönen: Ja väliaika-asemiakin on!) — Ja väliaika-asemiakin on.

Miksi työttömyyttä ei ole saatu puolitettua, näin kysytään. Keskusta on useaan otteeseen esittänyt ratkaisunaan työreformiohjelman, joka on painettu hienolle paperillekin. Vaikka siinä onkin esitetty joitakin ratkaisuja, ehkä jotakin siitä voisi löytyä, ei sillä kuitenkaan kokonaisuuden kannalta ole kovinkaan isoa tekemistä. Eivät ihmisten nälkä ja muu kurjuus lopu sillä, että pohdiskellaan, millä työntekijöiden asemaa saataisiin heikennettyä. Kysynkin: Miksi työreformia ei toteutettu silloin, kun maassa istui Ahon hallitus, ja miksi työttömyyden yleensäkin annettiin nousta yli puoleen miljoonaan?

Juuri tässä kohden herää epäilykseni välikysymyksen aitoudesta. Valtion velkaantuminen ja työttömyyskulujen raju nousu ovat aiheuttaneet säästöjä ja leikkauksia, jotka aloitettiin Ahon hallituksen istuessa ja säästötoimet ja leikkaukset jatkuvat tämän hallituksen aikana. Ilman niitä toimia olisi hyvinvointivaltio nimeltä Suomi täyttä historiaa. Kun rahaa ei ole eikä lisää velkaa haluta ottaa, on säästettävä ja leikattava, niin pahalta kuin se tuntuukin. Ei syntyne erimielisyyttä siitäkään, että nämä säästöt on tehtävä oikeudenmukaisesti, vaan siitä, minkälainen oikeudenmukaisuuden käsite meillä itse kullakin on.

Työttömyys on kansallinen murheemme. Se on myös eurooppalainen ja kansainvälinen murhe. Työttömyyden pienentämistalkoisiin tarvittaisiin kaikki mahdolliset tahot, niin työnantajat, työntekijät, hallitus kuin myös muut tähän vaikuttavat tahot. Vierailimme maa- ja metsätaloustaloustieteiden tutkimuskeskuksessa Irlannissa ja siellähän tällaiset talkoot ovat käynnissä. Siellä jopa kirkot ovat mukana työllisyystalkoissa ja tämän sosiaalisen oikeudenmukaisuuden talkoissa.

Työpaikkojen syntyyn on yleensäkin yksi merkittävä syy, ja se on se, että tavaralla ja tuot-

teella tai palveluilla tulee olla kysyntää. Tällä hetkellä vientisektori vetää ennätysvauhtia, mutta se ei ole kyennyt ratkaisemaan ongelmiamme. Koneellistuminen ja muu teknistyminen aiheuttavat työttömyyttä. Kaupat, pankit ja muut palvelulaitokset puristavat tulosta vähemmällä palvelulla ja vähemmällä henkilökunnalla. Meidän on itse kunkin katsottava myös peiliin, kun näpäilemme maksuautomaatilla laskumme maksumin tai tyydymme kauppoissa lähes olemattomiin palveluihin.

Kunnissa taas ainakin hoitohenkilöstö uupuu työtaakan alle. Miksi näin? Kunnissa on oltu ylivarovaisia ja paisutettu rahastoja, sen sijaan että olisi työllistetty. Nyt ei enää näitä rahastoja paisuteta. Tämä perustui siihen, että elimme todella epävarmaa aikaa. Ei tiedetty edellisen hallituksen aikana, minkälaisia toimenpiteitä hallitus tekee, milloin ja minkä verran kunnilta leikataan ja annetaan lisää tehtäviä.

Kun kuntien budjetit lyötiin loppuvuodesta lukkoon, silloin ei vielä tiedetty esimerkiksi sitä, mitkä valtionosuudet ovat seuraavana vuonna. (Ed. Manninen: Tiedettiinkö viime vuonna?) — Ainakin tästä tempoilevasta politiikasta on päästy istuvan hallituksen aikana eroon ja nyt tiedetään säästötoimet ja leikkaukset hyvissä ajoin. — Tällä en tarkoita täysin kritiikittömyyttä. Meillähän juuri on tehty uusi valtionosuuslainsäädäntö ja kaikkia sen seurannaisvaikutuksia ei vielä tiedetä. Sen takia on oltava tilaa harkinnanvaraisille varoille, että mahdollisesti tulevat vääryydet voidaan korjata.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana aluepolitiikkaan liittyvistä asioista. Hallitus korosti hiljattain antamassaan aluepoliittisessa selonteossa omaehtoisuutta ja alueiden omiin vahvuuksiin nojaamista. Meille pohjoiskarjalaisille vahvuutena on vuosikymmenten aikana ollut maa- ja metsätalous. Kun edellisen hallituksen aikana liityimme Euroopan unioniin, tiesi se ongelmia meidän pientilavaltaiselle maataloudellemme. Tiloja lopettaa kaiken aikaa mutta herätän kysymyksen, miten olisi ollut EU:n ulkopuolella. Näin kehitys olisi varmaan ollut myös saman suuntainen. Kuka meistä tietää?

Maataloudella tulee jatkossakin olemaan meille merkitystä. Maaseudun tulevaisuus riippuu pitkälti siitä, miten siellä pystytään erikoistumaan. Toki tarvitsemme myös kansallista aluepolitiikkaa. EU:n ohjelmien kautta on mahdollisuus saada tukea varsin runsaasti, kunhan vain on hyviä ideoita. Tässä mielessä Irlanti, jossa vierailimme, on hyvä esimerkki. Siellä on on-

nistuttu neuvottelemaan EU:n kanssa huomattavasti paremmat ehdot kuin me olemme onnistuneet ja nimenomaan silloin, kun liityimme Euroopan unioniin. Liekö mitään, mihin Irlanti ei saisi EU:n tukea?

Metsät ovat meille kullan arvoinen voimavara ja myös kulta, jonka esiintymä Ilomantsista löytyi. Olemme kuitenkin syvästi huolestuneita siitä, mitä esimerkiksi metsien ylimitoitettu suojele aiheuttaa. Natura 2000 -hankkeen kuulemisvaihe on käynnissä kunnissa. Pohjois-Karjalan on syytä olla erittäin huolestunut siitä, että Natura 2000 -ohjelmaan sisällytettäviä alueita on paisutettu. Jos nämä kasvatetut alueet jäävät lopulliseen ohjelmaan, sillä lyödään taas kerran korvalle sitä, että puhutaan alueiden vahvuuksista ja omaehtoisuudesta. Odotamme luonnollisesti myös ihmisten ja työmahdollisuuksien suojelemista.

Olin vappuna Ilomantsissa ja siellä sain informaatiota Natura 2000 -hankkeesta. Jopa kulta-kaivoksen käynnistävä toiminta ja alueen metsätalous ovat vaaravyöhykkeessä. Näin ei saa olla. Suojelun me ymmärrämme järkeviin mittasuhteisiin saakka mutta emme sen ylitse. Vetoankin tässä asiassa ministereihin, joilla on tässä erittäin suuri valta.

Olen aika ajoin arvostellut rakentavan kriittisesti harjoitettavaa aluepolitiikkaa. Kannatan kasvukeskusten ja kaupunkikeskusten vahvistamista mutta vetoan myös maaseudun rooliin, että myös se ymmärrettäisiin osana kaunista kotimaatamme ja muistettaisiin, että tänäkin päivänä maaseudulla asuu ihmisiä, jotka vääjäämättä tarvitsevat hyvinvointipalveluja. Ministerit ovat täällä vakuutelleet, että muuttovirta taajamiin ja alue- ja valtakunnankeskuksiin on kansainvälinen ilmiö. Niin varmaankin on, mutta meidän on tehtävä kaikki voitavamme ilmiön pehmentämiseksi. Työllisyyden paraneminen alkaa luonnollisesti aina täältä eteläisestä Suomesta ja voimistaa muuttoliikettä. Sen varmasti me kaikki tunnustamme.

Keskusta ja muu oppositio ovat rakentamassa aluepolitiikasta asetta seuraaviin vaaleihin. Kun muistaa maatalouden ja maaseudun muutokset näiden 30 vuoden aikana ja sen, etkä silloin ovat olleet vallankahvassa, kun muistaa Euroopan unioniin liittymisen ja sen tuomat haasteet, kun muistaa, että olemme yhdessä vastuussa maaseudusta mutta myös kaupungeista, työttömistä asuinpaikasta riippumatta, on vastakkainasettelu tarpeeton ja vaaliase kyseenalainen. On hyvä muistaa, että hallitusvaihtoehtoja peilaillaan ja

yhteistyötä tehdään myös seuraavien eduskunta-vaalien jälkeen.

Arvoisa puhemies! Sillä, että esitän myös kritiikkiä hallitusta kohtaan, en kyseenalaista sen asemaa. Hallituksen vaihtaminen kesken vaalikauden olisi tälle valtakunnalle varmasti tuhoisaa. Uskon hallituksen huomioivan myös oppositiosta tulevat rakentavat ratkaisumallit työttömyyden pienentämiseksi ja alueellisen tasa-arvon lisäämiseksi.

Ed. Takkula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kalli (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Holopainen tasapainoisesti tuskaili pohjoiskarjalaisen maaseudun ja erityisesti siellä olevan pientilavaltaisen maatalouden puolesta siinä, millä tavalla toteutunut EU-jäsenyys siellä on vaikuttanut.

Itse lyhyesti vain toteaisin, että mikäli edellisen hallituksen rakentama kotimainen tukipaketti olisi voitu pitää voimassa, pohjoiskarjalaisen maatalan maitotili tänä päivänä olisi jonkin verran parempi ja sopeutuminen ihmisten kannalta olisi ollut helpompi. Tätä sopeutumista ovat myös haitanneet ne monet leikkaukset, jotka ovat kohdistuneet lomitukseen, sosiaaliturvaan, yksityisteiden valtionosuuksiin ja muihin. Se että edellisen hallituksen rakentama kotimainen tukipaketti osittain on vesitetty, on ollut vaikeuttamassa erityisesti pohjoiskarjalaisen pientilavaltaisen maatalouden asemaa.

Toisaalta suojeluohjelmat Natura 2000 -ohjelman puitteissa ovat edelleen laajentuneet koskettamaan paljon muita alueita kuin itse aiempia suojelualueita. Selvästi pohjoiskarjalainen maatalous vaikeutuu ja ne perinteiset rahavirrat, jotka puunmyyntitulojen kautta ovat olleet kehittämässä sitä aluetta, valitettavasti ovat poissa. Teidän nyt pitää vain painostaa omaa puoluettaanne, että se ottaa myös otteen ympäristöministeriöön ja kykenee näitä Natura-ohjelmia supistamaan olemassa olevien suojeluohjelmien puitteissa. Teillä, ed. Holopainen, on valtaa. Teidän pitää nyt painostaa puoluettaanne.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Holopainen puhui oikeudenmukaisuudesta ja tarkoitti ilmeisesti sillä sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Sosiaalisessa oikeudenmukaisuudessa on kaksi vaakakuppiä, tietyllä tavalla kaksi ihmistä: hyväosainen ja

huono-osainen. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden perusajattelun mukaan hyväosainen luopuu jonkin verran jostakin huono-osaisen hyväksi. Tätä Robin Hood aikanaan siellä tietyissä metssissä toteutti pakolla ottamalla hyväosaisilta ja antamalla huono-osaisille.

Mutta, ed. Holopainen, miten Lipposen hallitus on toteuttanut sosiaalista oikeudenmukaisuutta? Te olette kaikessa leikanneet vähäosaisilta, jopa kansaneläkeläisiltä, opiskelijoilta, lapsiperheiltä raa'alla ja kovalla kädellä tulonmuodostusta. Mutta kun tuli aikanaan verouudistus ja tuli varaa antaa veroale, te annoitte kaiken veroalen hyväosaisille ja suurituloisille. Käytännössä voidaan sanoa, että akseli on aivan selvästi hyväosaisten puolella, siinä ei ole mitään selittämistä. Se on aivan selvä asia. Kuinka te voitte sanoa, että Lipposen hallitus on sosiaalisesti oikeudenmukainen? Ette te, ed. Holopainen, tällä tavalla sanonutkaan. Te olette asian mies, mutta tällä tavalla te yrititte asiaa selittää. Miten tämä on selitettävissä?

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Holopaiselle on syytä todeta vielä se seikka, joka täällä on moneen kertaan esille tuotu, että siinä, mikä tällä hetkellä maan taloudessa on hyvin, korot ovat alhaalla inflaatio on alhainen, pitää muistaa, että Ahon hallituksen aikana luotiin juuri se pohja, jolloin sosialidemokraatit vastustivat kaikella voimalla niitä ikäviä leikkauksia, joita jouduttiin silloin tekemään.

Juuri niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, nyt sitten on leikattu, mutta on nimenomaan leikattu köyhiltä. Siitä vastuusta eivät sosialidemokraatit eikä vasemmistoliitto pääse yhtään mihinkään. Ei kai sodan jälkeisenä aikana näin merkittäviä leikkauksia nimenomaan yhteiskunnan vähäosaisilta ole tehty kuin Lipposen hallituksen aikana?

Olen samaa mieltä siinä ed. Holopaisen kanssa, että nyt ei pitäisi vastakkainasettelua kovin tehdä ja vaalienkin jälkeen pitää elää. Mutta kun kuuntelin eilen ja olen lukenut nimenomaan pääministerin vastauksen ed. Saaren tekemään välityksymykseen, niin kyllä on todella järkyttävää, että pääministeri käyttää nimenomaan aluepolitiikasta ja maan kokonaisvaltaisesta kehittämisestä puhuttaessa niin voimakasta kieltä todetessaan: "Entä miksi nuori ja koulutettu väki muuttaa keskuksiin? Varmaankin työn perässä, se on aivan totta. Mutta yhtä lailla päästäkseen usein ahdistavasta yksipuolisesta, tarkoitan siis: muun muassa poliittisesti tai uskonnollisesti yksipuoli-

sesta kulttuurista henkisesti avarampaan maailmaan." Tällaisen puheen käyttämisessä tässä salissa on minusta sekä aluepolitiikkaa että paljon myös muuta. Tämä loukkaa Suomen kansan tuntoja erittäin syvältä. Siinä mielessä tietenkin toivoisi, että se, mitä ed. Holopainen toi esille, pääsisi vallitsevaksi sosialidemokraattisessa puolueessa, eikä se, mitä pääministeri on täällä eilen esittänyt.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väistämättä tässä vertailee ed. Vähänäkin vähän aikaa sitten pitämää vastauspuheenvuoroa ja ed. Holopaisen puheenvuoroa. Ed. Vähänäkin totesi, että onhan rakennettu maakuntiin, Itä- ja Pohjois-Suomeen teitä, joilla ei ole kulkijoita, ja kouluja, joissa ei ole oppilaita. Taas kun tietää, että ed. Holopainen, toinen sosialidemokraatti, hyvin asiallinen, kunnioitettava edustaja tulee Pohjois-Karjalan maaseudulta, niin tämä vastakkainasettelu tuntuu hyvin ikävältä sosialidemokraattien sisällä, arviointi siitä, miten on aluepolitiikkaa tässä maassa harjoitettu. Sanoisin, että onneksi, meidän kaikkien onneksi, sitä on harjoitettu ja sitä pitää harjoittaa jatkossakin.

Ed. Holopainen tarkasteli myös maatalouden tilannetta. On kyllä todettava, että Suomen edellinen hallitus epäonnistui EU-jäsenyysneuvotteiluissa nimenomaan maatalouden osalta. Suomi ei saanut pysyvää EU-tukea koko maahan maatalouden osalta eikä siirtymäaikaa, vaan joutui EU-hintoihin 1.1.1995 kertarysäyksellä. Tätä räsäystä pehmennettiin kansallisella tukipaketilla, jonka Lipposen hallitus ensi töikseen repi auki pettäen näin maatalous- ja maaseutuväestön. Tämä oli hyvin ikävä tilanne ja toimintalinja, jonka Lipposen hallitus valitsi, kun se hylkäsi kansallisen toimintalinjan, jolla korjattiin EU-neuvottelujen epäonnistumista. Tämä on nyt suuri ongelma maaseudun kannalta ja Lipposen hallitus kantaa tässä suhteessa täyden vastuun.

Ed. Holopainen puhui myös muuttoliikkeestä. Minun täytyy sanoa Kairossa, Addis Abebassa jne. käyneenä, että siellä on kyllä sellainen slummiutuminen ja kasvu käynnissä, että sitä en ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. H o l o p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika on rajallinen, joten en kovin syvällisesti vastaa.

Totean vain sen, että kaikki leikkaustoimenpiteet, mitä on tehty, ovat olleet ikäviä sekä kaskien tukipakettia että lomitusta ym. Mutta tulee samanaikaisesti muistaa, mitä me teimme viime keväänä, eli leikkasimme myös työttömiltä. Kyllä valtiontalouden tila on koskettanut jokaista, sille emme todella ole voineet mitään.

Lipposen hallitus kantaisi täyden vastuun, ed. Kankaanniemi totesi, mutta tässä on juuri sitä vastuunpakoilua. Tämä on kokonaisuus. Tulee muistaa, että Ahon hallitus on tehnyt virheitä, edellinen hallitus on tehnyt, tämä on tehnyt ja tulevatkin tekevät.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14.30.

Täysistunto keskeytetään kello 12.58.

Täysistuntoa jatketaan

kello 14.30

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Ed. Viitamies merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aapo Saaren /kesk ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta alue- ja työllisyyspolitiikasta

Välikysymys 1/1997 vp

Keskustelu jatkuu:

Ed. **K u o s m a n e n :** Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on jättämässään välikysymyksensä huolestunut siitä, että voimakas muuttoliike johtaa maaseudun ja maakuntien tyhjentymiseen tai ainakin kurjistumiseen.

Aluepolitiikassa tapahtui merkittävä muutos vuoden 1994 alusta, jolloin laki alueiden kehittämisestä tuli voimaan. Vastuu tasapainoisesta alueellisesta kehittämisestä kuuluu valtiolle ja kunnille. Aluekehitysviranomaisena toimii seutukaavoituksesta ja maakunnallisesta edunvalvonnasta vastaava maakuntien liitto.

Toinen muutos tapahtui vuoden 1995 alusta, jolloin Suomesta tuli Euroopan unionin jäsen ja

samalla Suomi pääsi EU:n rakenne- ja aluepolitiikan piiriin.

Aluekehityksen kannalta kolmas merkittävä tuleva muutos on tämän vuoden syyskuun alussa toimintansa aloittavat työvoima- ja elinkeinokeskukset. Tämä selkeyttää valtion alueviranomaisten ja maakunnan liittojen yhteistyötä. Työnjako näiden tahojen välillä säilyy ennallaan.

Alueellisen kehityksen toimintaympäristö aluekehityslain voimaantulon jälkeen on olennaisesti muuttunut. EU-jäsenyyden myötä ihmisten liikkuvuus lisääntyy, yritykset ja ihmiset toimivat yhä laajemmalla alueellisella ja toiminnallisella pohjalla. Alueen onnistumisen lähtökohdaksi on nousemassa alueen kyky uudistua ja verkostoitua sekä hyödyntää omia vahvuuksiaan.

Maaseudun ja kaupungin välinen yhteistyö ja sen määriteltöinen hyödyntäminen sekä siihen liittyvien kysymysten esiin nosto kehitysohjelmiksi ja -hankkeiksi on maakunnissa välttämättömyyttä ja tuo kummallekin sopijapuolelle etuja. Hallitusohjelmassa maaseudun ja kaupungin kehittäminen on asetettu rinnakkain. Maakunnissa, seutukunnissa ja kuntayhtymissä tämä elävä vuorovaikutus on jo käynnissä.

Aluepolitiikan lähtökohtana on oltava alueiden vahvuuksien tukeminen ja tätä kautta kunkin alueen luonteenomaisista menestystekijöistä lähtevä toiminta. Painopisteenä on oltava työllisyyden parantaminen ja uusien työtilaisuuksien luominen. Kaupunkien monipuolinen työvoima- ja elinkeinorakenne on otettava huomioon eri toimenpiteitten suunnittelussa ja kohdentamisessa. Maaseudun asukkaita on kannustettava omatoimisuuteen ja ammattien yhdistämiseen.

Myös EU:n rakennerahastojen tuella toteutettavien alueellisten ohjelmien toimeenpano on edistänyt alueellisten ohjelmien omaehtoista toteuttamista. Myös kansallisessa aluepolitiikassa maakuntien liittojen toiminta on olennaisesti vaikuttanut omaehtoisuustavoitteen toteutumiseen. Toisaalta elinkeinoelämän ja järjestöjen osallistuminen alueittensa kehittämistä koskevaan ohjelmatyöhön on mielestäni ollut riittämätöntä. Myös alueellisten ohjelmien hallintomalli ja hallinnon sektoroituminen ovat vaikeuttaneet aluehallintoviranomaisten osallistumista yhteistyöhön.

Aluepolitiikan tulokset eivät välttämättä näy tasapainoisempina alueellisena kehityksenä, sillä tuskin täysin tasapainoinen alueellinen kehitys on edes mahdollista. Heikosti kehittyneiden alueitten kannalta on erittäin tärkeää, että alueelli-

sessä kehittämisessä panostetaan myös kasvu-keskuksiin. Hyvinvoinnilla on ollut tapana säteillä keskuksien ympäristöönkin.

Maaseudun luonnollinen rakennemuutos on väistämätön. Tärkeintä onkin tulevaisuudessa turvata niiden tulevaisuus, joilla on mahdollisuus tehdä työtä, yrittää ja asua maaseudulla. Luonnollista muuttoliikettä ei voi keinotekoisesti estää. Maaseudun omatoimiset kehitysohjelmat ovat esimerkkejä siitä, miten haja-asutusalueilla voitaisiin julkisella tuella edistää omatoimisuutta ja elämänuskoa.

Suomen alue- ja elinkeinopolitiikkaa säätelevät jatkossa pitkälle Euroopan unionin ratkaisut. Vuoden 2000 alussa voimaan tuleva rakennerahastouudistus ratkaisee pitkälti myös sen, mitä välineitä meillä on käytettävissämme. EU:n monimutkaista rahoitusjärjestelmää on mielestäni uudistettava, ohjelmia on vähennettävä ja jäsenvaltioiden päättävä valtaa lisättävä. Uudistus on välttämätön EU:n mahdollisen laajenemisen varalta.

Myös Suomessa on arvioitava rakennerahastojen toteutusjärjestelmää. EU:n määrärahojen jakautuminen kymmenille eri valtion talousarvion menokohdille ja hallinnonaloille estää ohjelman tehokkaan toteuttamisen. Ensi syyskuun alussa toimintansa aloittavat työvoima- ja elinkeinokeskukset voisivat olla alueellisia toimijoita, joiden merkitystä meidän tulee vahvistaa.

Arvoisa rouva puhemies! Laman johdosta ei alueiden kehitys ole kaikkialla tapahtunut tasapainoisesti. Alueet ovat erilaisia ja niiden tarpeet vaihtelevat. Uuden aluepolitiikan tarkoituksena onkin antaa alueille entistä enemmän vastuuta oman alueensa kehittämisestä ja omaleimaisuuden korostamisesta. Tarvitaan paikallistuntemusta ja paikallisten vaikuttajien panosta, jotta tunnistetaan alueitten luontaiset vahvuudet ja edellytykset. Näiden keskusten vahvistamiseen tulisikin pyrkiä ja lisätä vuorovaikutusta alueen kaikilla sektoreilla ja elinkeinoelämän alueilla. Vain siten voidaan turvata tasapainoinen alueellinen kehitys, kilpailukyky ja työpaikkojen lisääntyminen.

Hallinnon lähtökohtana on oltava kuntalähtöisyys. Valtion rooli ei ole enää ohjaava, vaan edellytyksiä luova. Muuttoliikettä on mahdotonta estää, jos omalla alueella ei ole riittäviä mahdollisuuksia toimeentuloon ja työhön. Asutus yleensä suuntaa sinne, missä työpaikat ovat. Työpaikat puolestaan syntyvät alueille, joilla yrityksille on parhaat toimintaedellytykset. Keinoina työllisyyden lisäämiseen ovat muun muassa

työvoimakustannusten ja verotuksen keventäminen ja yksilön työn kannustavuuden lisääminen. Pelkästään taloudellinen tukeminen vääristää pitkällä tähtäimellä kilpailua.

Hallinnon uudistamisprosessin keskeisiä tavoitteita ovat nimenomaisesti alueen hallinnon keventäminen, kustannusten alentaminen ja päätöksenteon siirtäminen Helsingistä maakuntiin. Valtion velkaantuminen ja säästöleikkaukset ovat voimistaneet painetta hallinnon rakenteitten uudistamiseen. Monet kunnat ovat joutuneet järkiperäistämään ja uudelleenorganisoidaan kuntalaisilleen tarjoamia palveluja valtionavun leikkausten myötä. Kuntalaisille tuotettavien palveluitten toimivuus on olennaisinta. Haasteena onkin löytää ratkaisut siihen, miten valtion, kuntien ja yksityisten palveluverkosto voidaan tasavertaisesti turvata koko maassa ilman, että kukaan putoaa pois turva-verkoston piiristä.

Kilpailu markkinoilla on kiristynyt. Yrityksillä on muun muassa EU:hun liittymisen seurauksena tarjolla lukuisia eri vaihtoehtoja valitessaan toimintansa sijaintipaikkakuntaa. Tämä on osaltaan lisännyt kilpailua eri maiden ja alueiden kesken. Alueet ovatkin ryhtyneet markkinoidaan sekä kehittämään strategioita houkutelakseen yritystoimintaa sijoittumaan omalle alueelleen. Lisäksi teknologian kehitys ja tuotantoprosessin erikoistuminen ovat lisänneet yritystoiminnan keskittämiseen liittyviä etuja. Kaupunkiseuduista on tullut teknologiayrityksille entistä houkuttelevampia sijoittumiskohteita. Tämä on huomioitava suunnattaessa toimenpiteitä rakennekehityksen kannalta ongelmallisten alueitten kehitykseen.

Maamme tasapainoisen alueellisen kehityksen sekä alueellisen kilpailukyvyn lisäämiseksi laaditaan valtakunnallinen maaseutuohjelma. Ohjelman tavoitteena on maaseudun elinvoimaisuuden parantaminen, palveluiden ja kilpailukyvyn vahvistaminen sekä asumisen ja yritystoiminnan sijoittumisen helpottaminen.

Taloudellisen kilpailukyvyn, kasvun ja työllisyyden lisääminen Euroopan kiristyvillä markkinoilla edellyttää aluekeskusten kehitysedellytysten turvaamisen lisäksi myös EU:n alue- ja rakennepoliittikan tiukempaa koordinoitua työllisyys- ja elinkeinopolitiikan tavoitteitten kanssa. EU:n alueellisella tuella pyritään muun muassa tasoittamaan eri alueitten välisiä elintasoeroja ja rakennerahastotuella lisäämään alueen taloudellista kasvua. Vuonna 97 Suomi saa EU:n rakennerahastosta lähes kaksi miljardia markkaa ja

kansallista rahoitusta käytetään tämän lisäksi yli kolme miljardia markkaa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi tekee itse päätökset ja suunnitelmat alueellisista kehittämisratkaisuksista. Aluepolitiikassa tulee edelleenkin korostaa läheisyysperiaatetta, jonka mukaan päätökset tehdään mahdollisimman lähellä niitä kansalaisia, joita ne koskevat.

Ed. S. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saimme todella erinomaisen kertauskurssin siitä lainsäädännöstä, mitä nyt on tämän hallituksen ja pääosin Ahon hallituksen aikana tässä talossa saatu aikaan. Siinä mielessä ihailen ed. Kuosmasen sinnikkyyttä, että hän on arkistotutkimuksia suorittanut juuri näistä asioista ja toi lyhyesti esille kaikki ne myönteiset puolet, mitä on tapahtunut byrokratian vähentämisessä.

Tämä uusi alue- ja elinkeinopolitiikka, niin kuin ed. Kuosmanenkin totesi, todella tukee kasvukeskuksia, jotka kehittyessään tukevat läheistä maaseutua, pieniä maaseutukuntia.

Minun ja ed. Kuosmasen tähänastinen kotilääni, joka pian muuttuu uljaammaksi, Kymen lääni, on hyvä esimerkki juuri tällaisesta, mihin pyritään tällä uudella kasvukeskuspolitiikalla, koska siellä on käytännössä ollut ja on Hamina, Kotka, Lappeenranta, Kouvola, Imatra -nimiset kasvukeskukset, joiden ympärillä olevat maaseutukunnat ovat hyötäneet siitä, että työpaikkoja on keskittynyt näihin kasvukeskuksiin. Vielä on todettava, että Kymen läänin maalaiskunnat, vaikka ovat köyhiä kuntia, eivät ole saaneet kumpulaisen kehitysaluepolitiikan aikana tällaista avustusta suuremmalti. Ne rahat ovat menneet pohjoisemmaksi. Mutta tämä on pelastanut nämäkin kunnat pysymään itsenäisenä, vaikkakin sekín on kielteinen puoli, jos pelkästään itsenäisyys on se tärkein piirre, mikä pienellä kunnalla on.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen taival on yli puolenvälin ja sen aikaansaannoksia on syytä arvioida. Tässä mielessä keskustan välikysymys tulee ihan oikeaan aikaan.

Ahon hallituksen aikana Suomi oli lähes vaapaassa pudotuksessa kohti perikatoa. Työttömyyden annettiin räjähtää käsiin ja maan talous

sukelsi hiljentyvätörmällä vauhdilla alas. Silloinen valtiovarainministeri Iiro Viinanen sai käyttää kaikki puhelahjansa saadakseen velkarahaa yleensä maahan. Vasemmiston vaalivoitto mahdollisti uuden laajapohjaisen hallituksen syntymisen, joka hyvin yksityiskohtaisella hallitusohjelmallaan ja siihen sisältyvällä säästöpäätöksellään halusi tervehdyttää maan talouden. Suomen keskustalta puuttui siinä vaiheessa tahto ja rohkeus esittää hallitustunnustelija Lipposelle omaa talouden tervehdyttämiseen tähtäävää säästölaitaansa. Vasemmistoliiton osallistuminen hallitustyöhön perustuu vain ja ainoastaan työttömyyden puolittamistavoitteeseen ja hyvinvointivaltion pelastamiseen sitä uhkaavalta perikadolta.

On tunnustettava kahden vuoden jälkeen, että työttömyys ei ole alentunut riittävästi, ja tässä suhteessa on syytä ottaa vastaan oppositioon kritiikkiä. Suunta on kuitenkin oikea ja edellytykset työttömyyden edelleen alentamiseen on luotu. Talouskasvu on nopeaa. Luonnollisesti talouden kasvu alkaessaan keskittyy ensi vaiheessa kasvukeskuksiin ja eteläiseen Suomeen. Eriarvoisuutta ja alueellisia eroja tätä kautta syntyy. Nämä erot eivät ole hallituksen tietoista politiikkaa, niin kuin oppositio väittää, eivätkä kai välikysymyksen allekirjoittajat halua jarruttaa alkanutta nousukautta kasvukeskuksissa ja sillä tavoin viedä pohjaa myös muun maan kasvun ja työllisyyden paranemiselta. Silti minun täytyy yhtyä siihen kritiikkiin, mitä tästä salista on kuultu pääministeri Lipposen puheenvuoron muutamaan kohtaan. Minusta hallituksella tai pääministerillä ei ole tarvetta sellaisiin muotoiluihin, joita hän vastauksessaan maaseudun ja pohjoisen ja etelän välillä olevasta ristiriidasta esitti.

Arvoisa rouva puhemies! Perusta paremmalle huomiselle on siis olemassa. Velkaantuminen on saatu hallintaan eikä enää tarvitse lainata joka kolmatta markkaa valtion budjettiin. Myös valtionvelan bruttokansantuoteosuus on saatu laskuun, mutta kyllä tämä velka edelleen ongelma on. Yli 400 miljardia markkaa on satasten seteleinä niputettuna yli 400 kilometriä korkea pino ja niin kuin tiedämme, pelkkien korkojen maksuun menee sosiaali- ja terveysmenojen jälkeen toiseksi suurin siivu, tänäkin vuonna tuo 26,5 miljardia. Tälle rahalle olisi toki parempaakin käyttöä ja vaikeaksi tilanteen tekee se, että näyttää siltä, että korkorasitus kasvaa pahimmillaan 33 miljardiin, ennen kuin se lähtee budjettimenoista vähenemään.

Ahon hallituksen aikana hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen väliset suhteet olivat rajua vastakkainasettelua. Lipposen hallitus on tältä osin toiminut toisin. Seurauksena on ollut pitkäaikainen tulosopimus, mikä on mahdollistanut kilpailukyvyyn, alhaisen inflaation, vahvan vaihtotaseen ja mikä tärkeintä, alhaisen korkotason. On pystytty sopimaan myös työelämän uudistamisesta. Työttömyysturvaleikkaustenkin vastapainoksi sovittiin koulutusvakuutusjärjestelmästä. Lisäksi on sovittu muun muassa epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien aseman parantamisesta ja otettu käyttöön vuorotteluvapaajärjestelmä.

Arvoisa puhemies! Merkittävä osa valtiontalouden tervehdyttämisestä on tehty leikkaamalla kuntien valtionosuuksia. Vaikka kuntien talous ja kuntatalous on keskimäärin valtiontaloutta terveemmällä pohjalla, niin monelle kunnalle nämä leikkaukset ovat olleet hyvin vaikeita, niiden talous on ahtaalla ja kritiikki valtionosuusleikkauksia kohtaan on ymmärrettävää. Valtionosuusleikkausten kohdentamisessa hallitusta ei ainakaan voi syyttää suurten kaupunkien suostumisesta. Kotikaupunkini Espoon osalta sovitut uudet leikkaukset, noin 255 markkaa per asukas, merkitsevät noin 50 miljoonan markan vähennystä valtionapuihin. Tämänhetkisten arvioiden mukaan tämä merkitsee sitä, että Espoo ei tämän jälkeen olekaan ollenkaan saamapuolella, vaan päinvastoin joutuu maksamaan valtiolle 24 miljoonaa markkaa.

Verontasauksesta voidaan sanoa, että siinäkin ollaan tulossa äärirajoille. On arvioitu, että ensi vuonna verontasauksen kautta Espoo maksaa muille maille 471 miljoonaa eli lähes puoli miljardia, mikä tekee noin kolmen veropennin tuoton verran. Valtionosuuksia määritettäessä pitäisi ottaa huomioon muun muassa sellaisia asioita kuin ed. Dromberg aikaisemmin totesi, kuten päivähoidon järjestämisen rasite muuttovoittokunnille.

Kuntien ongelmat on tiedostettu hallituksen taholla ja ministeri Backmanhan on asettanut työryhmän miettimään kuntien mahdollisuuksia selvittää palveluittensa järjestämisestä. Ilman erityistoimia kaikki kunnat eivät tehtävistään tule selviämään, ja toivottavasti tällaisia erityistoimia ministeri Backmanin asettama työryhmä myös pystyy esittämään.

Koska kuntien talousvaikeudet eivät koske koko kuntakenttää, on ns. kriisikunnat määriteltävä ja niille laadittava erityiset selviytymisohjelmat. Työmarkkinajärjestöjen ja kuntien henki-

löstön asiantuntemus on otettava täysimääräisesti käyttöön suunnitelmien teossa. Yhteistoinnilla kunnissa ja kuntien keskinäisellä yhteistyöllä on saatavissa paljon aikaan ja tällaiseen yhteistyöhön nämä kriisikunnat on myös velvoitettava. Varmasti tämän jälkeen tarvitaan myös valtiovallan panosta enkä pidä mahdottomana sitä, että suurimmissa vaikeuksissa oleviin kuntiin osoitettaisiin harkinnanvaraisesti myös lisää valtionosuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Myönteisestä suunnasta huolimatta työttömyyden aleneminen etenee liian hitaasti. Me tiedämme muualtakin maailmasta, että kun työttömyyden annetaan paisua liian korkealle, sitä on todella vaikea painaa alas. Jälleen kääntyy katse menneeseen ja välikysmyksen allekirjoittajienkin vastuuseen. Miksi työttömyyden annettiin paisua tilanteessa, jossa järkevämällä politiikalla olisi sen kasvua voitu oleellisesti hillitä? Tämän seurauksena on tunnettava, että työttömyyden puolittamisvauhdista ollaan lähes 50 000 jäljessä tällä hetkellä.

Välikysmyksessä oppositio väittää, että työttömyyden puolittamisessa ei ole tartuttu oikeisiin keinoihin. Käänteisesti tämä tarkoittanee sitä, että hallitus on käyttänyt vain vääriä keinoja. Mitä hallitus sitten on tehnyt muuta kuin tervehdyttänyt maan talouden perustan? Lokakuussa 1995 hallitus hyväksyi työllisyysohjelman, jonka arvioidaan tarjoavan tällä hetkellä työtä noin 33 000 henkilölle. Onko tämä ollut väärä toimenpide?

Näkyvimmat toimet tässä työllistämisohjelmassa ovat kohdistuneet rakentamiseen, muun muassa 6,5 miljardin julkisten rakennusten korjausohjelma, jota erityisesti vasemmistoliiitto piti tärkeänä. Rakentaminen on työvoimavaltaista toimintaa ja sen elvyttäminen on edelleen välttämätöntä. Tätä ei kyllä tunnu ymmärtävän valtiovarainministeriö, joka on ryhtynyt suunnittelemaan yhteiskunnan tuen leikkaamista rakentamiselta vedoten alan ylikuumenemiseen. Minusta ylikuumenemisesta puhuminen on puppua tilanteessa, jossa kymmeniä tuhansia rakennusalan työntekijöitä on työttöminä ja avoimia paikkoja koko maassa vain muutamia kymmeniä. Sitä paitsi tämä vähäinenkin rakennusalan elpyminen keskittyy lähinnä pääkaupunkiseudulle ja suurimpiin kasvukeskuksiin. Muualla maassa työttömyys on edelleen vaikea ja joissakin osissa jopa kasvussa. Valtiovarainministeriön suunnitellut rakennustukien leikkaamisesta ovatkin tältä osin suunnitelmia myös rakennusalan työllisyyden paranemisen estämiseksi.

Onko opposition mielestä sitten väärin se, että työvoimahallinnon koulutusta ja tukitoimenpiteitä on voimakkaasti lisätty niin, että viime vuonna tukitoimenpiteiden piirissä oli keskimäärin 120 550 henkeä? Onko myös ollut opposition mielestä väärä toimenpide se, että työn jakamista on edistetty vuorotteluvapaakoikeilulla ja 6+6 -työaikamallia kokeilemalla?

Nuorisotyöttömyyden osalta opposition väitteellä ei ole katetta. Hallitus on lisännyt nuorten koulutusta ja työharjoittelua niin, että nuorten osalta työttömyyden puolittamisvauhdissa ollaan hyvinkin. Laman ollessa pahimmillaan vuonna 93 alle 25-vuotiaita työttömiä oli 100 000, mutta viime helmikuussa enää vajaat 55 000.

Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn silti opposition kantaan siitä, että lisätoimenpiteitä tarvitaan. Työttömyyden puolittaminen edellyttää hallitukselta jatkossakin aktiivista politiikkaa.

Vasemmistoliitto on hallituksessa kiinnittänyt erityistä huomiota pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ikääntyneiden työttömien asemaan. Ministeri Anderssonin aloitteesta on aloitettu kymmenellä paikkakunnalla seulonta, jolla ikääntyneiden työttömien tilanne selvitetään henkilötasolla. Tämä toiminta tulisi laajentaa koskemaan koko maata. Työkyvyttömät ikääntyneet työttömät on päästettävä eläkkeelle. Se on ainoa oikeudenmukainen ja järkevä tapa. Pitkän päivätyön tehneitä ihmisiä ei pidä roikuttaa työttömyystilastoissa turhaan. Ikääntyneiden työntekijöiden pehmeää siirtymistä eläkkeelle ja nuorten vastaavaa siirtymistä työelämään tulisi helpottaa kehittämällä osa-aikaeläkejärjestelmää.

Hallituksessa on saatu sopu koulutusvakuutuksen ensimmäisestä vaiheesta. Esitys mahdollistaa pitkäaikaistyöttömien hakeutumisen omaehtoiseen koulutukseen työttömyysturvan tasoisella tuella. Pikainen eduskuntakäsittely mahdollistaisi uudistuksen käynnistymisen heti syksyn alussa mahdollisimman laajana. Yhtä tärkeää kuin ensimmäisen vaiheen nopea käsittely on koulutusvakuutuksen jatkon toteuttaminen. Tavoitteenahan on, että ensi vuoden elokuussa neljän kuukauden työttömyyden jälkeen tulisi oikeutus koulutukseen työttömyysturvan tasoisella tuella ja edelleen niin, että vuonna 99 elokuun alusta myös työssäoleville tarjoutuisi mahdollisuus halutessaan siirtyä koulutukseen aikuiskoulutustuella.

Kaiken kaikkiaan lisäsatoksia työttömyyden nopeammaksi alentamiseksi tarvitaan. Tar-

vitaan työn uudelleenjakoa, tarvitaan paikallista aloitteellisuutta sekä kolmannen sektorin mahdollisuuksien hyödyntämistä. Työajan lyhentämisen ja työn uudelleenjakamisen vauhdittamisessa katseet kääntyvät seuraavaan tupokierrokseen ja tulosopimukseen. On perätty laadullisia ratkaisuja tulosopimukselta. Tärkein laadullinen tulos olisi työn uudelleenjakamisen edistäminen ja tätä kautta työttömyyden helpottaminen.

Tämän vuoden budjetissa sovitut veronkevennykset olisi pitänyt kohdentaa enemmän pieni- ja keskituloisille. Tästä on ollut kiistattua eri käsityksiä hallituksen sisällä. Mikäli ensi vuoden budjettia valmistellessa yleensä veronkevennysvaraa syntyy, on se suunnattava nyt pieni- ja keskituloisille.

Työttömyysturvan peruspäivärahan korottaminen, josta on laaja yksimielisyys tässä talossa, on todella toteutettava, ja samoin on aloitettava eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistaminen. Kyllä nyt oikeudenmukaisuuden nimissä pienituloisten, eläkeläisten ja työttömien aseman parantaminen on asetettava hyvätuloisten veronkevennysten edelle. Näin ollen en missään nimessä voi yhtyä siihen käsitykseen, minkä täällä aiemmin ed. Riitta Korhonen esitti, että pitäisi jopa lisäleikkauksilla tehdä varaa veronkevennyksille. Mikäli veronkevennysvaraa yleensä tulee, niin se on kohdennettava selkeästi tätä vuotta oikeudenmukaisemmin.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Uotilan erinomaisen puheenvuoron johdosta haluan lyhyesti kommentoida hänen puheenvuoronsa sitä kohtaa, jossa hän kommentoi ja vertaili valtiontalouden ja kuntatalouden tilanteita.

Näkisin, että niin valtiolla kuin kunnillakin on yhteisvastuu asukkaistaan, siis Suomen kansalaisista, ja vaikka ei olisi kansalaisoikeuttakaan, niin jokaisesta, joka Suomessa asuu. Näin ollen särmän rakentaminen valtion ja kuntien talouden väliin on mielestäni keinotekoista.

Mitä velkaisuusasteeseen tulee, niin Suomen kunnathan voisivat yhteisvastuullisesti maksaa tänään kaikki velkansa pois, jos niin haluaisivat. Mutta poloinen valtio on 81 000 markkaa velkaa jokaista asukastaan kohden, aivan vauvasta vaariin saakka. Valtio on saanut, osittain myös ottanut, sitä vetoapua kunnilta. Kyllä valtiontalous edellyttää ja vaatii sitä jatkossakin. Pitää vain kuuluttaa kaikkia tahoja taloustalkoisiin, myös kuntia edelleen mukaan. Lohdullista on ollut se, että hallitus on ilmoittanut, että enempää kun-

tien valtionosuuksia ei karsita kuin mitä tähän asti on jouduttu tekemään.

Ed. K a r j u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Uotila varsin ansiokkaassa puheenvuorossaan tarttui pääministeri Lipposen eiliseen puheenvuoroon. Omalta osaltani haluan myös todeta, että toivon pääministerille sellaista itsetuntoisuutta, jonka varassa hän voi myös meitä oppositiopuolueen edustajia kunnioittavasti lähestyä. Nimittäin tämä kansainvälinen kilpailu, jonka kourissa myös Suomi on, edellyttää riittävää itsetuntoisuutta ja riittävän korkeaa kansalaisten ja myös poliittisten toimijoiden keskinäistä luottamustasoa.

Sen sijaan ed. Uotila tarkasteli työttömyyttä ja kertoi myös rehellisesti, että ei ole tyytyväinen niihin saavutuksiin, mitä hallituksella on. Tässä suhteessa minä haluaisin rohkaistakin, että on syytä tarttua työelämän rakenteellisiin uudistuksiin voimakkaasti lähikuukausina. Nimittäin työ pakenee ei vain Suomesta, vaan myös Euroopasta. Tällä hetkellä muun muassa Saksassa on hyvin vahva työn Saksassa säilyttämisen ideologia, joka nostaa vahvasti päätään, kun samanaikaisesti saksalainen teollisuus on siirtymässä pois Saksasta, jopa pois Euroopasta.

Jotta pieni Suomi selviytyy tässä työn kilpailussa, meidän on avattava pienyrittämisen polku. toivon, että ed. Uotila on myös tätä polkua avaamassa.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin kiitoksiin, jotka ovat kohdistuneet ed. Uotilan puheenvuoroon. Se oli analyyttinen ja ansiokas.

Mutta olisin tarttunut erääseen asiaan, kun hän valitteli muuttovoittokuntien ongelmia ja niistä muuttaneista ihmisistä johtuvia sosiaalipuolen asioiden hoitoa jne. Onko Suur-Helsingin seudulla ollenkaan ajateltu kuntien yhtymistä, koska maaseudulta, periferiasta katsoen tuntuu oudolta, että kolme kaupunkia on kylki kyljessä ja kun vielä yksi, suurin niistä, kehittää omaa satamaa, jota pidetään yleisesti tarpeettomana, koska satamakapasiteetti maassa riittää, ja edelleen sama kaupunki esittää järkevää ratkaisua metron laajentamiseksi, mutta taas naapurikaupunki ei haluaisi siitä maksaa mitään?

Näin ollen olisin lähettänyt hallitukselle toivomuksen, vaikka ei täällä minkäänlaista ministeriä ole paikalla, että kuntaudistukseen pantaisiin myös valtiolle porkkanan oheen keppi, jota käytetään siinä tapauksessa, kun kuntien liittä-

minen yhteen on järkevää, jos ei kunnallismiesten kaukonäköisyys riitä sen vapaaehtoiseen toimeenpanemiseen. Tällaisia ovat reikäleipäkunnat, kaupunkia ympäröivät maaseutukunnat ja asianomainen kaupunki sekä pienet kunnat, joita meillä on tarpeettoman paljon tulevaisuuden Eurooppaa ajatellen ja verraten moniin muihin Euroopan unionin maihin.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotilan ansiokkaasta puheesta erityisesti panin merkille rakennusalan, jota hän kiitti ja oli huolissaan sen määrärahojen mahdollisesta vähentämisestä. Olen samaa mieltä, että siellä tarvitaan kyllä rahoja ja meillä riittää korjattavaa ja meillä tarvitaan uutta rakentamista. Se on erinomainen työllistämiskonsti samalla.

Mutta sitten muutamia pieniä asioita, joissa olisi voitu tehdä enemmän ja voitaisiin edelleenkin tehdä, joita en ainakaan huomannut ed. Uotilan mainitsevan. Kotitalouksien työllistäminen olisi pitänyt huomioida jo aikaa sitten, toteuttaa sekä verohyvitysmalli että yritysmalli. Kotihoidon tuen palauttaminen entiselleen olisi mielestäni erittäin työllistävää, koska silloin monet äidit jäisivät hoitamaan lapsiaan, aivan mielelläänkin suurin osa. Tässä ei nyt kelpaa vastaukseksi se, ettei naisia pidä ahdistaa kotiin takaisin työttömyyden varjolla. Siitä ei pidä olla kyse. Palvelualan arvonlisäveron alentamisesta on puhuttu täällä kerta toisensa jälkeen, mutta mitään ei ole tapahtunut, vaikka siitä on puhuttu kaksi vuotta; ehkä kauemminkin, mutta itse olen ollut mukana suurin piirtein tuon ajan. Pienyritysten vientiä avustavat verkostot olisivat myös erinomainen asia työllistämisen edistämiseksi.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn ed. Saarisen käsityksiin tästä yleisestä tilanteesta valtiontalouden ja kuntien talouden osalta ja korostan, että kysymys minusta, kun tehdään kriisikuntaluetteloa, koskee tarkoin määriteltyä kuntajoukkoa, joka on todella vaikeuksissa kokonaistilanteesta huolimatta.

Ed. Karjulalle toteaisin, että olen todella samaa mieltä, että näin vahvan hallituksen ja vahvan hallituksen pääministerin ei minunkaan mielestäni tarvitsisi sortua epäasiallisuuksiin vastauspuheenvuorossaan välikysymykseen.

Työelämän rakenteellisesta muuttamisesta ed. Karjulalle toteaisin, että rakenteiden muuttamista tarvitaan, mutta minä kannatan sopimusyhteiskuntaa ja sitä, että niitä rakenteita muutetaan

sopien yhteisymmärryksessä myös työmarkkinajärjestöjen kanssa. Ja kun malleja haetaan, muistutan siitä, mitä ed. Joenpalo totesi, että malleja voitaisiin hakea muualtakin kuin Uudesta-Seelannista, USA:sta tai Englannista. Niitä voitaisiin hakea vaikkapa Tanskasta esimerkiksi työttömyyden hoidon suhteen.

Muuttovoittokuntien ongelma, kuntien koko ja kuntaliitoskysymykset pääkaupunkiseudulla: Olen muistaakseni lukenut jossain vaiheessa, että optimikuntakoko, jossa kaikkein taloudellisimmin palvelut pystytään järjestämään, on jotain 30 000—35 000 asukkaan kohdalla. Siltä osin suurten kuntien yhdistäminen pääkaupunkiseudulla ei tuo taloudellista tehokkuutta. Tällä täytyy miettiä kuntarajat ylittävää yhteistyötä ja mahdollisesti jopa kuntien alueellista kehittämistä esimerkiksi aluedemokratiahommaa kehittämällä.

Kauniainenhan on se kummajainen, joka ilman muuta pitäisi poistaa Suomen kartalta omaa kaupunkinaan Espoon keskeltä.

Rakentamistukien leikkaamisesta olen todella huolissani.

Kotitalouksien työllistämiskokeiluja toivoisin todella mahdollisimman nopeasti saatavan käyntiin, jotta tältäkin osin voitaisiin työttömyyttä helpottaa.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni välikysymys nimenomaan työttömyydestä ja eriarvoisuuden kasvusta on aiheellinen. Tosiasia on se, että niin työttömyyden seurauksena kuin valittujen toimenpiteiden ansiosta kansamme on jakaantumassa yhä selvemmin menestyjiin ja luusereihin.

Hallitushan nimesi itsensä työllisyyden ja yhteisvastuun hallitukseksi, mutta tämä yhteisvastuun hyvä periaate on hallituksen monissa konkreettisissa esityksissä kääntynyt menestyvien itsekkyydeksi. Leikkaukset on kohdistettu miltei poikkeuksetta työmarkkinoiden ulkopuolisiin ryhmiin. Työttömyysturvan leikkaus aloitettiin poistamalla työmarkkinatuki kokonaan tietyltä väestöryhmältä. Sairauspäivärahaa leikattiin vain tulottomilta ja vähätulolisilta.

Tämä linjaus on paitsi epäoikeudenmukaista ja epäinhimillistä myös valtiontalouden kannalta tehoton ratkaisu. Säästöjen painottaminen sosiaaliturvasta kaikkein riippuvaisimpaan väestönsaan heikentää myös niiden toteutumismahdollisuuksia.

Hallituksen linjaus sosiaaliturvan leikkauksissa ja toisaalta verokevennysten painotus ovat

syventäneet juopaa mielestäni ennen kaikkea työmarkkinoiden ulkopuolisten väestöryhmien ja toisaalta ansiotyössä olevien välillä. Perusteluna valitulle linjalle on täällä salissa kuultu monta kertaa lause: työ on parasta sosiaaliturvaa. Valittavasti ministerit ovat tätä lausetta käyttäneet väärässä yhteydessä. Se kävisi kyllä hyvin perusteluna vahvoille työllistämisen- ja työn jakamistoinenpiteille, mutta se saa suorastaan vaarallisen sisällön, kun sitä käytetään perusteluna niiden henkilöiden sosiaaliturvan leikkauksille, jotka eivät pysty tekemään tai jotka eivät saa työtä.

Mielestäni hallitus ei ole riittävän vakavasti ottanut työn jakamisen mahdollisuutta helpottaa nykyistä työllisyystilannetta. Kuitenkin työnsäkäyvien keskuudessa näyttää olevan varsin paljon valmiutta työn jakamiseen. Tämä käy ilmi esimerkiksi suhteellisen tuoreesta Suomen Gallupin kyselytutkimuksesta, joka tehtiin SAK:n tilauksesta. Kyselyn mukaan suomalaisista peräti 74 prosenttia olisi valmis lyhentämään työaikaansa työllisyystilanteen helpottamiseksi, vaikka se merkitsisi palkan alentamista.

Sitkeästi jatkuva työttömyys on kansallinen tragedia, jota vastaan taistelussa tulee ottaa kaikki mahdolliset keinot käyttöön, myös työn jakaminen eri tavoin. Toki työllisyyden parantamisen ensisijainen keino tulee ja tulisi olla uusien työpaikkojen luominen, mutta tämä tie on osoittautunut kyllä toivottoman mutkaiseksi. Talouskasvu on valitettavasti vähentänyt työttömyyttä huomattavasti ennakoitua vähemmän. Ilmeisesti suurin syy tähän on se, että niin kuluttajat kuin työnantajatkin ovat lamavuosien kokemusten jälkeen turhan varovaisia. Kun vasta muutama vuosi sitten jouduttiin irtisanomaan väkeä tuotannollis-taloudellisista syistä, psykologinen kynnys uuden työvoiman palkkaamiseen on suuri.

Tässä valossa tarvitsemme myös vahvoja ja tehokkaita keinoja työn jakamiseen ennen kaikkea sen tosiasian edessä, että kansamme jakaantuu yhä enemmän niihin työntekijöihin, joilla on työtä aivan liikaakin omiin resursseihinsa nähden, ja toisaalta niihin moniin inhimillisiin ongelmiin, joita työttömyydestä seuraa.

Hallitus on kuitenkin edennyt työn jakamisessa varsin rajoitettujen ja pienimuotoisten kokeilujen tiellä, joihin ed. Uotilakin viittasi. Merkittävien ja laajamuotoisten kokeiluhan on ollut työnvuorottelukokeilu, joka on päättymässä tänä vuonna. Vuorotteluvapaan käyttökin on valitettavasti jäänyt odotuksia vähäisemmäksi pitkälti liian alhaisen korvaustason ja toisaalta eräiden

epätarkoituksenmukaisten rajoitusten ja ehtojen vuoksi.

Vuorotteluvapaajärjestelmän jatkamisesta ja kehittämisestä päätetään vielä tämän vuoden kuluessa, ennen kuin kokeiluaika päättyy. Ennakkokeskustelussa on kuitenkin käynyt ilmi, että jotkut tahot pyrkivät jarruttamaan tämän yhteiskunnalle varsin edullisen vuorottelun laajentamista ja ehkä jopa sen jatkamista. Mielestäni tästä rajoitetusta kokeilusta tulisikin päästä jo parannettuun ja vakinaisempaan käytäntöön. Työnvuorottelua ei tarvita enää sen jälkeen, kun viimeinenkin työtön on poistunut kortistosta.

Toinen kokeilu, joka on viime aikoina ollut käynnissä, on kuntasektorin lyhennetyn työpäivän työnjakokokeilu, josta Kemin kaupungissa on saatu erinomaisia kokeiluja. Kokeilulla on tähän mennessä työllistetty 500 henkeä, ja kaikki osapuolet vaikuttavat varsin tyytyväisiltä. Leikkauksien jälkeen jäljelle jääneet kuntien työntekijät ovat saaneet helpotusta työtaakaansa, sairastaminen on vähentynyt ja asiakkaat sanovat palvelun parantuneen. Kokeilu aiotaan nyt laajentaa 20 kuntaan, mutta muun muassa erään sellaisen kunnan edustajana, joka ei tätä kokeilua saanut osakseen, kysyn: Miksi ihmeessä ei koko maahan?

Kotitalouksien käyttämätöntä työllistämispotentiaalia on myös pohdittu koko istuntokauden ajan, mutta vieläkin ei mitään esitystä ole saatu aikaan. Hallitus aikoo hukata tämänkin mahdollisuuden kutistamalla hyvän idean kahdeksi pienimuotoiseksi kokeiluksi. Kokeilujen tielle on lähdetty sen vuoksi, että hallituksen sisällä poliittiset ryhmät eivät ole päässeet sopuun linjasta kotitalouksien työllistämistuessa.

Työllistämiseen ja työn jakamiseen tulisi pyrkiä ripeämmin, rohkeammin ja tehokkaammin. Jokainen hukattu työvuosi on suuri menetys sadoilletuhansille työttömille ja heidän perheilleen. Erilaisiin rajattuihin kokeiluihin jääminen vesittää hyvät ideat.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että pääministeri Lipposen vastaus välikysymykseen oli hämmästyttävä ja hämmästyttävä. Hän aloitti puheensa syyttämällä opposition väitteitä perättömiksi ja tutkimustuloksiin pohjautumattomiksi. Kuitenkin hän itse sortui esittämään tuulesta temmattuja väitteitä, jotka näyttäisivät pohjautuvan lähinnä henkilökohtaisiin kokemuksiin ja tunteisiin. Hän esitti, että nuori ja koulutettu väki muuttaa keskuksiin päästäkseen ahdistavasta poliittisesta tai uskonnollisesta kulttuurista henkisesti avarampaan maailmaan. Voidaan ky-

syä, mihin tutkimukseen tai selvitykseen pääministeri mahtaa perustaa tämän väitteensä ja ajatuksensa. Henkistä ahdistuneisuutta esiintyy varmasti toki niin maaseudulla kuin kaupungeissa, mutta tosiasia on se, että irrallinen, kestävästä arvoista vieraantunut elämäntapa aiheuttaa ahdistusta nimenomaan juurettomissa, muuttovoittoisissa taajamissa. En voi ymmärtää mitään muuta perustetta tällaisen väitteen heittämiselle kuin halun leimata oppositiopuolue keskusta ennen kaikkea, ehkä myös kristillinen liitto, takapajuiseksi maaseutupuolueeksi.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Keskustan välikysymys perustuu uhkakuviin maan kahtiajakautumisesta alueellisesti ja sosiaalisesti. Meillä itäsuomalaisilla on erityistä herkkyyttä alueellisten uhkien suhteen. Koska alueemme on jäänyt kehityksestä jälkeen, koemme tulevaisuuden usein uhkaavana. Itä-Suomen ongelmilla on pitkä historia. Harva ja myöhäinen asutus sekä teollisuuden ja kaupunkien myöhäinen syntyminen ja vain vähäinen perinne vaikuttavat tänäkin päivänä.

Itä-Suomen elinkeinojen kehitykselle oli kaikkien kohtalokkainta Venäjän sulkeutuminen 1917 alkaen. Tärkeä lähimarkkina-alue meni silloin kiinni. Vuonna 1910 Suomen teollisista toimipaikoista 16 prosenttia sijaitsi nykyisen Kuopion, Mikkelin tai Pohjois-Karjalan alueella. Vuonna 1920 osuus oli enää 8 prosenttia. Sillä tasolla on oltu siitä lähtien.

Kehityksen voimistaminen poliittisesti on hädästä. Parasta aluepolitiikkaa ovat olleet alueperusteiset teollisuusinvestoinnit, korkeakoulujen perustaminen Kuopioon ja Joensuuhun, erilaiset tutkimus- ja tuotekehityspanostukset yrityksille ja tietysti liikenteen perusrakennelainvestoinnit.

Juuri tällä vaalikaudella on tehty paljon Itä-Suomen eteen. Itä-Suomi-työryhmän kouriintuntuvat esitykset valtion budjettiin toteutetaan tärkeysjärjestyksessä ja budjetin raamin rajoissa pysyen. Ensi syksynä aloittava Itä-Suomen lääni merkitsee alueen sisäisen yhteistyön lisääntymistä. Nyt valmistellaan erityisesti Etelä-Savoa vai-vaavien reikäleipäseutujen kuntaliitosten vauhdittamista. Samoin maakuntaliittojen työ on saatu hyvään vauhtiin.

Erityisesti on päästävä eteenpäin Venäjän kysymyksessä. Suomi on ollut EU:ssa kiitettävänkin aktiivinen lähialueidemme vakauden ja talouskasvun edistämiseksi EU-ohjelmien kautta. Juuri Venäjän markkinoihin sisältyvä kasvupotentiaalin hyödyntämisessä myös Itä-Suomella

itsellään on paljon annettavaa koko kansataloudellemme.

Arvoisa puhemies! Alueellinen ja sosiaalinen epävarmuus leviää, jos sitä levitetään. Massatyöttömyys, joka on nyt tosin hitaasti alenemassa, syntyi 90-luvun alussa. Silloin Suomen asioita johti Esko Ahon hallitus. Muuttoliike kehitysalueilta kohti Etelä-Suomea nousi nykyisiin lukuihinsa jo vuonna 94, jolloin kepu oli vielä päähallituspuolue.

Muuttoliike kuuluu nousukauteen, ei siitä kehtään tarvitse syyttää, kaikkein vähiten niitä ihmisiä, jotka paremman elämän ja työn perässä muuttavat taajamiin. On kuitenkin tarpeen kehittää nimenomaan maakuntien omien keskusten elinvoimaisuutta työpaikkojen tarjoajina, jotta muuttoliikkeen ei tarvitse suuntautua vain yhteen suomalaiseen keskukseen, pääkaupunkiseutuun tai jopa valtakunnan rajojen ulkopuolelle, kuten esimerkiksi 70-luvulla tapahtui.

Maakuntien omien keskusten valmistamisen katsannossa keskustan aluepoliittinen linja on mielestäni näköalatonta. Maakuntien uudet työpaikat syntyvät palveluiden ja teollisuuden pk-yrityksiin, eivät maatalouteen. Ei maataloutta silti romuteta, sitähan tarvitaan. Uskon, että suomalainen maatalous pärjää myös jatkossa. Nuoret tuottajat ottavat ennakkoluulottomia askeleita ja selviävät varmasti markkinoilla. Maatalous on vain itse vähentänyt palveluksensa olevaa työvoimaa jo 150 vuoden ajan.

Maakuntien elinkeinojen nousu ei voi jatkosakaan tapahtua millään maatalousvetoisesti. Emme me maakunnissa halua elämämme museoimista tai pysäyttämistä vaan tarvitsemme edellytyksiä luoda maakuntiin uusia työpaikkoja. Suomen aluepolitiikan pitää perustua maakuntien keskusten omien vahvuuksien kannustamiseen. Keskuksista hyvinvointi säteilee myös ns. syrjäiselle maaseudulle. Maakuntien keskuksissa tarvitaan panostusta koulutukseen ja hyviä palveluita asukkaille. Esimerkiksi Etelä-Savo on jäänyt jälkeen osin sen takia, että sen keskusseutu on hallinnollisesti liian hajanainen. Valtion aloitteellisuus reikäleipäseutujen liitoksissa on täysin perusteltua, kuten ed. Vähänäkkikin ilokseni vähän aikaa sitten totesi.

Arvoisa puhemies! Talouspolitiikan ja tasaisen aluekehityksen yhteydestä on puhuttu paljon. Lähinnä näkemys on ollut se, että koska julkinen talous on kireällä, aluepoliittisiin tukiin ei ole varaa ja alueet sen takia kärsivät. Tämä on sinänsä johdonmukaista, mutta se ei ole koko totuus. Pitäisi todella kysyä, onko viime vuosi-

kymmeninä noudatetun talouspolitiikan ja aluepoliittisten tukien tarpeen välillä yhteyttä.

Talouspolitiikkamme on ollut 20-luvulta lähtien ja erityisesti sotien jälkeen mitoitettu sillä tavoin, että se on tukenut teollistumista ja erityisesti suurten yksiköiden vientiteollisuutta, mikä sinänsä on ollut järkevää ja tarpeellista. Suurteollisuus on kuitenkin keskittynyt ennen kaikkea maamme länsi- ja eteläosiin luonnollisista syistä, jota liittyvät kuljetusyhteyksiin.

Korkea korkotaso, nopea inflaatio ja jatkuva rahan ulkoisen arvon veivaaminen — talouspolitiikkamme perinteiset tunnusmerkit — ovat tehneet pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan usein kohtuuttoman vaikeaksi maassamme. Pienten teollisuus- ja palveluyritysten osuus on Suomessa kovin alhainen, jos sitä verrataan esimerkiksi muihin EU-maihin. Nyt, kun talouspolitiikan linja on olosuhteiden pakostakin muutunut, korot ovat alhaalla, valuutta on vakaata ja inflaatio hidasta, pk-yritysten toimintaedellytykset vahvistuvat talouspolitiikan vaikutuksesta.

Alueellisesti on historiasta nähtävissä, että pk-yrityksillä on taipumusta sijoittua huomattavasti moniarvoisemmin ympäri Suomea kuin teollisuuden suuryrityksillä. Tässä mielessä nyt noudatettava talouspolitiikka, jolla pyritään kustannustason hallintaan, jopa sen alentamiseen, tuotantee sellaista kehitystä, että eri osissa maata syntyy nykyistä enemmän työllistävää pientä yritystoimintaa. Kun yritysten toimintaedellytykset paranevat kaikkialla Suomessa, ne paranevat suhteellisesti ottaen eniten siellä, missä kehitys on ollut hidasta. Erityisesti kireän julkisen talouden oloissa on toisaalta oltava tarkkoja aluepolitiikassakin. Suorista tuista on aivan oikein suuntautua vastikkeellisiin ja ei aineellisiin panostuksiin.

Arvoisa puhemies! Yhteiseen valuuttaan valmistautuvassa Suomessa on keskusteltu erilaisen puskureiden tarpeesta. Valtion budjetin ja vientiyritysten puskurirahastojen lisäksi on puskurina mielestäni nähtävä myös tasainen aluekehitys. Elinkeinotoiminnan voimakas keskittyminen vain Etelä-Suomeen tekisi Suomen aluerakenteen hyvin haavoittuvaiseksi, koska talouden taantumavaiheessa yrityksillä ja työvoimalla on pyrkimystä siirtyä lähemmäs sisämarkkinoiden ydintä. Siinä siirtymispaineessa välttämättä valtakunnan rajakaan ei olisi mikään erityisen suuri este.

Tästä syystä Suomea olisi kehitettävä usean keskuksen maana. Maakuntien keskusten yritystoiminnan edellytysten vahvistaminen laajassa

mielessä on poliittinen linja, jossa maakuntien ja koko kansantalouden edut yhdistyvät.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitamielinen sanoi puheenvuorossaan, että maatalouteen ei luoda uusia työpaikkoja, antaen ymmärtää, että keskusta olisi vaatinut sellaista. En ole kuullut keskustan puheenvuoroissa vaadittavan maatalouteen uusia työpaikkoja vaan entisten työpaikkojen säilyttämistä maataloudessa ja sitä myöten elintarvikeketjussa, joka kaiken kaikkiaan työllistää satojatuhanisia ihmisiä.

Kun ed. Viitamielisen kanssa olemme samaa mieltä siitä, että pk-yritysten rooli on aivan oleellinen työllistämislle, mielestäni Emu-työryhmään olisi pitänyt kutsua myös yritystalouden professori, koska siellä oli muuten leegio hyviä, asiantuntevia professoreita mutta tämän erikoisalan professori sieltä puuttui.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että uusien työpaikkojen luominen maatalouteen on mahdoton tavoite, niin tosiasiaa historian valossa myöskään nykyisiä työpaikkoja ei voitane säilyttää. Maatalous on, kuten kaikki tilastot kertovat, vähentänyt itse omassa palveluksessaan olevan työvoiman määrää koko tunnetun ajan, 150 vuoden ajalta on ihan luotettavia tilastoja olemassa.

Pk-yritysten toimintaedellytysten arvioimisesta Emu-maailmassa olen samaa mieltä, mutta työryhmässä ei ole välttämättä mitään ikään kuin etujärjestöjen edustusta mukana, mikä ei ole kovin suuri ongelma. Meillä on vielä vuosi aikaa sekä arvioida Emu-vaikutuksia että valmistautua päätöksentekoon.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Valitettavan vähän väkeä on paikalla.

Puutun vain pääministeri Lipposen puheen sivulla 5 kirjattuihin lausumiin, joihin on jo aikaisemminkin puututtu, mutta se on merkittävä sivu minun ajatuksenjuoksussani. Yritin eilisen illan kuluessa selvittää, voivatko mainitut rivit olla pääministerin itsensä kirjoittamat vai onko taustalla haamukirjoittajia. Ei ollut haamua eikä kuuluisaa luurankoakaan, vaan olen saanut sellaisen käsityksen, että juuri sivu 5 on ominta pääministerin ajattelussa. Valitettavaa. En voi kuin edelleenkin ihmetellä asiaa.

Kun Suomessa tulee valituksi pääministeriksi, ei se tapahdu niin, että valitsijat tempaavat raitiovaunu seiskasta sattumanvaraisesti miehen tai

naisen ja ilmoittavat hänelle, että hänet on arvottu tuleviksi neljäksi vuodeksi Suomen pääministeriksi. Näin se ei tapahdu. Henkilö, joka tähän korkeaan tehtävään asetetaan, on varmasti merkittävästi paremmin yhteiskuntaa tunteva, hyvän koulutuksen ja kokemuksen omaava henkilö. Heissä on aina ollut ja on edelleenkin jotakin sellaista, mikä tekee henkilöstä pääministerin.

Kysymys kuuluu: Miksi pääministeri Lipponen ei usko, että hänkin on hyvä ja pätevä pääministeri? Hän on toki erilainen kuin edelliset pääministerit, mutta miksi hänen itsensä pitäisi olla siitä jatkuvasti huolissaan? Kun tekee hyvää työtä ja kun sen vielä itsekkin uskoisi, asia on aivan kunnossa. Pääministeri Lipposen sivun 5 lausunnot kuitenkin todistavat sitä, miten epävarma pääministeri on itsestään.

Miksi hänen pitää toistuvasti mollata maaseutua? Miksi ne kunnat, joissa on keskustalaisia eniten, ei enemmistöä mutta valtuustossa ehkä eniten valtuutettuja, ovat jotenkin huonompia kuin muut Suomen kunnat? En ole keskustalaisten kuullut puhuvan vähättelevään, loukkaavaan äänensävyyn sosialidemokraattisjohtoisista tai kokoomusjohtoisista kunnista. Emme me keskustalaiset jaa kuntia ja alueita vuohiin tai lampaisiin sillä perusteella, keitä kuntalaiset ovat halunneet kuntansa johtoon valita. Näin emme todellakaan tee.

Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla ns. ylikunnallisiin liittoihin keskustan hyvällä tulella valittiin tänä vuonnakin niin sosialidemokraatteja kuin kokoomuslaisiakin puheenjohtajia eri tehtäviin, oli sairaalapiiriä ja maakuntahallintoa jne. Näin tehtiin siitäkin huolimatta, että keskustasta olisi voinut vaalimatematiikkaa käyttäen jyrätä lähes kaikki puheenjohtajanpaikat itselleen. Mitenkä hallituspuolueet ovat käyttäytyneet täällä etelässä keskustaa kohtaan samoissa valinnoissa? Keskusta on saanut tuskin ne paikat, jotka ovat heille kuuluneet vaalien perusteella. Mitään paikkaa ei keskustalle ole annettu siinä mielessä kuin pohjoisessa, että olisi tasapainotettu yhteistä päätöksentekoa.

Miksi pääministeri Lipponen ei usko itseensä, vaan hänen pitää pilkata pohjoisia ihmisiä jopa seuraavasti: "Entä miksi nuori ja koulutettu väki muuttaa keskuksiin? Varmaankin työn perässä, se on aivan totta. Mutta yhtä lailla päästäkseen usein ahdistavasta, yksipuolisesta, tarkoitan siis muun muassa poliittisesti tai uskonnollisesti yksipuolisesta kulttuurista henkisesti avarampaan maailmaan". Tässä herra pääministeri arvosteli ihmisiä jopa siitä, että heidän ympäristössään on

uskovaisia ihmisiä. Sekö on pahasta, että ihminen uskoo johonkin suurempaan, johonkin, johon ihmisen käsityskyky ei välttämättä yllä? Etelä-Pohjanmaalla on paljon körttiläisyyttä. Onko sillä mitään merkitystä sille — siis körttiläisellä uskonnolla — että Vaasan läänissä on muun muassa itsemurhia puolta vähemmän kuin keskimäärin Suomessa ja monin verroin vähemmän kuin isoissa asutuskeskuksissa Tampereella, Helsingissä ja Turussa?

Pääministeri Lipponen ei ole tainnut tutustua viimeisten kunnallisvaalien tulokseen, kun hän yrittää väittää, kuinka keskustalaiset päättäjät itse ovat valtakirjansa Pohjois-Suomessa kirjoittaneet. Oulun läänissä taitaa, eikä taida, vaan jokaisessa kunnassa on keskustalla eniten valtuutettuja. Muun muassa Oulussa keskustaryhmä on suurin 13:lla valtuutetulla ja niin on myös kohtuullisen suuressa kaupungissa Kajaanissa.

Keitähän ne oululaiset 9 000 äänestäjää olivat, jotka antoivat vaaleissa äänensä keskustalle? Oulussa lienee vain muutamia kymmeniä tai ehkä satoja maataloudesta toimeentulonsa saavia henkilöitä, joten keskustaa ovat äänestäneet juuri vastoin pääministerin lausumaa Oulun palkansaaajat ja veronmaksajat. Tämäkin viittaus veronmaksajiin jollain tapaa antaa ymmärtää, niin kuin maanviljelijät eivät maksaisi veroa. Toki on myönnettävä, että keskustalaiset keräsivät ääniä muittenkin puolueitten riveistä, mutta sehän ei ole välttämättä ihan keskustan oma syy.

Keskusta siis kantaa juuri esimerkiksi huolta myös kaupungeista eikä se huoli ole teko-pyhää, kuten pääministeri julistaa. Vain yksi esimerkki siitä, onko Oulussa, 110 000 asukkaan kaupungissa, kiinnostusta keskustan politiikkaan. Viime vappuna, oikeastaan vappuaattona, kello 17 aikaan oli Oulun Rotuaarille kokoontunut ainakin 3 000 ihmistä kuulemaan keskustan sanomaa. Puhujana oli muun muassa puheenjohtaja Aho ja allekirjoittanut sai pitää ns. lämmittelypuheenvuoron.

Minun mielestäni väkimmää todistaa jotain keskustan kannatuksesta isossa kaupungissa. En tiedä, paljonko vappupäivänä väkeä oli kuulemassa ministeri Jaakonsaarta, mutta tuskin enempää — en väitä, että siellä olisi ollut vähempääkään, mutta sitä lukua en todellakaan tiedä. Vasemmiston marssi keräsi enää 160 marssijaa, kun heidän määränsä vielä vuosi sitten oli 400 ja pari vuotta sitten yli tuhannen henkilöä. 20 vuotta sitten oli 4 000—5 000 henkilöä. No, tämä ei välttämättä todista sitä, että vasemmistopuolue

olisi menettämässä kannattajiaan; ehkä tämä marssiminen on vain pois muodista.

Olisi mielenkiintoista kuulla, mistä herra pääministerin suoranainen viha maaseutua kohtaan juontaa. Kun se kerrottaisiin avoimesti, hän itse kertoisi sen, niin yhteistoiminta sitä myötä voisi joskus parantua. Ei yhteistoiminta voi olla sitä, että ensiksi maaseutu ja keskusta runtataan maanrakoon ja sitten muka vilpittömästi esitetään, josko voitaisiin ryhtyä neuvottelemaan yhteisistä, valtakunnan kannalta tärkeistä asioista. Ei voi ensin potkia kansalaisen toista puolta ja sitten sanoa, että ollaan tästä lähtien kavereita ja taas potkitaan sen jälkeen — noin kuvaannollisesti.

Tähän kaikkeen olisi ensimmäinen apu se, että herra pääministeri itse uskoisi, että hän on aivan hyvä pääministeri. Ei hänen tarvitse sitä mitenkään todistella, koska se todistus johtaa vain edellä kuvattuihin vaikeuksiin muun muassa keskustan kanssa.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En lähde oikomaan ed. Myllyniemen itselleen laatimia käsityksiä herra pääministeristä. Mutta olisin kajonnut tähän, kun hän sanoi, ettei hän tiedä, miten Etelä-Suomessa kohdellaan vähemmistöryhmiä kuntayhtymissä nykyisin. Voin ainakin oman maakuntani Kymenlaakson osalta todeta, että kyllä siellä nimenomaan erittäin suurpiirteisesti jaellaan näitä puheenjohtajuuksia niin yhtymäkokouksen kuin tämän hallituksenkin osalta. Voin kertoa pitemmältä aikaväliltä, kun olin seutukaavaliiton liittohallituksessa 15 vuotta, että siellä oli aina yksi kolmesta puheenjohtajasta keskustasta, vaikka ei olisi välttämättä voima likikään siihen yltänyt.

Mitä tulee tähän, ettei vasemmistoliitto sen paremmin kuin sosialidemokraatitkaan joka paikkakunnalla ole marssineet. Marssiminen on erittäin tehokas mielenosoituksen muoto silloin, kun se katsotaan aiheelliseksi. Mutta kun tällä hetkellä, nyt tässä Suomen kuntoonpanohallituksessa ovat edustettuina nämä molemmat ryhmät, niin vasemmistoliitto kuin sosialidemokraatitkin, niin käytämme sitä voimaamme hallituksessa ja siellä näytämme.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon aivan hyvin, että ed. Vähänäkin edustamalla alueella näin on menetelty. Mutta kyllä esimerkiksi Päijät-Hämeessä ja muuallakin on ollut valitettavasti sellainen käy-

täntö, että keskusta ei ole saanut mitään paikkaa, jos ei heillä ole ollut sellaista vaalimenestystä, että olisi näin todellakin väkistenkin toteutunut. Mutta hyvä on, jos Kymenlaaksossa menetellään näin kohteliaasti.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä en pääministeri Lipposta nyt runttaisi ihan niin lattianrakoon. Minä olen häntä pitänyt aina karismaattisena puhujana, jolla on hyviä oivalluksia, nahkurin orret sun muut, jotka jos ajatellaan oikein asiallisesti, eivät nyt ketään teloneet eikä teloittaneet, mutta ihan persoonallinen näkemys. Tämän hänen näkemyksensä poliittisesta ja uskonnollisesta paineesta tai tällaisista haitoista tietyllä alueella minä kyllä hyvin käsitän, mitä hän sillä tarkoittaa. Ehkä näistä poliittisista paineista ja tästä en niin tiedä, koska olen niin vähän keskustan tupailloissa ollut puhumassa; en, minäkalainen synkkä hiljaisuus siellä on. Mutta tämä uskonnollinen puoli tietysti hänen ajatuksiinsa tuli lähinnä niistä lahkolaistarkastajista, jotka tuolla tietyllä alueella vielä viimeisiin asti ovat kulkeneet iltaisin tarkastelemassa, ettei sisar tai veli mahdollisesti ole päässyt piilottamaan televisiota johonkin sänkynsä nurkkaan ja katselemaan sitä. Kyllähän tämä tietysti paikkansa pitää tältä osin.

Mitä siihen muuhun paineeseen tulee, niin kyllä tämä ahdistus alkaa vaikuttaa tuolla maaseudulla, jos on kylässä esimerkiksi kuusi taloa, joista iltaisin paistaa ikkunoista valot, ja siinä muutamana kuukauden välein yhdet valot lopullisesti sammuvat, kunnes sitten viimeisenä tämä kaveri jää yksikseen sinne kylään ja siitä huolimatta joku uskonlahkon tarkastaja tulee ikkunan takaa katselemaan, etteihän siellä vaan televisiota katsella, eli kyllä nämä nyt vähän paikkansakin pitävät tietysti nämä Lipposen puheet. Mutta se siitä, mielestäni siihen nyt on kiinnitetty vähän turhan paljon huomiota. Ed. Myllyniemi raapii päätään. Hän varmaan tietää alueen, jota minä näissä uskonasioissa tarkoitan.

Rouva puhemies! Hyvistä lupauksista huolimatta täällä on palattu näissä keskusteluissa aina uudelleen ja uudelleen 80-lukuun, sinipunahallitukseen ja sitten Esko Ahon hallitukseen ja sillä tavalla väitetty nimenomaan hallitusryhmien taholta, että Esko Ahon hallitus vuosilta 91—95 olisi suuri syyllinen näihin asioihin. Mielelläni en näihin palaisi, mutta oikeastaan on pakko. Oikeastaan ensimmäisen tuollaisen sysäyksen tähän, että minä aion tästä käyttää puheenvuoron, antoi ed. Virtanen, kun hän totesi, että 90-luvun

alussa keskusta teki vaalibudjetin. Hän tarkoitti tietysti vuoden 91 budjettia. Sitähän ei keskusta tehnyt lainkaan, vaan sen tekivät sosialidemokraattinen valtiovarainministeri Louekoski ja sinipunahallitus aikanaan. Se oli todella vaalibudjetti ja täydellinen kupla, mutta siitä ei voi keskustaa syyttää.

Ihan lyhyesti vielä, jos palataan vielä tähän asiaan ja selvitetään, miten Suomi on tässä pitkässä juoksussa edennyt, niin paineet Suomen talouteen ovat syntyneet ennen 80-lukua — käytän jälleen sanaa pitkässä juoksussa. Pitkässä juoksussa ovat tulleet erilaiset taloudelliset paineet ja sitten ne aktivoituivat räjähdysherkiksi sinipunahallituksen aikana 1987—1991, jolloin eräänlainen hullu rahatalous aiheutti sen, että yhteiskunnassa paineet kasvoivat. Sitten 90-luvun alussa maan talous romahti.

Ensimmäisenä tämän romahduksen aavisti silloinen sinipunahallituksen valtiovarainministeri Liikanen, joka viekkaana kaverina lähti lätkimään ja jätti salkkunsu aina kaikkiin asioihin kykenevälle Matti Louekoskelle, joka otti valtionvarainministerin tehtävät. Ja Louekosken tehtävänä sen jälkeen, kun hänkin näki, mihin maa on menossa, oli vain peitellä sitä, ettei ennen vaaleja tulisi selville, mihin maa on viety, ja tehdä sellainen budjetti, joka peittäisi tällaiset tulevat ongelmat, ja pitää tämän kaiken salassa. Näin hän pystyi tekemäänkin. Louekoski teki säällisen budjetin vuodelle 1991. Kaikki olivat pahaa aavistamattomia siinä vaiheessa, kun keskusta saavutti veret seisauttavan vaalivoittonsa ja alkoi tehdä uutta hallitusta tähän maahan vuodesta 1991 alkaen.

Kovin herätti kiinnostusta se, miksi sosialidemokraatit eivät olleet halukkaita edes hallitusneuvotteluihin, he kieltäytyivät neuvotteluistaikin, selittivät vaalitappiolla tätä. Se oli muutama paikan vaalitappio, sillä ei ollut mitään merkitystä, mutta totta kai valtiovarainministeri Louekoski oli puoluejohtaja Paasiolle sanonut, että alkää missään tapauksessa menkö lähellekään hallitusneuvotteluita. Maa on menossa seläiseen taloudelliseen kriisiin, että siihen soppaan ei kannata käsiään pistää. Ja näin kävi. Ette te sosialidemokraatit ole pystyneet millään selittämään, miksi ette tulleet 1991 hallitusneuvotteluihin. Se johtui juuri tästä tulevasta katastrofista, johon sinipunahallitus oli tämän maan talouden tietyllä tavalla aktivoitunut, tähän romahdukseen, mikä oli tulossa. Kokoomus tuli mukaan. En tiedä, tiesivätkö tulevaisuudesta vai oliko hallituskipeys niin suuri pitkän pannassa olon jäl-

keen, että he halusivat olla mukana. Se on tietysti heidän asiansa.

Näin ollen, kun Ahon hallitus aikanaan perustettiin ja se otti Louekosken tekemän budjetin käsittelyynsä, niin alussa näytti hyvältä, mutta jo heinäkuussa 1991 nähtiin, että vähintään 12 miljardia markkaa tämä budjetti on alijäämäinen. Siis suuri kupla poksautti jo siinä vaiheessa, se kupla, jonka vuoksi sosialidemokraatit eivät olleet suostuneet edes hallitusneuvotteluihin. Sen jälkeen alkoi keskustan ja kokoomuksen kujanjuoksu, ja voidaan vain sanoa, että jos ei olisi ollut niin hyviä vetäjiä kuin olivat Aho ja erityisesti Viinanen, niin Suomelle olisi käynyt ohraisesti 1993 helmikuussa, jolloin Kansainvälinen valuuttarahasto oli ottamassa Suomen taloudenpidon haltuunsa.

Mutta siitä selvittiin vain, ja silloin aikanaan, kun lähestyttiin seuraavia vaaleja 1995, niin sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto, jotka eivät olleet kuin repineet koko ajan Ahon—Viinasen hallituksen toimia, silloin olivat tietysti saavuttamassa vaalivoiton, sehän on selvä asia. Mutta Ahon hallituksen tehtävänä oli muurata Suomen talouden perusteet uudelleen ja se tehtiin. Kun katsotaan, missä kunnossa Suomen talous oli 1995 keväällä verrattuna siihen, mihin tilanteeseen se oli joutunut 1991 syksyllä ja 1992 alkuvuodesta ja siitä eteenpäin, niin voidaan vain puhua ihmeestä siinä, miten tämä talous pystyttiin pitämään koossa ja saamaan uudelleen nousujohteiseksi.

Vuoden 1995 alkupuolella kansantuotteen kasvu oli 6—7 prosentin luokkaa, se oli huikea, meillä korot olivat alhaalla, inflatio oli lähes nollassa. Vaihdotase, joka Ahon aloittaessa oli ollut 20 miljardia markkaa miinuksella, oli 20 miljardia markkaa plussalla. Tällä tavalla oli Ahon hallituksen aikana nostettu tämä maa täydellisestä kaaoksesta uudelleen ylös uuden kasvun jalustalle. Siinä vaiheessa sosialidemokraatit olivat kyllä valmiita lähtemään hallitukseen ja keskustaa siihen ei hyväksyttykään. Vasemmistoliittokin näki, että nyt, jos koskaan, mennään vallan portaille. Nyt on talous niin hyvässä nousussa, että nyt otetaan tästä potti, samoin vihreät; kaikki olivat valmiit juoksemaan vallan portaille siinä vaiheessa. Keskustaa siihen ei huolitettu, sitä joka oli tämän maan nostanut kadotuksen partaalta.

Mutta huonosti kävi sosialidemokraattisen hallituksen, sateenkaarihallituksen. Välittömästi sen jälkeen, kun se oli aloittanut toimintansa vuoden 1995 keväästä alkaen, maan talous not-

kahti pahasti. Kansantuotteen kasvu ja tuotanto putosivat 1—2 prosenttia, joka on huima pudotus siitä, mitä se oli vuoden 1995 keväällä, jolloin myös työttömyys oli lähtenyt voimakkaaseen laskuun.

Lipposen hallitus ei ole onnistunut näissä asioissa missään. Se on vasta nyt alkanut kahden vuoden jälkeen saada Suomen talouden edes jonkinlaiselle nousu-uralle, sellaiselle nousu-uralle, millä se Ahon hallituksen jäljeltä oli jo vuonna 1995 keväällä. Ihmiset eivät ole niin tyhmiä kuin me luulemme, he ovat tämän asian nähneet. He katsovat asiaa pitkässä juoksussa, ja nyt se nähdään poliittisissa gallupeissa. Keskustaan luotetaan ja keskusta tulee varmasti vuonna 1999 taas ottamaan hallitusvastuun, mutta niin huonosti tämä huono hallitus ei asioita saa menemään, että se joutuisi lähtemään niin huonolta pohjalta kuin Ahon hallitus joutui lähtemään vuonna 1991. Seuraava hallitus pääsee lähtemään huomattavasti paremmalta pohjalta, niin huonosti tämä maa ei näitä asioita hoida.

Siis Lipposen hallitus niistä lähtökohdista, mistä se lähti vuoden 1995 keväällä liikkeelle, on suorastaan taantunut lukuun ottamatta aivan viime kuukausia, jolloin se on päässyt suunnitteleen samalle kehitys- ja kasvutasolle, mikä oli Ahon hallituksen loppuaikoina. Mutta Ahon hallituksen aikana tämä maa pelastettiin ja suomalaiselle taloudelle muurattiin uudet pohjat, siitä piti olla hyvä jatkaa. Näin se on, ed. Vähänäkki. Älkää olko surullisen näköinen, elämä on tällaista. Täytyy se jossakin vaiheessa sanoa.

Näin ollen olisi parempi, kun tämän hallituksen jäsenet eivät moittisi Ahon hallitusta kaiken pahan a:ksi ja o:ksi. Ongelmat ovat syntyneet, kuten sanoin, pitkässä juoksussa, aktivoituivat sinipunahallituksen äärettömän onnettoman talouspolitiikan ansiosta. Tilanne romahti heti keskustaa—kokoomus-hallituksen alkuaikoina vuodesta 91 eteenpäin. Se romahti syliin. Keskusta kasasi ja korjasi asiat hyvälle pohjalle nykyiselle hallitukselle. Nykyinen hallitus ei ole pystynyt tekemään asian hyväksi mitään. Jos tämä hallitus olisi onnistunut, meidän ei tarvitsisi tässä vaiheessa enää ottaa lisää velkaa. Sitä otetaan nyt kuitenkin 30 miljardia markkaa vuodessa. Se osoittaa, että hallitus on täysin epäonnistunut toimitaan.

Toivottavasti seuraava hallitus vuodesta 99 eteenpäin keskustan johdolla jälleen saa tämän maan sellaiselle kasvu-uralle, että meillä on jotakin tulevaisuuden toivetta. Minä olen rivikan-sanedustaja enkä ole enää silloin mukana

asioissa, mutta totean, että varmasti paras ratkaisu tälle maalle kuitenkin riitojenkin jälkeen olisi se, että tätä kasvu-uraa vuodesta 99 tekisivät sosialidemokraatit ja keskusta yhdessä vanhan punamultahallituksen malliin. Siihen saakka Suomessa meni hyvin, kunnes luovuttiin punamultasysteemistä. Vuonna 87 kun tuli sinipuna, tuli romahdus. Sen jälkeen ei ole ollut enää kunnon politiikkaa tässä maassa. Nyt kannattaisi kokeilla punamultajärjestelmällä.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ympäristöministeri Haavisto: Arvoisa puhemies! Vielä keskustelun näin myöhäisessä vaiheessa ajattelin puuttua muutamiin täällä käytettyihin puheenvuoroihin. Nimittäin muun muassa edustajat Kallis, Malm, Rask, Komi, Ranta-Muotio ja Nikula ovat käsitelleet luonnonsuojelukysymyksiä ja muun muassa Natura 2000 -ohjelmaa myös aluepolitiikan näkökulmasta. On tietysti hyvä, että myös luonnonsuojeluasioita on keskustelussa muistettu, mutta ehkä omasta puolestani haluan täsmentää muutaman tiedon ja näkökulman, joita tässä keskustelussa on tullut esille.

Ympäristöministeriöhan on alueellisten ympäristökeskusten esityksiin perustuen valmistellut esityksen Suomen Natura 2000 -ohjelmasta. Se on parhaillaan kaksi kuukautta pitkällä kuulemiskierroksella siten, että kesäkuun alussa kuuleminen päättyy, ja Natura 2000 -alueiden kartat ovat esillä kaikissa kunnissa ja kaikissa alueellisissa ympäristökeskuksissa lausuntoja varten. Kun lausunnot ja kommentit on ohjelmaan saatu, niin kesän mittaan ja alkusyksystä näistä kootaan valtioneuvoston käsiteltäväksi Suomen lopullinen Natura 2000 -ehdotus.

Täällä muun muassa ed. Kallis puheenvuorossaan kiinnitti huomiota siihen, että pitäisi asettaa jokin raami tai raja luonnonsuojelulle. Hän pelkäsi ylilyöntejä ja ehdotti raamiksi 6—7 prosentin tasoa. Voin kertoa ed. Kallikselle, että jo olemassa oleva taso tällä hetkellä Suomessa ylittää tämän hyvin selvästi. Riippuen vähän tilastointitavasta ollaan selvästi 7—8 prosentin nurkilla.

Kuten aiemmissa keskusteluissa on käynyt ilmi, Natura 2000 -ehdotukseen kuuluu monia sellaisia alueita, jotka eivät missään mielessä ole perinteisiä luonnonsuojelualueita eivätkä sellaisiksi tule muuttumaankaan, vaan jotka esimer-

kiksi EU:n lintudirektiivin tai elinympäristödirektiivin mukaisesti säilytetään sellaisina, että ne tarjoavat joillekin lajeille edelleen elinmahdollisuuksia. Muun muassa aukeat niityt tai pellot ovat tällaisia alueita. Ne edelleen voivat olla esimerkiksi viljelykäytössä tai nykyisessä käytössä, mutta jos joku sitten haluaisi niitä metsittää tai muulla tavalla muuttaa kokonaan luontotyyppiä, niin tällöin Natura ohjelma astuisi kuvaan mukaan. Sen suurempaan luonnonsuojeluun tai suurempiin rajauksiin ei Natura 2000 esimerkiksi tällaisille alueille aseta vaatimuksia.

Samoin Suomen Natura-ohjelmaan on valmisteltu vesiensuojeluasioita. Sellaisia alueita kuin Puruvesi on voitu ottaa mukaan, eteläisestä Suomesta esimerkiksi Sipoonjoki ja muita virtaavia vesiä, joita perinteisesti meillä ei ole ollut suojeluohjelmien piirissä. Natura ei myöskään näiden vesien käyttöön, ei virkistykseen, ei asumiseen niiden äärellä, tuo sellaisia muutoksia, jotka olisivat tässä mielessä millään tavalla merkittäviä, joten oma kommenttini nimenomaan julkisuudessa käydyistä Natura-keskusteluista on sellainen, että tässä on ollut vähän ylilyöntejä myös kritiikissä ja peloissa siitä, mitä Natura-ohjelma Suomessa aiheuttaa.

Samoin puheenvuoroissa on kannettu huolta rahoituksesta. Tämä on aivan oikein. Muistuttaisin eduskunnan mieliin viime kesänä hallituksessa tehdyn päätöksen ns. vanhojen luonnonsuojeluohjelmien rahoittamisesta 3,2 miljardin markan kokonaispääöksellä, joka kattaa seuraavan kymmenen vuoden ajan. Tässä päätöksessä oli jo otettu huomioon silloin jo valmistelussa olevan Natura-ohjelman kustannukset, jotka arviolta ovat noin 200 miljoonan markan luokkaa, siis lisäkustannukset, mitä Natura-ohjelmasta aiheutuu. Näissä raameissa ympäristöministeriö ja valtioneuvosto tätä ohjelmaa nimenomaan tulevat käsittelemään.

Uusia alueita, kuten keskustelussa on mainittu, on alle 5 prosenttia. Monet uusista alueista perustuvat juuri sellaisiin kohteisiin, joihin asken viittasin ja joissa tällainen, voi sanoa, perinteinen kova tai tiukka tai hyvin rajaava luonnonsuojelu ei tule edes kysymykseen.

Täällä on myös ehkä yleisemmin joissakin puheenvuoroissa kannettu huolta siitä, ollaanko EU:ssa liian aktiivisia ympäristönsuojelun suhteen. Suomihan on kohdannut EU:n ympäristövaatimuksia muun muassa juuri Natura-ohjelman valmistelussa ja myös nitraattidirektiivissä, johon täällä joissakin puheenvuoroissa on viitattu. Itse pidän hyvänä sitä, että EU:ssa, voisi sa-

noa, viimeinkin on ryhdytty kiinnittämään huomiota luonnonsuojelu- ja ympäristönsuojelukysymyksiin. Pidän tietyllä tavalla Suomen kunniasiana sitä, että me omat velvoitteemme ja meille asetetut vaatimukset voimme hyvin EU:ssa täyttää, ja näin tilanne varmasti onkin.

On joitakin maita, joissa luonnonolosuhteitten takia esimerkiksi suojeluprosentit ovat Suomea paljon suurempia. Kreikka on esittänyt 17 prosentin luokkaa olevan ohjelman Naturaan, Italia 12 prosenttia jnp. Mutta kyllä me aivan hyvin, sanotaan nyt, tässä pohjoismaisessa sarjassa Ruotsin ja Tanskan vertailulukuihin omilla esityksillämme pääsemme. Kuten sanoin, hyvin pitkälle ne perustuvat jo olemassa oleviin ja tehtyihin päätöksiin ja jo järjestettyyn rahoitukseen.

Varmasti jos kuulemiskierroksen yhteydessä tulee esiin, että jossakin on epäoikeudenmukaisuutta tai kohtuuttomuutta ohjelman valmistelussa, esimerkiksi kohtuuttomuutta, joka kohdistuu yksittäiseen maanomistajaan, tällaiset virheet varmasti voidaan kuulemiskierroksen tulosten perusteella korjata.

Kaiken kaikkiaan voi kuitenkin sanoa, että ympäristökeskukset valmistellessaan näitä ohjelmia ovat pitäneet yhteyksiä maakuntatasolla muihin tahoihin, muun muassa metsäkeskuksiin, valmistelussaan ja ovat tällä tavalla pyrkineet varmistamaan sen, että maakunnissa ja ympäristökeskusten alueella tiedetään Natura 2000 -ohjelman valmistelusta, tunnetaan siihen liittyviä asioita ja EU:n vaatimuksia.

Itse toivon, että kun Natura 2000 -ohjelman käsittely etenee, tapahtuisi hyvin asiallisesti ja voisimme katsoa, millä tavalla saisimme Suomen ja myös Euroopan unionin kannalta Suomeen mahdollisimman edustavan Natura 2000 -verkoston, joka omalta osaltaan varmasti edesauttaa virkistystoimintaa täällä, ympäristöystävällisen matkailun kehittämistä ja myös pitää yllä Suomen metsäteollisuuden ja metsäteollisuuden kestävä kehityksen periaatteiden hyvää mainetta. Eli uskon, että kaiken kaikkiaan Natura-ohjelmalla on myös suotuisia aluepoliittisia vaikutuksia.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni koskee ed. Aittoniemen puheenvuoroa. Vähän varoittaisin häntä. Hän varmaan kuulee tuolla jossain. Uskonollisista asioista ei oikeastaan hänenkään olisi syytä leikkiä laskea ainakaan helatorstain aattona. Aivan riittävästi eilen tapahtui

eduskuntasalissa, kun ministeri Jaakonsaari huuteli hallelujaa- ja aamen-huuteluja ministeriätiosta. Se oli riittävän käsittämätöntä tämän salin arvovallalle!

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta. Ehkä hänen muististaan on jäänyt pois, että Ahon hallituksen aikana työttömyys viisinkertaistui. Samanaikaisesti valtion velka kuusinkertaistui ja lähestyi noin 70:tä prosenttia bruttokansantuotteesta, runsaasti yli 300 miljardia markkaa. Niin ikään valtion korkomenot sanottuna ajanjaksona kasvoivat noin 15 prosenttia vuodessa. Vuonna 1993 valtio joutui lainaamaan 40 miljardin markan arvosta ulkomailta. Kun tähän vielä lisätään se, että Esko Ahon hallitus jo alkumetreillä menetti markkinoiden luottamuksen ja korot jatkoivat yhä nousuaan, oli täysin selvää, että myöskään kansalaiset eivät voineet sanottuun hallitukseen luottaa. Tässä mielessä tämäntapaista politiikkaa on turha kaivata. Nyt täytyy katsoa eteenpäin Lipposen hallituksen myötä.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkijoiden ja kansanedustajien seuran delegaatio on tutustunut viikonvaihteessa kolmen päivän ajan Saksan metsäkysymyksiin, muun muassa metsäntutkijoihin, metsänomistajiin, kunnallisiin metsiin jnp. ja siellä kukaan ei tiennyt mitään Natura-ohjelmasta. Siellä oltiin sitä mieltä, että Saksa on ihan hyvässä kunnossa, kun 0,2 prosenttia metsistä on täysin suojeltu, niin että niissä ei saa tehdä mitään. Sitten pari prosenttia on sellaista metsää, jossa jo saa tehdä kuitenkin määrättyjä hommia.

Tässä tuleekin mieleen, että Suomi tosiaan liioittelee aika valtavasti näissä asioissa, kun meillä nyt taas on lisätty metsää Natura-ohjelmaan. Ainakaan metsänomistajilla ei ole selvää kuvaa siitä, onko se metsä mennyttä vai saako siellä vielä puita kaataa. Kun tämä vielä tehdään täysin kuulematta ketään ja myöhemmin vain ilmoitetaan, että on kuulemistilaisuus, niin se on aika epävarmalla pohjalla minusta oikeusmielessä, kun ihmiset voivat sitten kartoista nähdä, että heidänkin alueensa on taas liitetty johonkin luonnonsuojelualueeseen.

Ed. Kallio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Annan arvoa sille, että ministeri Haavisto tulee kommentoimaan Natura 2000 -ohjelmaa koskevia puheenvuoroja.

Kun omassa puheenvuorossani esitin, että olisi hyvä arvovaltaisella ja mahdollisimman korkealla tasolla lyödä lukkoon raamit, jotka voisivat olla 6—7 prosenttia pinta-alasta, lähdin siitä, että hallitus on tehnyt päätöksen, ettei uusia suojelualueita sisällytetä Natura-ohjelmaan. Ministeri Haavisto totesi, että nykyiseen ohjelmaan kuuluu noin 7—8 prosenttia eli tämä 6—7 prosenttia ei ole siis kaukana nykyisestä määrästä.

Toivon myös, että ministeri Haavisto ottaisi todella vakavasti sen, mitä maailman suurimpiin kuuluvan metsäyhtiön toimitusjohtaja toteaa Natura 2000 -ohjelmasta. Sillä on varmasti vaikutusta työllisyyteen, eikä meidän pidä unohtaa sitä tosiasiaa, että kyllä Suomi edelleen elää puusta ja metsästä.

Ed. S. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ympäristöministeri Haavisto: Arvoisa puhemies! Ensin ed. Tiurin puheenvuoron johdosta, kun hän totesi, että Saksassa ei tiedetty, mitä Natura 2000 on, eikä ollut ryhdytty toimiin sen toteuttamiseksi, totean, että en usko, että Saksa poikkeaa muista EU-maista siinä, että ne EU-maat, jotka eivät ole omia esityksiä jättäneet, ovat saaneet tästä komissiolta muistutuksen. Komissio ajaa siis Natura 2000 -ohjelman täyttämistä samalla tavalla kuin muitakin EU:n määryksiä. Muun muassa Suomea on useaan otteeseen patisteltu siitä, että oma aikataulumme on jossain määrin myöhässä. Tietysti ehkä Suomen tapaiselle maalle, jossa oma luontokuvamme ja oma arvostuksemme luontoa kohtaan on hyvin suuri ja mielestämme suojeluasiat ovat hyvin pitkälle kunnossa, on myös tärkeää sellainen asia, että näissä kansainvälisissä vertailuissa, joissa muun muassa Natura 2000:n puitteissa vertailaan, mitä ja millaisia alueita eri maat siihen esittävät, Suomella on siihen, mitä esittää. Uskon, että Saksa joutuu aivan saman kysymyksen eteen omine alueineen. (Ed. Järvelähti: Ei siellä ole vihreitä ministeriä!) — Saksassa muuten on vihreitä osavaltioministereitä aika paljon ja ehkä ensi vaalien jälkeen siellä on vihreä ympäristöministerikin. (Ed. Järvelähti: Ei varmasti eikä Suomessakaan ensi vaalien jälkeen!)

Sitten vastaan ed. Kalliksen kysymyksiin Natura 2000 -esityksestä, jonka ympäristöministeriö on valmistanut ja joka, niin kuin täällä on keskustelussa todettu, kattaa 11 prosenttia maan pinta-alasta juuri niillä reunaheidoilla, joista täs-

sä äsken sanoin, että kaikki eivät ole perinteisen suojelun alueita ja uutta tästä 11 prosentista on siis alle 5 prosenttia eli noin 4,8 prosenttia. Nyt kun joissain tapauksissa harjijensuojeluohjelman alueita tai kallioidensuojeluohjelman alueita on liitetty Naturaan, siis merkitty Naturan puitteisiin ja todettu, että tämä nyt sisältää esimerkiksi sellaisen harjialueen, jota ei saa kaivaa sorakuopiksi, tai tämä sisältää sellaisen kallioalueen, jota ei voi räjäyttää ja murskata soraksi, niin on herännyt epäselvyys siitä, mitä metsänomistaja saa siellä tehdä, saako hän hakata metsää, saako hän käyttää metsää. Tämän epäselvyyden voin tässä hyvin yksiselitteisesti korjata ja todeta, että totta kai hän käyttää metsäänsä taloudellisesti sen jälkeen aivan normaalisti, kun nimenomaan Natura-ohjelmissa vielä erikseen itse ohjelmaan merkitään aina se, minkä asian suhteen tätä aluetta tai paikkaa suojellaan. Tässä mielessä Natura myös poikkeaa kotimaisista suojeluohjelmista mielestäni selkeydeltään. Mutta ilmassa on tietenkin ollut paljon myös väärän tiedon levittämistä, en väitä, että tarkoituksellista mutta varmasti sen tyyppistä pelkoa, jota on voitu liioitella ja ehkä vähän levittää turhaan.

Mitä tulee metsäteollisuuden puolelta esitettyihin kommentteihin, niin sanon, että kyllä minua ehkä vähän huolestuttivatkin muun muassa UPM—Kymmenen johtajan kommentit siinä mielessä, että vanhojen metsien suojelu ja metsien suojelu on Suomessa jo järjestyksessä. Olen sen sanonut silloin, kun vanhojen metsien suojeluohjelma hyväksyttiin ja myös vanhojen suojelualueiden rahoitus saatiin viime kesänä kuntoon. Natura-esitystä valmisteltaessa ei ole ollut tarvetta esimerkiksi lähteä uusiin laajoihin metsäinventointeihin tai muihin tällaisiin. Se asia saatiin kyllä jo kuntoon. Nämä lisäykset tässä ohjelmassa ovat muunlaisia luontotyyppejä.

Totta kai siellä voi olla metsää mukana, kuten sanoin, esimerkiksi harjialueilla, mutta mistään uusista suurista metsiensuojeluohjelmista tässä ei missään tapauksessa ole kysymys. Tämä väärinkäsitys on varmasti hyvä korjata. Siinä mielessä sillä ei voi olla vaikutusta suomalaisen metsäteollisuuden toimintaedellytyksiin tai kilpailukykyyn. Olen itse antanut hyvin paljon arvoa sille, että silloin kun näitä metsiensuojeluohjelmia on laadittu ja vanhojen metsien suojeluohjelmia on laadittu, niin metsäteollisuus nimenomaan on itsekin pitänyt hyvin tärkeänä sitä, että nämä asiat saadaan kuntoon, ja näissä on voitu tehdä erittäin hyvää yhteistyötä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että ministeri Haavisto Natura-asiaa täällä selvittää. Muutama täydentävä tieto vielä. Luonnonsuojelupäätöksiä, ohjelmia, joihin Natura perustuu, on tehty kaiken kaikkiaan kahdeksan ja niistä seitsemän Holkerin hallituksen aikana. Vuoden 96 alkuun mennessä näistä oli maksettu vain miljardi. Ministeri Haavisto totesi, että nyt on varattu 3,2 miljardia markkaa tähän rahoitukseen. Ahon hallitus ei lunastanut yhtäkään laskua, joka luonnonsuojeluohjelmista aiheutui. Lipposen hallitus on tämän asian saanut hoitaakseen tai siis kahdesta kolmasosasta joutunut vastaamaan. Niin kuin ministeri Haavisto totesi, tämä järjestelmä perustuu luonnonsuojelualueille aivan ylivoimaiselta osalta.

Olin itse UPM—Kymmenen yksivuotispäivillä, jolloin toimitusjohtaja Niemelä otti vastaan, ja siellä saatettiin myös tässä arvovaltaisessa seurueessa tehdä selvää, että tässä suhteessa Suomen puunjalostusteollisuudella ei ole mitään ongelmia. Se, että Lipposen hallitus ja erityisesti ministeri Haavisto on pystynyt vanhojen metsien suojeluasiat saamaan kuntoon, on parantanut merkittävästi suomalaisen puunjalostusteollisuuden vientiasetelmia.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Haavisto ei kyllä riittävästi selittänyt tätä asiaa, mistä ed. Tiuri puhui. Naturassa on todellakin salaperäisyyttä. Kansalaiset eivät tiedä, koska heidän maansa siihen joutuvat. Etelä-Pohjanmaalla, kuten ed. Ranta-Muotio kertoi, on isäntä, jolta vietiin 30 hehtaaria Naturaan metsää, siis puolet hänen metsämaistaan, ja nyt pojat eivät uskalla kertoa tälle vanhalle papalle, koska he pelkäävät, että hän saa sydänhalvauksen, kun hän tätä metsää on pitänyt sydäntään lähellä vuosikymmenet ja nyt on tällainen tilanne. Eikö siellä olisi todellakin voitu saada vähän enemmän tiedotustoimintaa tämän tyyppisistä asioista?

Ympäristöministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Ehkä vielä ed. Myllyniemelle vastaan, onko tiedotustoimintaa ollut saatavissa. On pyritty tiedottamaan niin hyvin kuin ympäristökeskusten ja ministeriön resurssit antavat myöten, mutta tämä on ollut hyvin suuri urakka, koska,

kuten täällä on mainittu, kohteita on 1 500 koko maassa ja kun ympäristökeskuksia on 13, niin jokaisella ympäristökeskuksella on keskimäärin yli 100 kohdetta hoidettavanaan Natura-valmistelussa ja tietenkin jotkut näistä kohteista ovat sellaisia, että niissä on hyvin monesta maanomistajasta kysymys. Silloin kun esimerkiksi jokin joki tai jonkin järven suojelu on otettu kohteeksi, niin kaikki sen ympärillä olevat maanomistajat ovat asianosaisia. Valitettavasti sellaista mahdollisuutta, että jokaista maanomistajaa erikseen olisi ennen näytteillepanoa voitu lähestyä, ei ole ollut.

Mutta nyt kun aineisto on kunnissa esillä, niin ympäristökeskuksille on nimenomaan annettu palveluohje, että ne kaikkiin kysymyksiin pyrkisivät vastaamaan asiallisesti ja maanomistajille tästä asiallisesti tiedottamaan. Uskon, että ympäristökeskukset tekevät parhaansa. Siellä on toissii hyviä ihmisiä, jotka tätä asiaa hoitavat, mutta valittelen, jos jonkun maanomistajan kohdalla on sattunut niin, että tällainen on tullut yllätyksenä. Varmasti suurin osa on tästä tienneyt, koska 95 prosenttia alueista on siis ollut jo olemassa olevissa suojeluohjelmissa.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa puhemies! Ohjelmassaan Lipposen hallitus julistautui työllisyyden ja yhteisvastuun hallitukseksi. Hallitustaival on ohittanut puolimatkan krouvin, joten on syytä tarkastella hallituksen lupauten lunastamista.

Työttömyyden puolittaminen oli tämän hallituksen tärkein tavoite. Vaan onko tämä tilanne parempi kuin Ahon hallituksen lopettaessa? (Ed. Kekkonen: On!) 20 000—30 000 on siirretty erilaisiin tilapäisiin koulutustehtäviin. (Ed. Kekkonen: Sama kuin Lahden työvoima!) Lahden kaupungissa muun muassa on työttömyys pahempi tänä päivänä kuin oli Ahon hallituksen viimeisenä vuotena. (Ed. Kekkonen: Kenen vika?) — Siinäpä kysymys!

Työttömyys ei siis ole puolittunut lähimainkaan, vaan käynnissä on ennen näkemätön ihmisten kierrättäminen. Kierrättämisellä tarkoitetaan sitä, että suurtyöttömyydestä kärsineet paikkakunnat eivät kestä näitä ylisuuria valtionosuusleikkauksia, vaan ne aiheuttavat lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon puolella ja koulu- puolella lisäsäästöjä, jotka tehdään pääsääntöisesti henkilöstökuluista, kaikki muu toimintaan liittyvä kulu on varmasti jo leikattu. Työttömyys lisääntyy sitä kautta. Toisaalta työministeriön pääluokalle on lisätty koko ajan varoja eli kierrä-

tetään toista kautta ihmisiä tilapäisiin työllistämssuhteisiin.

Lipposen hallitus lupasi myös toteuttaa säästöt sosiaalista oikeudenmukaisuutta noudattaen. Mielestäni Lipposen hallitus on kuitenkin toteuttanut ilmeisesti omiin arvoihinsa perustuvaa politiikkaa, joka on toiminut täysin markkinatalouden ehdoilla. Säästöt ovat kohdistuneet heikoimmassa asemassa oleviin lisäten ahdistusta ja syrjäytymistä. Syrjäytyminen ei ole pohjoisen eikä itäisen Suomen ongelma, se on ongelma tasaisesti koko maassa eri paikkakunnilla, se on joissakin kaupungeissa eri kaupunginosien ongelma. Sen tähden siihen ei ole olemassa varmasti lääkettä, joka on yksiselitteinen ja selkeä. Mutta kyllä se edellyttää aivan erilaista yhteisvastuullisuutta kuin mitä Lipposen hallitus on osoittanut.

Suuret valtionosuusleikkaukset johtavat kunnissa sosiaali- ja terveystalouden sekä koulutusaloihin jatkuvien leikkennyksiin. Esimerkiksi nuorten ja lasten kohdalla kerhotunnit ja tukitunnit vähenevät entisestään. Se tietää syrjäytymistä. Luulen, että maksamme näistä leikkauksista suurta laskua tulevina vuosina. Valitettavasti nämä säästöt kohdistuvat usein samoihin ihmisiin. Heidän selviytymismahdollisuutensa heikkenevät monen kohdalla jopa aivan mahdollottomiksi.

Kaikki olemme varmasti yksimielisiä siitä, että vain työllisyyden merkittävä paraneminen antaa mahdollisuuden talouden tasapainottamiseen ja sitä kautta myös palveluiden turvaamiseen. Kuitenkin yhteisvastuullisuutta pitäisi riittää jakamaan sitä taakkaa, jota työttömät ovat joutuneet useiden vuosien aikana kärsimään. Sen tähden verohelpotuksista puhuminen, niin makeaa kuin se meille itse kullekin olisi, on täysin vastuutonta niin kauan kuin maassa on satojatuhania työttömiä.

Lisäksi jos hallituksen ohjelmaa toteutetaan, niin kuin on viime viikkoina ja viime päivinä kerrottu, eli ensimmäisenä liitytään Emun kolmanteen vaiheeseen ja yhteiseen valuuttaan, se tietää meillä lisäongelmia, mikäli työttömyys pysyy edelleen näin korkealla tasolla. Eli tarvitsemme kansallisen selviytymisohjelman, miten työllisyyttä hoidetaan Emu-olosuhteissa, mutta tarvitsemme myös selviytymisohjelman, mikäli päättämme jättäytyä ulkopuolelle, mikä ei näytä todennäköiseltä, jos Lipposen hallituksen kannanottoja lukee.

Lisäksi haluaisin puuttua muutamiin kipeisiin ongelmiin, jotka koskevat pitkäaikaistyöttömiä, lähinnä keski-ikäisiä pitkäaikaistyöttömiä.

Olemme viime vuosina puhuneet nuorten osalta paljon pitkäaikaistyöttömyydestä ja siitä uhasta, mikä on tullut. Nuorten osalta tilanne on helpottumassa. Sen sijaan yli 45-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien tilanne on tällä hetkellä melko toivoton.

Erityistoimia, joita on päätetty osittain tehdä niin kuntoutusselvityksineen kuin työllistämishjelmineen, on nopeutettava ja lisättävä resursseja sille puolelle erilaisilla keinoilla, muun muassa sosiaalimaksujen porrastamisella niin, että ne suosisivat keski-ikäisten työhön ottamista. Jos ajatellaan ihmistä, jolla normaaliin eläkeikään on 20 vuotta aikaa, ja hänelle joka paikassa sanotaan, että valitettavasti hän ei käy tähän työtehtävään ja aivan selkeästi näkyy, vaikka ei suoraan sanota, että siihen haetaan huomattavasti nuorempaa henkilöä, niin jokainen tietää, miten yhteiskunnan ulkopuolella olevaksi tällainen ihmisen itsensä kokee.

Nämä ovat niitä asioita, joita pitäisi tarkastella yhteiskunnassa yhteisvastuullisuutta ja sitä sosiaalista oikeudenmukaisuutta tuntien, jota Lipposen hallitus lupasi toteuttaa.

Lisäksi haluaisin hiukan puuttua ympäristöasioihin. Äskettäin metsien tilanteesta tuli jo melkoisesti, mutta olen ihmetellyt sitä, että vaikka Suomessa on edellytykset ympäristötekniikan suurelle kehittämiselle, siihen ei paneuduta huomattavasti enemmän tällä hetkellä. Ympäristötekniikan piiristä on synnyttävissä valtavasti uusia työpaikkoja, ja toivoisi ympäristöministeriönkin keskittyvän enemmän sille sektorille. Se olisi todella kiireellistä. Ei ole syytä suojella lisää alueita, jos samat alueet tuhoutuvat. Tärkeämpää on edistää sitä teknologiaa, jonka avulla hoidamme ympäristöön liittyviä ongelmia niin kierrätyksen parissa kuin erilaisissa puhdistus- ja teknologian kehittämissuunnitelmissa.

Olen katsonutkin, että ympäristöministeriö toteuttaa hyvin pitkälle jonkinlaista salapiilotaloutta, joka on sen päätehtävä sen sijaan, että keskittyttäisiin poistamaan todella suurempia ihmisiä ja maapalloa ja luonnontilan säilyttämistä uhkaavia ongelmia niiltä osin, kuin erilaiset saasteet ja ympäristötekijät aiheuttavat.

Samoin tiedoista, joita eräät ympäristöliikkeet hyvin epärealistisesti Keski-Euroopan suuntaan viestittävät metsiemme hoidosta, katsoisin, että tämä on sen laatuista terrorismia, joka uhkaa suurta suomalaista elinkeinoalaa. Nämä seikat ovat sellaisia, että toivoisi, että varsinkin kokoomus katsoisi hiukan hallituksessa, mihin

kelkkaan se on näissä toiminnoissa lähtenyt. (Ed. Kekkonen: Me ajattelemme ihan päinvastoin!)

Lopuksi, arvoisa puhemies haluaisin vielä vedota siihen ajatteluun, että meillä Suomessa koko kaunis maamme on käytännöllisesti katsoen melkein kuin yhtä maaseutua. Meillä on hyvin vähän suuria kaupunkeja. Sen tähden se vastakkainasettelu, joka niin helposti tässäkin salissa tulee, kun puhutaan maaseudusta ja kaupungeista, on aivan turhaa ja repivää keskustelua. Ei sillä ole merkitystä, tekeekö ihminen työtänsä pellolla vai toimistossa. Merkitystä on sillä, miten elämisen mahdollisuuksia kehitetään eri puolilla maata. Onko mitään järkeä siinä, että pakotetaan ihmisiä muuttamaan suuriin keskukseen sellaisilta alueilta, sellaisista maakunnista, missä on kaikki palvelut kunnossa, missä on koulut, terveyspalvelut, asunnot, kaikki? Toisaalta täällä on rakennettava sadoilla miljoonilla uusia palveluita, jopa tietysti vuosien kuluessa tuhansilla miljoonilla.

Kuitenkin näkisin, että meidän kaikkien yhteinen etu on siinä, että ihmisellä on tilaa ja elinympäristö sen laatuinen, joka antaa sen kasvuympäristön, jota hän kiihkeimmin kaipaa. On luonnollista, että monet nuoret ja eri-ikäiset ihmiset haluavatkin muuttaa paikkakuntaa, mutta tämän pitäisi tapahtua vapaasta halusta, ei siitä, että kaikki elämisen mahdollisuudet viedään eri alueilta.

Puhun tätä jo aivan lahtelaisena kansanedustajana. Näen hyvin pitkälle vaarana sen, että jo Kehä III:n ulkopuolella olevat paikkakunnat jäävät paitsioon tästä talouden kasvusta ja hyvinvoinnista, joka on meneillään. Se aiheuttaa hyvin pitkälle sitä eriarvoistumista ja kahtiajakoa, jota itse haluan välikysymyksessä painottaa.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, ehkä kiinalainen sananlasku, että paras aika istuttaa puu oli 20 vuotta sitten ja toiseksi paras aika olisi nyt, olisi paikallaan.

Ed. Järvelähti: Herra puhemies! Tarkoituksenani oli aluksi puhua pelkästään maatalouspolitiikasta tässä välikysymyskeskustelussa, mutta kun nyt sain tilaisuuden käyttää puheenvuoroni keskustelun loppuvaiheissa, on ehkä paikallaan tarkastella hieman itse keskustelua.

Täällä on ollut monia hyviä puheenvuoroja vasemmistoliitolta ja sosialidemokraateilta, jotka ovat myötäilleet välikysymyksen tekijän keskustankin ajatuksia. Puheenvuorot ovat edelleen katsoneet, että maa pitää kokonaisuudessaan pi-

tää asuttuna, ei saa asettaa vastakkain maaseutua ja kaupunkeja, ei saa asettaa vastakkain pohjoista ja etelää. Näitten puheenvuorojen perusteella voisi päätellä, että hyvinkin samanlaisia ajatuksia vallitsee eduskunnassa keskustan ja vasemmiston piirissä.

Kun sen sijaan analysoi pääministeri Paavo Lipposen eilistä puhetta, niin ainakin henkilökohtaisesti tulin aika surulliseksi toisaalta ja toisaalta hätkähdinkin hänen puheistaan. Kun meillä oli tilaisuus olla yhdessä 80-luvun alkuvuosina poliittisina sihteereinä Mauno Koiviston toisessa hallituksessa, opin tuntemaan silloisen Paavon, nykyisen pääministeri Lipposen, varsin hyvin. Olimme silloin, 15 vuotta sitten, hyvinkin samaa mieltä politiikan suunnasta ja sen tulevaisuudesta. (Ed. Kekkonen: Kumpi muuttui?) Muistan elävästi ne keskustelut, joita me kävimme kahden kesken, joissa sen aikaisia termejä käyttäen vannottiin ikuisen talonpoikien ja työläisten liiton nimeen. — Kumpi muuttui, kysyi varapuheenjohtaja Kekkonen. On todettava tältä paikalta, että Paavo Lipponen on muuttunut.

Niinä aikoina katsottiin myös taaksepäin ja todettiin ne monet hyvät saavutukset, joita sosialidemokraatit ja keskusta olivat tässä maassa saaneet aikaan. Peruskoulu-uudistus, joka mahdollisti kaikkien sivistystason nousun tässä maassa, kansanterveystyölaki, joka mahdollisti kaikille ihmisille kunnollisen terveydenhuollon, ne kaksi olkoot esimerkkinä suurista saavutuksista. Silloin ajateltiin niin, että niiden ihmisten, jotka tätä maata pääasiassa työllään, ruumiillisellakin työllään, rakentavat, eli maatalousväestön ja työväestön, jotka muodostivat myös selvän enemmistön kansasta, näitten ihmisryhmien yhteistyöllä ainoastaan voidaan saavuttaa hyviä tuloksia.

Kun pääministeri Lipposen puhetta eilen kuunteli, kovasti olivat erilaiset painotukset. En tiedä, mistä se johtuu. Ehkä siinä on tietysti jonkun verran tällaista keski-ikäisen kriisiäkin hänen suhteensa. Hänhän lähestyy sitä ikää, jolloinka suurteot alkavat olla takanapäin, ja yleensä silloin kai sitä viimeisillä voimillaan kukkokin kiekaisee komeasti. Ehkä tämä on yksi syy, en tiedä. Pitäisi keskustella Paavon kanssa tästä kahden kesken, mutta hän ei ole paikalla. Ei voi edes täällä salissa keskustella.

Ehkä toinen syy on se, että hänen elämäntilanteensa ja taustansa on voimakkaasti myös muuttunut näitten vuosien aikana. Kevät ja rakkaus, joku on todennut, voi myös sekoittaa miehen

pään. Eikä siinä mitään, mutta jos se tapahtuu maan pääministerille ja vaikuttaa politiikan tekoon, niin silloin on hieman oltava kysymysmerkkinä. (Ed. Kekkonen: On mukavaa, kun se vaikuttaa nimenomaan vaikutusvaltaisiin ihmisiin! — Ed. S. Kanerva: Se on viisastunut se Lipponen!) — No niin. Täällä on hyviä välihuutoja. Valitettavasti en voi olla huutajien kanssa samaa mieltä.

Mitä tulee nykyisen hallituksen politiikkaan, ajattelin lyhyesti kerrata hieman hallituksen maatalouspoliittisia ns. saavutuksia. Ensimmäinen virhe oli se, että kokoomus otti maatalousministerin mandaatille sitoutumattoman virkamiehen Kalevi Hemilän, jolla ei ole poliittista vastuuta, jolla ei ole halua taistella maatalousväestön puolesta. Hänen toimenkuvansa lähtee luonnollisesti siitä, että hänen on hyvä olla hyvissä väleissä muitten ministereitten kanssa, koska elämä jatkuu tämänkin hallituksen jälkeen eikä taisteleva ministeri saa ministerikollegoissaankaan niin kovasti paljon ymmärtämystä osakseen. Oli kokoomukselta erittäin nerokas veto ottaa virkamies, sitoutumaton, maatalousministeriksi. Tavallaan tämä huono maatalouspolitiikka henkilöityy Kalevi Hemilään eikä näytä painavan kokoomusta ainakaan gallupeissa.

Se, mikä tässä hommassa on pielessä, on se, että kun aikanaan me teimme kotimaisen tukipaketin, niin sehän ei ole alkuunkaan pitänyt. Se on toinen asia, joka on pielessä. Toinen on se, että nyt pitäisi katsoa eteenpäin. Suomi on EU:n puheenjohtajamaa 99 toisella vuosipuoliskolla, ja silloin ratkaistaan maatalouspolitiikan linjaukset kauas tulevaisuuteen 2000-luvulle. Mutta, herra puhemies, ennen kuin menen sinne, hieman palaan tämän kotimaisen tukipaketin syntyvaiheisiin.

Totesin tässä salissa vuonna 94 EU-keskustelussa useaan otteeseen, että kotimaisen tukipaketin tuottajahinnat olivat laskelmissa pahasti ylikantissa. Voidaan karkeasti sanoa, että noin markka kilolta oltiin pielessä lihatuotteitten osalta ja kananmunien osalta ja maidonkin osalta jonkun verran. Silloinhan laskelmien pohjaksi otettiin Saksan ja Tanskan hinnat. Täällä totesin puheessani ja perustelin silloin erittäin yksityiskohtaisesti käsitykseni, joten en tee sitä uudestaan, vaan se voidaan tarvittaessa lukea vanhoista pöytäkirjoista. Siinä maatalous menetti satoja miljoonia markkoja näitten laskelmien väärin pohjalukujen ansiosta. Silloin eivät laskelman tekijät uskoneet sitä, että me emme tule saavuttamaan Saksan ja Tanskan hintoja.

Sitten itse tukipakettiin. Nykyinen hallitusahan leikkasi siitä alkutöikseen pois 700 miljoonaa markkaa, mutta sekin on jo ollutta ja mennyttä. Mutta tulevaisuuden suhteen nyt olisi viimeistään se hetki, jolloinka ministeri Hemilän pitäisi aloittaa neuvottelut Euroopan unionin kanssa siitä tilanteesta, joka meillä vallitsee 2000-luvulla. Niin kuin arvoisat kollegat hyvin tietävät, maatalouden tuki pääosaltaan on sopimatta 2000-luvun jälkeen, ja se koskee erityisesti Etelä-Suomea, ns. 141-pakettia. Itse tämä 141 artikla-han meni myös, ikävä sanoa, mutta meni myös pieleen sen tähden, että siinä vähäiset varat suunnattiin investointeihin eikä tuotannon kannattavuuden parantamiseen. Toisin sanoen nyt monet viljelijät uhkarohkeasti tekevät suuria investointeja käytännöllisesti katsoen kannattamatonta tuotantoa varten. Tämä ei voi olla järkevää sen paremmin yksityisten viljelijöitten kuin kansantaloudenkaan kannalta.

Nyt olisi hallituksen käytettävä kaikki voimavaransa Brysselissä sellaisen sopimuksen saamiseen, joka takaisi Suomelle myös vuoden 2000 jälkeen pysyvän tukipaketin valtaosaltaan EU:n varoista. Olen käyttänyt termiä routaraja. Se tarkoittaa sitä, niin kuin kollegat hyvin tietävät, että maa Suomenlahden eteläpuolella ei juuri talvisin jäädy, mutta pohjoispuolella se jäätyy. Routaraja menee Ruotsissa Tukholman eteläpuolelta. Nyt pitäisi muodostaa Euroopan unioniin tukialue routarajan perusteella, jossa olisi omat erityiset tukisäännökset. Rahassa ei ole hirveän suuresta asiasta kysymys, mutta Suomen maaseudun kannalta tämä on pulmakysymys. Se on ihan perustavaa laatua oleva kysymys.

Minä uskon, että Suomi suurena nettomaksajana pystyisi kyllä neuvottelemaan Brysselissä tällaisen tukialueajatuksen läpi, jos siinä tosisaan oltaisiin mukana. Kyllä sillä, joka maksaa, on myös neuvotteluissa aina sananvaltaa. Mutta kahden vuoden kokemukseni Brysselistä kertoo, että Suomen nykyinen hallitus ei juurikaan näe vaivaa maatalouspolitiikan hoidon suhteen. Ollaan mallioppilaita, tehdään se, mikä on pakko, eikä ajeta Suomen eikä Suomen maaseudun asiaa läheskään sillä painolla, joka olisi mahdollista.

Tässä välikysymyksessä rajoitunkin nimenomaan maatalouspolitiikkaan ja katson, ettei hallitus ainakaan tämän asian suhteen voi nauttia minun luottamustani yksittäisenä kansanedustajana. Kyllä niin paljon parantamisen varaa olisi maatalouspolitiikassa. Ja kun vielä ottaa huomioon sen, etteivät kyseessä ole Suomen ra-

hat. Ei ole keneltäkään meiltä pois se, jos me saamme Brysselistä enemmän tukea. Jokainen markka, joka sieltä tulee, tulee kaikille suomalaisille. On sitten täällä tulonjakokysymys, miten niitä rahoja jaetaan. Mutta nimenomaan hallituksen pitäisi kaikin voimin pyrkiä ottamaan rahat sieltä kotiin, niin kuin kansanomaisesti sanotaan.

Jos tässä linjassa ei tapahdu muutosta, uskaltaa tältä paikalta ennustaa, että 2000-luvulla Suomesta maatalous vähin erin suurelta osin häviää. Se muuttuu laajaperäiseksi, ollaan viljeleviä eikä kuitenkaan viljellä. Se ei ole kannattavaa, koska tuet loppuvat. Se näivettää maaseudun. Kun täällä joku sanoi jossakin vaiheessa, että täällä on 5 prosenttia viljelijöitä, ettei sillä ole mitään merkitystä, minun laskelmieni mukaan kyse on 500 000—600 000 ihmisestä välillisine vaikutuksineen.

Jos maaseudulla perusmaatalous ei kannata, on turha kuvitella, että siellä jokin muu toiminta voisi menestyä. On muodinmukaista puhua aina liitännäiselinkeinoista ja sivuelinkeinoista ja totta kai niistä pitää puhua, mutta se ei saa tapahtua perusmaatalouden kustannuksella. Sanoin täällä joskus 90-luvun alkuvuosina, kun käsitteimme hallituksen maaseutupoliittista selontekoa, että maaseutu on kuin täytekakku. Itse kakkuosa on se perusmaatalous, ja ne koristeet ja kermavaahdot ovat liitännäis- ja sivuelinkeinoja. Totesin silloin, että kyllä se kakku pysyy pystyssä ilman koristeitakin, mutta ilman kakkua koristeet romahtavat. Se oli kielikuva, mutta minusta aika onnistunut. Toivon, että se täällä kaikkien mielissä myös pysyisi asioita käsiteltäessä.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi, että tämä välikysymyskeskustelu on ollut hyvin kaksijaakoista. Osittain se on ollut aika hyvää, ja siitä ovat lähinnä vastanneet vasemmistoliitto, SDP ja keskusta. Osittain se on ollut kovasti huonoa, ollut näitä pääministeri Lipposen hengenheimolaisia joitakin. Tosin näin äkkiä laskien he ovat olleet selvässä vähemmistössä tässä salissa. Kokoomus ei minun havaintojeni mukaan ole juurikaan osallistunut välikysymyskeskusteluun. Se on luonnollista. Eihän kokoomus puolueena ole kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja ihmisten toimeentulosta, vaan kokoomuslaisia kiinnostavat yleensä omat henkilökohtaiset asiat enemmän kuin muitten asiat. Tästä johtuen minä myös ymmärrän, että se ei ole osallistunut keskusteluun. Sitähän voidaan katsoa puhetilastoista tämän keskustelun tiimoilta. Täytyy sanoa

niin kuin entinen mies, että kyllä minä ihmettelen.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Palaan ed. Järvilahden arvioon keskustelusta kenties vähän myöhemmin, mutta lähdän nyt vähän liian perinteisesti liikkeelle, mutta kun se on mietitty valmiiksi, näin on tehtävä.

Nimittäin me olimme, herra puhemies, vuosi sitten tilanteessa, jolloin talouskasvu oli notkahtanut Euroopassa alkuvuodesta 1996. Myönnän heti tähän perään, että latteammin voisi tuskin puheenvuoroansa aloittaa. Hallitus oli tuolloin tarttunut talouden ja työttömyyden ongelmiin, mutta yleinen taloudellinen tilanne palautti lähes lähtöasetelmiin tilanteen silloin, kun puhumme työttömyydestä. Ja kun tämä välikysymys koskee työttömyyttä, siitä tietenkin on puhuttava.

Kuten siis muistamme, lähtökohtana oli Ahon hallituksen perintönä saatu liki puolen miljoonan ihmisen työttömyys. Sitä on jonkin verran saatu alenemaan, jos kohta tuskastuttavan hitaasti.

Näen, että täällä on yksi vihreäkin, kansanedustaja Nikula. Minulle on vähän jäänyt epäselväksi, mitä vihreät ovat tarkoittaneet, kun he ovat tästä välikysymyksestä käyttäneet puheenvuoroja, mutta luulen, että siellä taustalla on problematiikka talouskasvusta. Kyllä kai on myönnettävä realiteettina, että talouskasvu on välttämätöntä. Se on välttämätöntä ennen muuta uusien työpaikkojen luomiseksi. Vaikka kasvu yksin ei tietenkään ole ratkaisu, se ei riitä, niin ilman taloudellista kasvua työllisyyspönnistelut tässä kapitalistisessa Pohjois-Euroopassa olisivat tuhoon tuomitut. Eikö niin, ed. Nikula? Tämä on mielestäni tosiasia, jota mikään merkittävä poliittinen taho tuskin kiistää. Ja jos kiistää, tekee sen vastoin parempaa, tosiasiallista tämänhetkistä tietoa.

Katselen myös ed. Aittoniemeen päin. Ed. Aittoniemi vitsaili hiljattain henkilöistä, jotka ovat käyneet kuusi kurssia. Sitten hän ilkeili ihmisille, jotka istuvat keskioletpubissa. Kun hän ilkeilee molemmille, niin jommassakummassa hän, herra puhemies, on väärässä. Minä olen kyllä sitä mieltä, että kouluttautumista ja koulutuspaiikkojen lisäämistä, siis sitä, jota on väitetty työttömyystilastojen kaunisteluksi, täytyy lietsoa ja lisätä edelleenkin. Ihminen, joka on kouluttautumassa, tekee arvokasta työtä ei vain itselleen vaan myös muille. Ihminen, joka on luopunut, mennyt siihen tilaan, josta ed. Aittoniemi

puhui, sen keskiolutkuppilan pöydän ääreen vain olemaan, hän vaihtoehtona on paljon pelottavampi. Nimittäin koulutettu työvoima on tulevaisuuden kilpailutekijä ja sitä kautta myös työllisyyden tae.

Mutta totta se on, ed. Aittoniemi, koulutuksen tarjonnan ja kysynnän on kohdattava entistä paremmin. Menestyminen kovenevassa kilpailussa vaatii myös yrityksiltä pitkäjänteistä ja vastuullista oman henkilöstön ammattitaidon ylläpitämistä ja myös aktiivista yhteistyötä niiden viranomaisten kanssa, jotka näistä asioista ovat vastuussa. Yritysten ja elinkeinoelämän ei pidä unohtaa, että hyvä koulutustaso ja korkeat ammattitaidot ovat aivan olennaisia tuotannontekijöitä niin nyt kuin aivan ilman muuta tulevaisuudessakin. Paitsi yritykset ja työnantajat, tietenkin myös työntekijät tästä hyötyvät ja sitä kautta — tämä on kyllä jo vähän latteus — koko yhteiskunta.

Herra puhemies! Jos siirrymme aluepolitiikkaan, joka on tämän välikysymyksen keskeinen pointti, keskustan aluepoliittinen melskaaminen maakunnissa ei lupaa kovin hyvää seuraavien eduskuntavaalien jälkeiselle mahdolliselle hallitusyhteistyölle. Ihan selvästi keskusta on ottanut päättävöitteekseen raja-aitojen rakentamisen maakuntien sisällä, sen sijaan että voimat kootaisiin maakuntien yhteisten tavoitteiden taakse. Jatkuessaan vielä kaksi vuotta keskustan erinomaisen aktiivinen toiminta tässä suhteessa saat- taan aiheuttaa niin paljon vahinkoja maakunnissa, että yhteistyöasento ei ole enää muutettavissa yhdessä yössä. Toistan sen, minkä olen sanonut jo aikaisemmin, että tällä yöllä tarkoitan sitä yötä, jolloin ääniä lasketaan seuraavien vaalien jälkeen.

Samalla kun tekee tämän huomion, on syytä todeta, että hallitusyhteistyön aikanaan tietenkin ratkaisevat vaalitulos, kyky sopia yhteisistä ohjelmallisista tavoitteista ja ennen kaikkea halu, tahto, tehdä yhteistyötä reilussa, avoimessa hengessä ilman mahdollisuuksiakaan iltalypsyihin, välistävetoihin tai muuhun sellaiseen toimintaan, jossa kumppani asetetaan kyseenalaiseen valoon.

Kun puhutaan työttömyydestä, ei voida olla puhumatta alueista, aluepolitiikasta. Ei välttämättä siinä merkityksessä kuin mitä keskusta ajaa takaa, vaan sanan kansallisessa laajimmassa mahdollisessa merkityksessä. Aluehallinnon uudet rakenteet mahdollistavat hedelmällisen maakunnallisen yhteistyön. Mukaan siihen kuuluvat erinomaisen luontevasti muun muassa kunnat,

työvoima- ja elinkeinopiirit, maakuntien liitot ja myös yliopistot, ne oppilaitokset, jotka on saatu aikaan yhteisin ponnistuksin viime vuosikymmenien aikana. Ymmärrettävästi näilläkin tahoilla ihmetellään, pidetään muuten myös suurena tappiona, jos maakuntien yhteisiä voimia ei kyetä pikkupolitiikoinnin, pikkukähminnän takia koamaan.

Jo olevista maakunnallisista vahvuuksista, jotta tämä ei jäisi vain teoriapuheeksi, haluaisin mainita esimerkinomaisesti Joensuun yliopiston ja Pohjois-Karjalan metsäosaamisen, Keski-Suomen teollisuuden ja maaseutuyrittämisen, Oulun teknologian, Kuopion geeniteknologian sekä Raahan ja Tornion — Kemin seudun ras- kaan teollisuuden. Nämä ovat ainutlaatuisia vahvuuksia, eivät vain Suomessa vaan koko Euroopassa.

Hyvin useasti vähäteltyjä, pilkattujakin mutta tuiki tarpeellisia tienrakennustöitä ja siltahankkeita toki tietenkin tarvitaan edelleen, mutta pelkästään niiden varaan ei aluepolitiikkaa pidä rakentaa. Olisi mukava, jos Suomen keskusta oivaltaisi tämän, kun rupeamme käymään budjet- tikeskustelua. Nimittäin kaikkein vahvimpia maakuntia tulevat olemaan ne, jotka eivät lähde passiivisen ruikutuksen tielle vaan tarttuvat omalle maakunnalleen luontaiseen dynamiikkaan ja käyttävät täysimittaisesti laajat vaikutusmahdollisuutensa.

Arvoisa herra puhemies! Uusi aika, uudet haasteet tietenkin vaativat uusia lääkkeitä. Tämän päivän Suomi on olennaisesti erilainen kuin vaikkapa 70- ja 80-luvun Suomi, ed. Lindqvist. Myös uhkakuva syrjäytymisestä on olennaisesti erilainen kuin se on ollut aikaisemmin. Juuri tällä hetkellä vaarana on erityisesti lähiöiden ja keskusten syrjäytyminen. Työttömyys ja pahoinvointi on vaarassa pesiä keskusten suuriin lähiöihin. Myös peruspalveluiden järjestäminen kangertelee nimenomaan kasvavissa asutuskeskuksissa.

Tässä suhteessa, herra puhemies, panin myönteisesti merkille sen, että kovin moni opposition puhuja, keskustan puhuja, puhui lähiöproblematiikasta. Minusta sillä on enemmänkin kuin vain käytännön merkitystä. On periaatteellisesti tärkeätä, että Suomen keskusta tulee pois omasta elinympäristöstään näkemään huolta myös siitä, missä todelliset pulmat tällä hetkellä ovat. Todelliset pulmat ovat tällä hetkellä suurten kaupunkien lähiöissä, niissä, jois- sajuodaan kaikkein eniten keskiolutta. (Edus- kunnasta: Myös niissä!)

Herra puhemies! Havaitsin, että keskusta tunnustaa tämän väläkysymyksessään hyvin monessa yhteydessä. On syytä korostaa, että aktiivinen puuttuminen lähiöiden ongelmiin ei millään muotoa tarkoita perinteisten haja-asutusalueiden unohtamista, ei hallituksen piirissä, kuten tulini todistaneeksi, ei myöskään opposition piirissä. Kuntien valtionosuusjärjestelmä ottaa edelleenkin huomioon haja-asutusalueiden kuntien erityisongelmat. Itä- ja Pohjois-Suomen ongelmia on kartoitettu työryhmissä. Työryhmien suositusten mukaisesti tullaan nostamaan myös Itä- ja Pohjois-Suomi mukaan taloudellisen kasvun kierteeseen.

Kun on vähän halveerattu näitä työryhmiä, en ole ymmärtänyt sitä. Työryhmä on startti ja matka jatkuu startin jälkeen. Startti on ollut erinomaisen hyvä. Miettikääpä jokin muu hallitus, joka olisi tehnyt näitä työryhmiä haja-asutusalueiden ja kehitysalueiden ongelmien poistamiseksi! Ei sellaista hallitusta ole. Tässä mielessä minusta keskustan pilkka ei ole ollut kovin rehellistä. Olin sanomassa ”älyllisesti rehellistä”, mutta en ole koskaan oikein saanut selvitettyä, mikä on älyllisen epärehellisuuden ja normaalin epärehellisuuden ero.

Nämä työryhmät ovat siis tehneet hyvää työtä. Pohjanmaan ongelmien ratkaisemiseksi ollaan tekemässä täsmälleen samaa työtä. Tämän halusin sanoa sen takia, että Pohjanmaalta peräisin olevat puhujat ovat tuntuneet olevan kaikkien aggressiivisimpia tässä keskustelussa.

Aluekeskusten menestyksen tukeminen ja haja-asutusalueiden elinmahdollisuuksien turvaaminen eivät ole millään tavalla keskenään ristiriidassa, itse asiassa päinvastoin. Aluekeskusten hyvinvointi ja pärjääminen heijastuvat laajasti ympäristöönsä. Ne tarjoavat lukuisia luonnollisia elinkeinomahdollisuuksia, jotka parhaimmillaan saattavat tarjota tuhansiakin uusia työpaikkoja. Tämä on oikeastaan sen ajattelutavan jatkoa, joka ajattelutapa alkoi, jos oikein muistan, vuonna 66, jolloin silloinen pääministeri Rafael Paasio nosti voimakkaasti esille alueellisten kasvukeskusten idean.

Nykyisessä työttömyystilanteessa tarvitsemme joka ikisen olemassa olevan ja potentiaalisesti toteutettavan työpaikan. Tämän me sosialidemokraatit olemme tiedostaneet, ja tämän eteen olemme myös tehneet työtä. Kaiken tämän jälkeen on ollut hiukan ällistytävää se vähätelly, sanoisinko jopa pilkka, joka on kohdistunut niihin saavutettuihin työpaikkoihin, jotka jo ovat olemassa. Jokaiselle yksittäiselle työttömälle

työttömyysprosentti on sata. Jos ensimmäinenkin työtön saa työpaikan, en ymmärrä sitä kollektiivista ivaa, jota keskustasta tätä oivallusta kohtaan on esitetty.

Yleisesti ottaen, herra puhemies, yhteiskunnan luonnollinen kehitys on kulkemassa eurooppalaiseen suuntaan. Se ei johdu vain meidän ratkaisuihimme suhteessa EU:hun, vaan noin yleisesti ottaen maailma kulkee yksinkertaisesti niin. Teknologia säätelee ihmisten elämää enemmän kuin me voisimme kuvitellakaan. Ihmiset hakeutuvat aluekeskuksiin eri puolille Suomea. Nämä kasvukeskukset ovat nousseet kansallisen taloudellisen menestyksemme vetureiksi. Tämä on nähty Pohjois-Pohjanmaalla, ja myönteiseksi yllätyksekseni havaitsin, että myös Lapissa, jossa viime vuoden muuttotappioutilasto oli alle sata henkilöä. Ajatelkaa, alle sata henkilöä puolesta Suomesta!

Toisaalta tekninen kehitys on luonut ennennäkemättömät mahdollisuudet etätöön harjoittamiseen ja alueellisten osaamiskeskusten toimintaan. Näin haja-asutusalueiden menestymisen voi perustua perinteisten maatalouden ja matkailun rinnalla myös tyystin uusille toimialoille. Tämän kehityksen väkivaltainen vastustaminen — sellaisiakin piirteitä olen havainnut tässä keskustelussa — voisi johtaa kansalliseen, ei vain alueelliseen vaan kansalliseen taantumiseen, ja sellaisen riskin ottamiseen meillä, herra puhemies, ei todellakaan ole varaa. Suomi menestyy tai taantuu kansakuntana. Menestyminen vaatii kokonaisvaltaista aluepolitiikkaa. Talous kasvaa juuri tällä hetkellä 5 prosentin vauhdilla, työttömyys on kääntynyt laskuun ja korot ovat alhaalla. Tältä pohjalta on erinomaisen hyvä jatkaa.

Herra puhemies! Vielä tästä keskustelusta ja sen sävystä tähän mennessä. Olen ollut hieman ällistynyt siitä aggressiivisuudesta, jolla poliittinen oppositio on tähän keskusteluun käynyt. Myönnän, että jos keskustelussa on viitattu uskonnollisiin tunteisiin, sellaiset tunteet ovat kollektiivisia, ja kollektiivisen tunteen apostoliksi on hyvin helppo ryhtyä. Voin ymmärtää koko sen kaaderin, joka on käynyt puhujakorokkeelta ja paikoiltaan selittämässä, että Suomen kansan tunteja on loukattu, kun on puhuttu uskonnollisesta ahdasmielisyydestä. Uskonto on asia, joka ei ole millään tavoin poliittinen kysymys. Tässä mielessä minusta on tälläkin paikalla tärkeää todeta, että uskonnollisten tunteiden loukkaaminen ei ole kuulunut koskaan työväenliikkeen demokraattisen osan perinteeseen. Tässä mielessä

olen pahoillani, jos uskonnollisia tunteita eduskuntatalossa sosialidemokraattien taholta on loukattu.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Kekkonen minulle osoittamassaan lausahduksessa sekoitti kaksi asiaa, ja toinen niistä oli lähiön kulmakuppila ja toinen kurssittaminen kursittamisen vuoksi. Lähiön kulmakuppila muodostaa monta kertaa työttömän toivottomuuden pääteypysäkin, jossa hän sitten päivästä toiseen apaattisena tuijottaa keskiolutpullonsa paskaista pohjakuviota, joka jää siihen vakstuukiin.

Mutta kurssittamisasia on taas toinen asia, ja siitä oli eilen ministeri Jaakonsaaren paikalla ollessa väitellyä. En minä väitä, että kurssittamisella, kuudellakin kurssilla olisi jonkinlaisia sosiaalisia vaikutuksia ihmiselle, joka mieltää sen toivottomuuden välttämiseksi. Mutta kun hyvin harvassa tapauksessa nämä kuusi kurssia johtavat ihmisen työllisyyden tielle, silloin ne ovat aika tavalla merkityksettömiä, ja tämän ovat myös nuoret ihmiset osoittaneet. Yli 4 000 nuorta on jo lähtenyt pois kirjoista ja kortistoista. He eivät ole lähteneet kurseille. He ovat jossakin kuin hutupakolaiset. Ehkä he saattavat olla kulman keskiolutkuppilassa tuijottelemassa sitä jälkeä, mutta nämä sellaisinaan ovat kaksi eri asiaa.

Mitä tulee sitten ed. Kekkonen puheeseen, se oli tyypillisesti erinomainen puheenvuoro. Vahinko vain, että se tulee näin helatorstaiaaton iltana. Siihen ei oikein enää, en voi sanoa ”viitsi”, mutta siihen ei ole enää aineksia sillä tavalla paneutua kuin olisi tarpeen. Ehkä ed. Kekkonen tarkoittikin tämän erinomaisen puheenvuoronsa sellaiseksi, että hän pääsee tavallaan sanomaan viimeisen sanan näissä asioissa. Olkaa hyvä vain!

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen puhe ei suinkaan ollut latteaa vaan tavallan majesteettinen, niin kuin tietysti kuuluuikin suurimman hallituspuolueen edustajalle. Hän aloitti pohtimalla talouskasvun ja vihreiden suhdetta ja vihjasi siihen, että se on meille ongelmallinen. Se on todella. Me pohdimme sitä hyvin paljon ja perusteellisesti ja yritämme löytää vastauksia. On valitettavaa, jos se ei ole kaikille tässä salissa edustettuina oleville poliittisille ryhmille yhtä lailla ongelma. Me vihreät tiedämme hyvin, että hyvinvoinnin jatkuminen ja työllisyyden parantaminen perustuvat myös taloudelliselle kasvulle, mutta me vieroksumme ja torjumme sellaisen taloudellisen kasvun, joka on ikään kuin hunnien kasvua, jonka jäljiltä ruoho ei nouse eikä

lintu laula ja jossa pahimmassa tapauksessa jää jäljelle vain ”kotkan poikii ilman siippii” aidossa mielessä eikä tässä hienossa laulun vertauksessa ed. Kekkonen kotikaupungista

Me olemme pohtineet hyvin paljon sellaisia kasvun muotoja, jotka eivät kuluta uusiutumattomia luonnonvaroja, jotka perustuvat uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön, huipputeknologiaan, vähän kuluttavaan teknologiaan ja joilla meidän käsityksemme mukaan on myös aluepoliittisesti selvästi erinomaiset lähtökohdat tukea sitä tavoitetta, joka on maan asuttaminen laidasta laitaan, rajasta rajaan.

Arvoisa puhemies! Vihreillä ei ole kovin paljon yhteyksiä Lions-järjestöön, mutta olen itse joskus ajatellut, että kun tällä järjestöllä Lions — Lauri, Iivari, Otto, Niilo, Sakari — tunnusteluksena on ”Luovuta isänmaasi onnellisempaan nousevalle sukupolvelle”, tämä yhteys on meillä ja tällä sinänsä arvovaltaisella järjestöllä.

Ed. Myllyniemi: Herra puhemies! Ed. Kekkonen väitti, että keskusta haittaa Suomen kehitystä tuolla syvässä Suomessa. Minä en oikein ymmärrä, miten keskusta sitä haittaa. Pohjois-Suomessahan me melkein olemme vallassa ihan yksin. Ei siinä paljon voi toisia haitata ja täällä Etelä-Suomessa taas on niin vähän keskustalaisia, että senkään ei pitäisi oikeastaan haitata muita.

Hän viittasi myös Oulun teknologiakylään, joka on todella omin voimin Oulussa nostettu pystyyn. Siellä on noin 4 000 työntekijää tällä kertaa sen piirissä kaiken kaikkiaan. Ei siihen valtiovalta ole ottanut osaa. Ministeri Virolainen aikanaan ajoi Ouluun yliopiston, eli tällä tavalla keskusta on esimerkiksi hankaloittanut kehitystämme. Näissä työryhmissä, jotka pohjoiseenkin on asetettu, 17 hengestä epäilemättä yksi tai kaksi siellä olisi keskustalaista. Pohjois-Pohjanmaan liitosta ei kelpuutettu yhtäkään, eikä ehkä Lapin liitostakaan. Mitähän täällä Etelä-Suomessa mahdettaisiin tykätä siitä, jos täällä perustettaisiin samanlainen kehittämissätyöryhmä, jossa olisi vain keskustalaisia mukana?

Tämä siis osoittaa sitä, ettei oikein anneta arvoa oman alueen kehittämiselle. Vaikka on vähän tässä maristukin viime viikkojen aikana, niin kyllä siellä Oulun seudulla kuitenkin kaikkein huolimatta edelleenkin hyvin toimeen tuleme.

Ed. Lindqvist: Arvoisa herra puhemies! Haluan ed. Kekkonen puheenvuoroon todeta,

kun hän toi puheessaan esille, että oppositio on ollut varsin aggressiivinen puheenvuoroissaan täällä. Minä kyllä kehottaisin ed. Kekkosta vähän palaamaan muutaman vuoden taaksepäin ja katselemaan, minkä kaltaisia puheenvuoroja viime kauden oppositio täällä varsin usein viljeli.

Haluaisin todeta sen, että tämä oppositio, eli keskusta pääoppositiopoalueena on tuntenut vastuunsa siitä, että Suomessa on todella vaikea taloudellinen ja työttömyystilanne ja myös vastuunsa siitä, ettemme lietso turhaan epätoivoa. Me olemme hyvin harkiten puuttuneet hallituksen toimiin muun muassa välikysymyksillä. Näitä ei ole todella sadellut, vaan nämä ovat erittäin harkittuja. Näissä haluamme kansan syvien rivien tuntoja tuoda täällä esille. Jos joissakin puheenvuoroissa se on tullut myös aggressiivisuutena, niin olen siitä pahoillani, koska itse koen niin, että vain yhdessä me nämä ongelmat pystymme ratkaisemaan. Riippumatta siitä, mitkä puolueet ovat tulevaisuudessa hallituksessa, kaikki ne henkilöt, jotka eduskuntatyötä tekevät, jollakin tavalla ovat vastuussa näistä päätöksistä, mitä tässä talossa tehdään. Sen vuoksi toivon, että yhteistyötä tulevaisuudessa opposition ja hallituksen välillä on entistä enemmän ja paremmin.

Ed. K e k k o n e n : Herra puhemies! Ihan parilla sanalla kutakin puheenvuoron käyttäjää yritän tässä muistaa.

Ed. Aittoniemi puhui kurseista. Vaihtoehto sitten on se kaljatuopin pohjaan tuijottaminen. Olen sitä mieltä, että ihminen on luotu kehittymään sillä tavalla, että kaikki oppi, vaikkapa vastentahtoistestikin sisään otettu, on parempaa kuin totaalinen passiivisuus, mitä se kaljatuopin pohjaan tuijottaminen merkitsisi. Eikö niin?

Yliopisto-opinnoista: Minua aina huvittaa se opiskelutoverini, kun täällä on lakimiehiä salissa monta, joka rilluteltuaan muutaman vuoden Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä astui junaan, ja kun juna lähti vyörymään, hän totesi Helsingin asemalaiturilla, että laki ennen mua syntynyt, myös jälkeheni jää.

Ed. Nikula puuttui siihen, kun itse puhuin taloudellisesta kasvusta. Tämä ei ole pitkän esitelmöinnin hetki, mutta totean vain sen, että niin kauan kuin vihreät eivät ole pystyneet ratkaisemaan sitä, että halutaan sosiaaliturvaa, kaikkea sitä hyvää, mitä ihmiset haluavat, niin se edellyttää taloudellista kasvua. Se yhtälö ymmärtääkseni on virheillä ratkaisematta. Enkä

kai tee tässä kovin suurta paljastusta, kun sanon, että vähän se on tässä itse kullakin ratkaisematta.

Ed. Myllyniemen puheenvuoroa en ihan ymmärtänyt. Mutta kun hän mainitsi observatorista siellä pohjoisessa, niin kyllä minusta oli kaikkein kummallisinta, mitä olen tässä salissa pitkään aikaan kuullut se, että kun puhuttiin tästä kyseisestä 1913 perustetusta observatorios- ta, kuinka hyvin sillä menee, niin sieltä keskustan sektorista kuului välihuuto, että siellä onkin kepulainen kunnanjohtaja. Nämä eivät ole kepulaisen kunnanjohtajan asioita, vaan nämä ovat paljon mittavampia, isompia asioita.

Ed. Lindqvistille sitten lopullisesti sanottuna, että oppositiopolitiikkahan on muutakin kuin välikysymykset. Myönnän, että tässä välikysymyskeskustelussa keskusta on ollut erinomaisen korrekti noin kokonaisuudessaan, mutta kaikessa oppositiopolitiikassaan se välttämättä sitä ei ole ollut. Mutta toivon keskustaa niihin kansallisiin talkoisiin, jotka ovat viitoitetut teidän välikysymyksessänne.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys 201/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

2) Hallituksen esitys laiksi kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys 9/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 7/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistai-
na kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.06.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
